# PARTİ ve DEVRİM

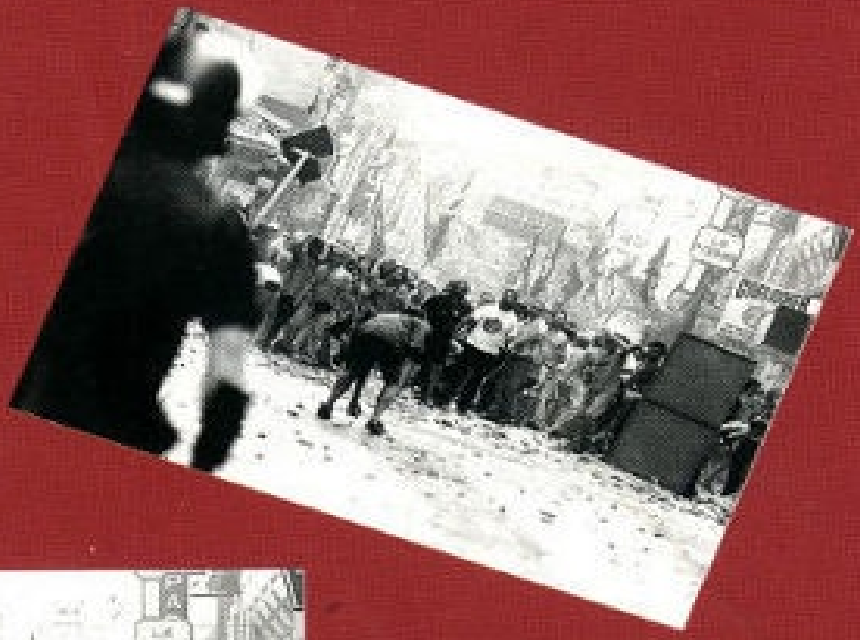

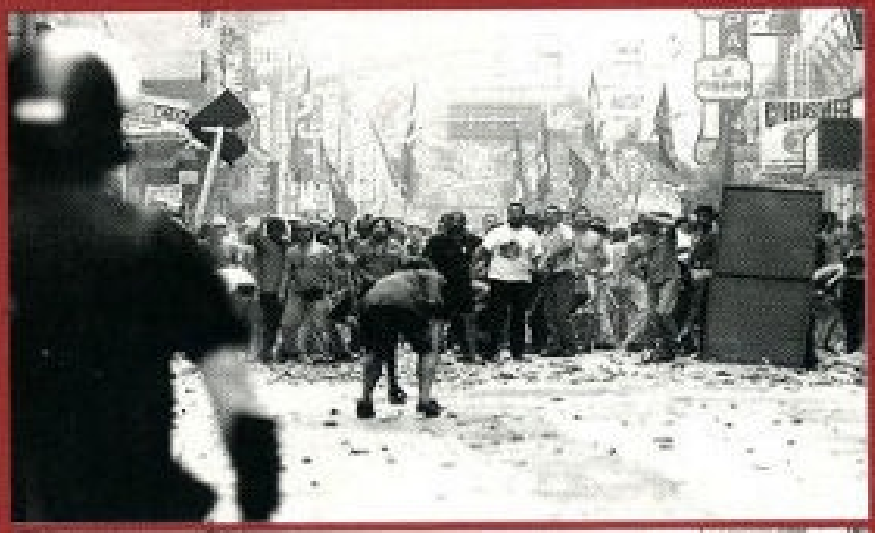

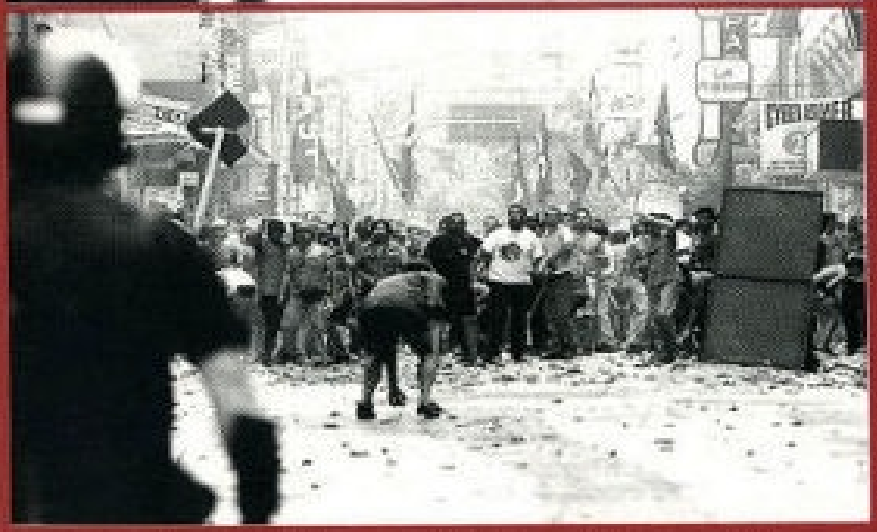

Nahuel MORENO

ATÖLYE
politik kitaplar dizisi

**Atölye Yayınları:** 4

**Politik Kitaplar Dizisi:** 2

**Parti ve Devrim**

**Nahuel Moreno**

1. Baskı, Ankara, Şubat 2002

İngilizce'den Çeviren: İbrahim Devrim Güçer

**Basım Yeri**

Cantekin Mat. Yay. Ltd. Şti.

384 34 35

**ATÖLYE YAYINEVİ**

İstiklal Cad Bekar Sok No: 20 Kat: 4

Beyoğlu/İstanbul

ISBN: 975-97822-0-0

# Parti ve Devrim

Nahuel Moreno

## İçindekiler

**1. BÖLÜM:** Partimizin Yeni Niteliği

Öncü Nedir?

Reformist Örgütler Ne Zaman Hesaba Girer?

Eylem, Deneyim ve Bilinç Arasındaki Gerçek İlişki

Bilimsel Bilinç mi Politik Bilinç mi?

**2. BÖLÜM:** Öncücü ve Stratejici Bir Çözümleme

Çözümleme Gerçeklik ve Politika

Aşamaların Marksist Çözümlemesi

Çoğunluğun "Mazeretçi Çözümlemeleri"

Yeni Referans Noktası: Öncü

**3. BÖLÜM:** Komünist Partilerin Yönelişi Üzerine Lenin ve Troçki

Germain'e Karşı Troçki

**4. BÖLÜM:** Öncü ve Kitle İçindeki Politik Faaliyetimiz: Propaganda ve Ajitasyon

Slogan Üretme Sanatı

Sloganların Özgünlüğü

Öncü Nasıl Kazanılır?

Kitle-Öncü Diyalektiği

**5. BÖLÜM:** Program ve Sloganların Kitle Hareketinin Gereksinimleri ve Bilinciyle İlişkisi

Bir Genel Grevde Germain ve Biz

**6. BÖLÜM:** Partinin "Devrimci İnisiyatifi" Nedir?

"Devrimci İnisiyatifler" mi, Kitle Hareketi mi?

**7. BÖLÜM:** Birleşik Cephenin Öznel ve Üstyapısal Bir Kavranışı

Birleşik Cephe Bir Taktiktir

Fransa'da Birleşik Cephe

**8. BÖLÜM:** İki İhmal: Profesyonel Militanlar ve Demokratik Merkeziyetçilik

Profesyonel Militanlar

Demokratik Merkeziyetçilik

**NOTLAR**

**EK:** Devrime Adanan Bir Ömür: Nahuel Moreno

# SUNUŞ

Moreno'nun elinizdeki kitabı, "Mandelci Parti mi, Leninist Parti mi?", ilk kez bundan tam 27 yıl önce, 1974'te yayımlandı. ABD'nin Vietnam'da yenilgiye uğradığı, Asya, Afrika ve Latin Amerika'da gerillacı mücadelenin son demlerinde bulunduğu ancak henüz gücünü ve prestijini koruduğu, Portekiz'de Salazar diktatörlüğünün bir demokratik devrim sonucu yıkıldığı, Sovyet bloğunun henüz daha yekpare olduğu bir dönem. Oysa bugün bu kitap yayıma hazırlanırken ABD'nin, uluslararası düzeyde oluşturduğu emperyalist koalisyonla birlikte, başta Afganistan olmak üzere "terörist" ilan ettiği bir dizi ülke ve halka karşı planladığı saldırının ilk aşamaları yaşanıyordu.

Dünyanın en güçlü emperyalist ülkesinin, ABD'nin, dünyanın en yoksul ülkesine, Afganistan'a karşı tüm teknolojik olanaklarıyla girişti̇ği bu canice saldırının aynı teknolojik düzeyde yenilgiye uğratılamayacağı çok açıktı. Öte yandan, Sovyet ordularını kara savaşında amansız bir yenilgiye uğratmış olan Afgan halkının, özellikle de Müslüman dünya içinden çıkan on binlerce gönüllünün desteklediği Taliban rejiminin bütün direniş yeteneğine, Afgan savaşçılarının çok yakından tanıdığı coğrafi koşulların saldırgana çıkaracağı güçlüklere karşın, emperyalizmin yerel müttefikleriyle birlikte Kabil'e girmesinin olanaksız olmadığını da biliyorduk. O halde yenilgi kaçınılmaz mıydı?

Hayır, ve bizce emperyalizm, bugün Afganistan'ı denetimi altına almış olsa bile, dünya ölçeğinde başlatmış olduğu savaşı şimdiden yitirmeye başladı bile. Emperyalist dünyanın şu andaki şefi Bush yalnızca tek bir noktada haklı: "Bu

çok uzun bir savaş olacak". Saldırganlar Afganistan'da geriye ne kalmışsa hepsini yıkabilirler, Kabil'e girip yerel taraftarlarıyla bir likte bir sömürge rejimi kurabilirler. Bunların hepsi "uzun savaşın" kısmi çarpışmalarını oluşturuyor. Savaşın kendisi ise irade ve bilinçteki etkileriyle kazanılır ya da yitirilir. Tıpkı Washington'un Vietnam savaşını özellikle kendi halkının bilincinde yitirdiği gün askeri yenilgiyi kabul etmiş olduğu gibi. Ya da Siyonizmin işlemeye devam ettiği tüm barbarlıklara karşın Filistin halkı karşısındaki savaşı çoktan yitirmiş olduğu gibi. Benzer biçimde bugün ABD emperyalizmi, başta Müslüman ülkeler olmak üzere, on milyonlarca insanın bilincinde savaşı yitirmeye başlamıştır. Kitleler Afganistan, Filipinler, Somali, Irak... halklarına yönelik emperyalist saldırganlığı açıkça reddetmekteler, üstelik bununla yetinmeyip ona karşı müthiş bir öfke birikimi oluşturmaktalar. Parçalanan atom çekirdeğinden çok daha güçlü bir bombadır bu.

Bununla birlikte devrimci Marksizm için sorun tam da burada başlıyor. Doğu dünyasındaki müthiş öfke seli esas olarak dinsel motif üzerine kurulu ve baş düşman, bir bütün olarak emperyalizmden çok ABD ve Bush olarak saptanmış durumda. Oysa şeriatçılığın emperyalizmden kopuş anlamına gelmediğini, üstelik işçi hareketini nasıl parçalayıp kitleler üzerinde ne tür bir barbarlık rejimi kurduğunu gayet iyi biliyoruz. Batı dünyasındaki savaş karşıtlığı ise büyük ölçüde barışçıl bir temel üzerine kurulu. Burada da temel hedef emperyalizm değil, yalnızca emperyalizmin saldırgan çehresi. Oysa hem kitlelerin seferberliğini anti-emperyalist bir perspektife yerleştirmek, hem de bu mücadeleye devrimci sosyalist bir seçenek geliştirebilmek gerekiyor.

Bir başka önemli devrimci süreç ise şu günlerde Arjantin'de yaşanmakta. Milyonlarca Arjantinli işçi, emekçi, bütün bir alt-orta sınıf kesimleri birbiri ardına dört devlet başkanını devirdiler. Burjuva partileri (Peroncular ve Radikaller) kapitalist rejimin istikrarını korumakta güçlük çekiyorlar. Emperyalizm tarafından yağmalanmış bir ülkenin yoksulluğa itilmiş kesimleri tam bir devrimci ayaklanma içinde. Bütün bir ülke çapında işçi-emekçi iktidarının yerel organları yaygınlaşıyor. Bununla birlikte devrimin, proleter ve sosyalist bir sonuca ulaşabilmesinin önündeki en büyük engel, işçi ve emekçi yığınların bu devrimci isyanını ve geliştirmekte olduğu ikili iktidar odaklarını genelleştirip merkezileştirecek, isyanı iktidarın devrimci zaptına yönlendirebilecek güçte bir devrimci önderliğin henüz doğamamış olması. Arjantin'de bu sorunun çözümünün yalnız ve yalnızca Troçkizmin elinde ve yeteneğinde bulunduğunu tüm dünya biliyor. Üstelik kitleler içinde devrimci prestije sahip yegane güç olan tüm Arjantin Troçkist partileri de bunun farkında.

Şu anda da ortak bir önderlik alternatifinin geliştirilmesi çabası içindeler.

Arjantinli Troçkistlerin bugünlerde tartışmakta oldukları yaşamsal konu şu: Kitlelerin verili bilinci ve eylemi ile iktidarın devrimci zaptı ve sosyalist toplumun inşası arasındaki köprü nasıl kurulabilir? Kitle hareketine müdahale ve devrimci partinin inşası hangi temel kriterler üzerine kurulur ya da kurulmalıdır? Bütün bunlar nasıl bir Eylem Programı'nda somutlaştırılmalıdır? Bunlar aslında salt bugünün sorunları değil. Devrimci Marksist hareket içinde on yıllardan beri tartışılan, hatta hareketin çeşitli bölünmeler yaşamasına neden olmuş sorunlar. Bu anlamda Moreno'nun 27 yıl önce, Dördüncü Enternasyonal Birleşik Sekreterliği'ne karşı kaleme almış olduğu bu doküman bugün halen tüm geçerliliğini, güncelliğini korumakta.

Moreno, Birleşik Sekreterlik'in X. Dünya Kongresi tartışmalarına sunduğu bu çalışması EMET Mandel'in başını çektiği Uluslararası Çoğunluk Eğilimine karşı yapılmış bir polemiktir. Çoğunluk eğilimi Latin Amerika'daki gerilla örgütlerine, özellikle Arjantin'deki Devrimci-Halk Ordusu'na (Ejercito Revolucionario del Pueblo-ERP) uzun bir süre koşulsuz bir destek sunmuştur. Castroculuğa evrilerek Mandel'le ve Troçkizmle olan bağlarını koparan aynı gerilla akımlarının terk ettiği Mandelci eğilim ise, bu yenilgiden en küçük bir ders çıkarmamış, tam tersine, kitle hareketinden yalıtılmış öncücü gruplar tarafından gerçekleştirilen aşırı sol eylemleri destekleyerek hatalarını dünya ölçeğinde yaygınlaştırmıştır.

Tekrarlanan bu hatayı içinde barındıran teori, parti inşa görevini, esas olarak işçi ve halk kitlelerinin bilincini ve taleplerini dikkate almadan eylemler gerçekleştiren öncünün kuyruğuna takılmak, bu eylemleri desteklemek ve onlara katılmak olarak gören anlayış üzerine kuruludur. Öncünün gerilla eylemleri yapmayı seçmesi durumunda parti, bu eylemlerin sınıf mücadelesine yabancı olup olmadığına bakılmaksızın inşa edilecektir. Öncünün, kitlelerin kayıtsız kaldığı sert sokak gösterilerine tek başına girişmesi durumunda parti inşası, bu gösterilerde yer almayı gerektirecektir.

Bu kavrayışa karşı Moreno, Bolşevik partinin Leninist tarzda inşasını savunmuştur. Bu da kitleleri, ulusal ve uluslararası sosyalist devrim için harekete geçirmek ve öncüyü kitlelere yönelik bu politikalar doğrultusunda kazanmak için mücadeleci bir programa, sloganlara, taktiklere ve Bolşevik bir parti içi rejime sahip olmak anlamına gelmektedir. Görüldüğü gibi dün olduğu gibi bugün de aynı sorunla karşı karşıyayız: Kitleleri sosyalist devrime kazanabilmek

Bolşevik Partinin inşasıyla iç içe geçmiş durumdadır.

Bu çalışma, yayınevimizden yayımlanmış olan Moreno'nun diğer kitabıyla, "Proletaryanın Devrimci Diktatörlüğü"yle birlikte ele alındığında, Nahuel Moreno'nun devrimci Marksizme, Troçkizme yapmış olduğu katkı daha iyi anlaşılacaktır.

Atölye Yayınevi

Şubat 2002

# GİRİŞ

Partimiz, birçok konuda yoğun bir iç tartışma yaşamakta (örneğin partinin iç yönetim biçimi ve dış borç konusunda geliştirilen sloganlar üzerine). Önümüzdeki birkaç gün içinde, ulusal rapor ve yeni bir sendika dokümanı üzerine yoğun bir tartışmaya gireceğiz. Ayrıca önümüzdeki haftalarda ve aylarda örgütümüzün tarihsel ve uluslararası açık bir tanımlamasını yapmak üzere çok yoğun bir çalışma içine girmek durumundayız. Aynı zamanda Ulusal Komitede oylanan son faaliyet raporu, faaliyetlerimizi aşmak ve demokratik merkeziyetçiliğin işlerliğe geçirilmesindeki aksaklıkların üstesinden gelmek için partinin liderlikten tabandaki yoldaşlara doğru siyasallaşmasının temel görev olduğunu göstermekte.

Şu anki tartışmalar şimdiden partimizin siyasi düzeyini yükseltti. Ne var ki, aynı zamanda, ne kadar gerilemiş olduğumuzu, başka bir deyişle, ne kadar düşük bir düzeyden başladığımızı da açığa çıkardı.

Bu materyalin yayınlanmasının üç amacı var. İlk olarak okullardan sonra Ulusal Komitenin üç belgesi ve dış borç tartışması üzerine bu materyalle ilgili çalışma yapılması partinin siyasallaşma kampanyasının bir parçasıdır. İkinci olarak, uluslararası devrimci sosyalist eğilimleri öğrenmeye başlamak açısından iyi bir zemin oluşturmakta. Üçüncü olarak, partinin tartışmakta olduğu konular açısından teorik bir dayanak oluşturmakta; demokratik merkeziyetçi yönetim biçimi, program, sloganlar, ajitasyon ve propaganda arasındaki ilişki, parti, öncü ve kitle hareketi arasındaki ilişkiler; Marksist bilimin parti ve sınıf mücadelesinde oynadığı rol; Birleşik Cephe konusu v.s. gibi...

Bu materyal 'bir skandal dokümanı' başlıklı daha kapsayıcı bir çalışma nın

altıncı bölümüdür. Yazarı; PST'nin ve ondan önceki örgütlerin (El Grupo Obrero Marxista), Partido Socialista de la Revolution National (Federacion de la Provincia de Buenos Aires), Palabro Obrera, Partido Revolucionario de los Trabajadores (la verdad) kurucusu ve lideri olan NAHUEL MORENO adlı Arjantinli bir Troçkisttir. Aynı zamanda, bu akımın taşıdığı veya varlığı boyunca içinde bulundurduğu farklı bir ifadenin parçası olarak, Uluslararası İşçi Birliği'nin (Dördüncü Enternasyonal), ondan önceki uluslararası örgütlenmelerin (Ortadoks Troçkizmin Latin Amerika Sekreterliği [SLATO], Leninist-Troçkist Eğilim ve Hizip, Bolşevik Eğilim ve Hizip, Dördüncü Enternasyonal [Uluslararası Komite]) liderliğini yapmıştır.

Bu çalışma, Birleşik Sekreterlik (4. Enternasyonal) X. Dünya Kongresine hazırlanmak amacıyla 1974 yılında yayınlandı. Troçkist bir lider olan Ernest Mandel'in başını çektiği ve Uluslararası Çoğunluk Eğilimiyle (International Majority Tendency-TMI), basitçe 'çoğunluk' diye adlandırılan akımla yapılan bir tartışmadır. Bu akım Latin Amerika'daki gerilla örgütlerine, özellikle Arjantin'de önderliğini Roberto Santucho'nun yaptığı Devrimci Halk Ordusu'na (Ejercito Revolutionario del Pueblo-ERP) yakın zaman önce koşulsuz bir destek sundu. Kastroculuğa evrilerek Mandel'le ve Troçkizmle olan ilgilerini koparan aynı gerilla akımlarının terk ettiği Mandelci eğilim, bu yenilgiden en küçük bir ders bile çıkarmadı. Tam tersine, kitle hareketinden yalıtılmış öncücü gruplar tarafından gerçekleştirilen ultra-sol eylemleri destekleyerek hatalarını tüm dünyaya yaydılar.

Tekrarlanan bu hatayı içinde barındıran teori, parti inşa görevini, esas olarak işçi ve halk kitlelerinin düşüncelerini umursamadan eylemler gerçekleştiren öncünün kuyruğuna takılmak, bu eylemleri desteklemek ve onlara katılmak olarak gören anlayış üzerine kurulu. Öncünün gerilla eylemleri yapmayı seçmesi durumunda parti, ERP ve Montonerolar örneğinde de yaşandığı gibi bu eylemlerin toplumsal sınıfların mücadelesine yabancı olup olmadığına bakılmaksızın inşa edilmeli! Öncünün, kitlelerin kayıtsız kaldığı sert sokak gösterilerine tek başına girişmesi durumunda parti inşası, bu gösterilerde yer almayı gerektiriyor!

Bu kavrayışa karşı Moreno, Bolşevik partinin Leninist tarzda inşasını savundu. Bu da kitleleri, ulusal ve uluslararası sosyalist devrim için harekete geçirmek ve öncüyü kitlelere yönelik bu politikalar doğrultusunda kazanmak için mücadele eden nitelikte bir programa, sloganlara, taktiklere ve bir iç rejime sahip olmak anlamına gelmekte. Burada sunulan bölüm, devrimci sosyalist parti

inşasının bu yöntemi için genel formülasyonlar sunmayı amaçlıyor.

# 1. BÖLÜM: Partimizin Yeni Niteliği

Çoğunluk ile aramızdaki tüm ayrılıkların (teorik, programatik, stratejik ve taktik), öze ilişkin temel bir farklılıktan kaynaklandığını düşünüyoruz: Seksiyonlarımızın inşa yöntemine ilişkin ayrılık. Aralarında, kuramsal çalışmalarıyla tanınan Mandel ve Germain'in de yer aldığı Çoğunluk eğilimindeki yoldaşlar, parti inşasına ilişkin Leninist ilkeleri değiştirmeye yönelik bir dizi tanım geliştirmeye ve görevler belirlemeye girişmişlerdir. Onlara göre ajitasyon ve propagandamızı üzerinde yoğunlaştırmamız gereken, politikamızın temel hatlarını belirleyen temel sektör, bütün ülkelerde rastlanabilecek olan "kitle öncüsü"dür. Bu iddia gerçek bir ilkeye dönüştürülmüş durumdadır.[1]

Çoğunluğa göre, temel hedefi öncü içinde egemen duruma gelmek olan stratejimizin başarılı olabilmesi için iki taktiğin uygulanması gerekmekte: 1) Öncünün duyarlılıkları uyarınca belirlenen politik kampanyalar gerçekleştirmek; bunun yegane koşulu olarak, bu duyarlılığın kitle mücadelesinin karşısında yer almaması[2]; 2) Kendimizi olanaklı olduğu ölçüde tanıtabilmek amacıyla "örnek" öncü eylemleri üzerinde yoğunlaşmak.[3] Kitle öncüsünü bir kez kazandığımızda da, bu öncünün iki görev doğrultusunda harekete geçirilmesi gerekmekte. Birincisi, bürokrasiye karşı mücadelede sendikalardaki ileri işçilere yardım etmek. İkincisi, işçileri gelecekteki olası yaygın kitle mücadeleleri dalgasına hazırlayabilmek amacıyla, fabrika komitelerinde ve ikili iktidar organlarında örgütlenme gereksinimi üzerine ajitasyon ve propaganda gerçekleştirmek.[4] Mandel, ilk bakışta bugünkü aşamaya özgü görünen bu şemayı genelleştirerek kuramsallaştırmakta. Artık söz konusu olan partilerimizin bir bölgede ve belirli bir aşamadaki faaliyeti değil, dünya ölçeğinde ve tarihsel olarak taşıdığı niteliktir.[5-6] Bu kavrayış yalnızca Leninist-Troçkist parti inşası anlayışına aykırı olmakla kalmamakta, aynı zamanda hiçbir şeye, öncünün kazanılması görevine bile yaramamakta (en fazlasından öncü "örnek" eylemleriyle bizi kendisine kazanabilir).

Bolşevikler açısından durum farklıdır: Devrimci parti *işçi sınıfı ve kitle hareketi içinde egemenlik* kazanmak durumundadır. Bu da ancak, onların içinde, onlara *izlemelerini önereceğimiz* somut politikalar doğrultusunda sürdürülecek faaliyetle olanaklıdır. Partinin, bir devrimci parti, yani kapitalizme karşı

mücadelede *işçi sınıfının öncüsü* olma tarihsel hakkını kazanması ancak böyle olanaklıdır.

## Öncü Nedir?

Ele alınan konular açısından hiç kuşkusuz bu tartışmaya, öncünün ne olduğu, oynadığı rol ve Bolşevik partiyle olan ilişkisi üzerine kesin bir tanımlama yaparak başlamak gerektiği açıktır. Yukarıda anılan çalışmasında Mandel[7], Avrupa dokümanının sonuçlarından hareketle, Bolşevik partinin ve öncünün *yeni* rolü üzerine teorik bir yorum getirmeye çalışmıştır. Mandel, bütün kavrayışını özetleyen bir şemada(*) sınıf bilincinin oluşumunda üç ana kesimin bulunduğunu belirtir: Eylemden deneyime ve buradan bilince ilerleyen kitleler; deneyimden bilince, bilinçten eyleme doğru gelişim gösteren ileri işçiler; ve bilinçten eyleme, buradan da deneyime doğru hareket eden devrimci çekirdek. İlk önce, söz konusu olan üç kesim üzerinde duracağız: Kitleler, ileri işçiler (öncü) ve parti.

> * **Büyük kitleler:** Eylem > Deneyim > Bilinç
> **İleri işçiler:** Deneyim > Bilinç > Eylem
> **Devrimci çekirdek:** Bilinç > Eylem > Deneyim
>
> Mandel daha sonra bu şemayı tersine çevirerek "pratik sonuçların"(?) çıkarılabileceği "aşağıdaki görüntünün"(?) elde edilebileceğini söylemekte. Bizleri aydınlatıcı görüntü şu:
>
> **Büyük kitleler:** Eylem > Deneyim > Bilinç
> **Devrimci çekirdek:** Bilinç > Eylem > Deneyim
> **İleri işçiler:** Deneyim > Bilinç > Eylem

Bizzat Marx'ın geliştirdiği biçimiyle Marksizmde, altyapı (sınıflar) ve üstyapı (ideolojiler ve kurumlar) öğeleri söz konusudur. Kitleler altyapıda, parti ise üstyapıda yer alır. İşçi sınıfı, kitleler ve bir bütün olarak toplum, nesnel ve öznel olmak üzere iki tür üstyapıya sahiptir. Nesnel üstyapı kurumlardan oluşur; öznel olanlar ise ideolojiler ve bilinçtir. Sendikalar, işçi gazeteleri, partiler, Sovyetler ve ulusal yayınlar sınıfın ya da kitle hareketinin nesnel kurumsal üstyapılarıdır. Komünist ve sosyalist partiler de böyledir. Sendikalist ve reformist bilinçler işçi sınıfının öznel, ideolojik üstyapı öğelerini oluştururlar. Bunlar, burjuva ideolojileri olmaları bakımından, işçilerin "yanlış bilincidirler". Troçkist ideoloji işçi sınıfının "gerçek bilinci"dir ve ideolojik ya da öznel üstyapının bir parçasını oluşturur. Troçkist parti, bu ideolojinin nesnel biçimidir ve bu nedenle de işçi sınıfının kurumsal üstyapısının bir parçasını oluşturur.

Bütün bu kurumlar ve ideolojiler işçi sınıfını ve kitle hareketini kazanma

mücadelesinde birbirleriyle kıyasıya savaşırlar. Bu oldukça açıktır. Toparlarsak, *iki* ana kesim söz konusudur: Altyapı ve üstyapı. Başka bir deyişle bir tarafta sınıflar, diğer tarafta ise kurumlar ve ideolojiler yer alır. Üçüncü bir kesimden söz eden Mandel, açık ve kesin bir olgudan, kalabalık bir öncünün varlığı noktasından yola çıkmakta. Bizim taslağımızda ise bu üçüncü kesimi yerleştirebileceğimiz bir yer bulunmuyor. Bu, ne bir sınıftır ne de bir kurum. O halde, Marksizmi gözden mi geçirmek durumundayız? Başka bir deyişle, üçüncü bir kategori var mıdır? Öncü, işçi sınıfı ve kitle hareketiyle birlikte altyapının içinde mi yer almaktadır? Yoksa partiyle birlikte üst yapının içinde midir?

Mandel'in bütün teorik çalışması bu çözümsüz problemin içinde dolanmakta. Üçüncü "kategorinin" keşfini haklı çıkaracak bir tanım yapma zorunluluğunda olduğunun farkındadır, şöyle der: "'İleri işçi' kategorisi, *işçi sınıfının nesnel olarak kaçınılmaz tabakalaşmasından* doğar." Bu, farklı tarihi kökenlerinin, toplumsal üretim sürecindeki farklı yerlerinin ve farklı sınıf bilinçlerinin bir sonucudur."[8] Ne var ki bu tanımlama hiçbir sorunu çözmez. Eğer belirleyici öğe sınıf için deki "nesnel tabakalaşma" ise, o zaman öncü sınıfın bir parçasını oluşturmak durumundadır. Bu nedenle de altyapının içinde yer alıyor demektir.

Eğer "toplumsal üretim sürecindeki farklı yeri"yle tanımlanıyorsa, o zaman bu, öncünün, her ne kadar altyapının bir parçası olsa da ayrı bir sınıf olduğu anlamına gelir. Son olarak, eğer, "farklı sınıf bilinci"yle tanımlanıyorsa o zaman diğer bilinçlerin yanı sıra, üstyapının bir parçasını oluşturmak durumundadır.

Bu çelişki Mandel'in "ileri işçi" (ya da öncü) tanımlamasıyla daha da keskinleşir. Burada, bu yeni kategorinin oldukça şaşırtıcı bir "öz"e sahip olduğu da ortaya çıkar. Bu öz, "ara sıra görülen mücadelelerden öte, işçi sınıfının hali hazırda daha yüksek bir derecede gelişim sağlamış ve birincil düzey örgütlülüğe ulaşmış olan parçası" olmasıdır, ve şöyle devam eder Mandel: "Öncüyü, kitlelerden ayıran, onun mücadelelerdeki fasılalarda bile sınıf mücadelesinin ön saflarını terk etmemesi ve savaşa 'öteki yollarla' devam etmesidir. 'Öncü' mücadele içinde oluşturulan direnme fonlarını, devamlı direnme fonları -yani sendikalar- haline getirerek güçlendirmeye çalışır. *İşçi gazeteleri yayınlayarak ve işçiler için eğitim grupları düzenleyerek,* mücadelede doğan basit sınıf bilincini billurlaştırmaya ve yükseltmeye çalışır. Böylece, kitlelerin zorunlu olarak süreksizlik niteliği taşıyan eylemine karşıt olarak devamlılık faktörünü, kendinde ve kendinden kitle hareketlerinin kendiliğindenliğine karşıt olarak da bilinç faktörünü oluşturmaya çalışır".[9]

Bütün bunların "ayrı tarihsel kökenlerle", "toplumsal üretim sürecindeki farklı yerlerle" ve "sınıf tabakalaşmasıyla" ne gibi bir ilgisi var? İngiliz madencilerinden bir sendika militanı Mandel'in, onu "öncü işçi" olarak değerlendirmesi için gerekli olan koşullardan bir bölümüne sahiptir; "birincil düzey örgütlülüğe ulaşmıştır", "mücadelelerdeki fasılalarda" "sınıf mücadelesinin ön saflarını terk etmez", "gazeteler yayınlar", "bilinci billurlaştırmaya ve yükseltmeye çalışır", "kendiliğindenliğe karşı hareket eder" ve " devamlılık faktörünü" "oluşturmaya çalışır". Buna karşılık öbür koşulları sağlayamaz. İngiliz maden işçilerinden "ayrı bir tarihsel kökeni" yoktur.

Herhangi bir "sınıf tabakalaşmasında yer almamaktadır. Ayrıca "toplumsal üretim sürecinde farklı bir yer" işgal etmemektedir. Öte yandan, Kuzey Amerika otomobil sanayisinin proleterleşmiş teknisyenleri bu son üç koşulu sağlarlar (Kuzey Amerika işçi sınıfından farklı bir tarihsel kökene sahiptirler, toplumsal üretimde -görece- farklı bir rol üstlenirler ve işçi sınıfı içinde özel bir katman oluştururlar). Ama bu kez öbür koşullan sağlayamazlar. Bu, en azından Detroit için geçerlidir; burada öncü (ileri işçiler), hiç tartışmasız, birkaç yıl önce ayaklanan Siyah işçilerdir. Bugün aynı şey Fransa'daki Renault'nun göçmen işçileri için de söylenebilir.

Mandel'in bu çelişkinin içinden çıkmasının yolu yoktur ve nicel ile nitel olanı anlaşılmaz biçimde karıştırmaktadır. Eğer geliştirdiği tanım nicel ise, öncü, *işçi sınıfının* "en bilinçli", "en mücadeleci", ve "en uyanık" kesimidir. Bir anlamda, altyapının (işçi sınıfının), geri kalan tüm yoldaşlarından bazı bakımlardan "daha üstün" olmasıyla ayırt edilen bir parçasını oluşturduğu söylenebilir. Eğer tanımlama nitel ise, yani "savaşa devam edenler", "gazeteler yayınlayanlar", "birincil düzey örgütlülüğe erişmiş olanlar" ise, o zaman öncü, üstyapıda yer alıyor demektir. Çelişki çeliktendir ve ne denli farklı bir tanım geliştirilmeye çalışılsa da bu keskin çelişkinin üstesinden gelinemez. Bu da, Marksizmde üç değil iki kategorinin bulunduğunu bir kez daha doğrular.

O halde öncü nasıl tanımlanmalıdır? Eğer diyalektik mantığın yardımıyla tanımlamak istersek, öncünün bir varlık değil, bir fenomen olduğunu söylememiz gerekir; yani, sınıfların ve üstyapıların tersine, bütün bir dönem boyunca sürekli bir varlığa sahip değildir. Mücadelede önde olan kesimler öncüdür. Göreli bir kavramdır ve bizzat kendi adı, artçı bir kesimin bu lunduğunu gösterir. Genel anlamıyla parti, işçi sınıfının öncüsü, işçi sınıfı ise tüm toplumun öncüsüdür. Eğer somut örneklerden gidecek olursak, Fransa'da 1936 yılında işçi hareketi, 1968 yılında ise öğrenci hareketi öncüydü. Arjantin'de

1955-1966 arasında metal işçileri, 1968'de öğrenciler, 1969'dan itibaren de otomotiv sanayisi işçileri öncüydü. Peru'da Hugo Blanco(*) önderliğindeki köylüler, Velazco Alvarado'nun başkanlığı sırasında da eğitim işçileri öncüydü.

> * Perulu Troçkist önder - ç.n.

Bir anlamda kendi tanımlarıyla çelişen Germain'in yalnızca işçi öncüsünden söz etmesi bir rastlantı değil, çünkü öncünün, "tabakalaşmalarla" ya da bilinç ve örgütlülük düzeyleriyle değil, belirli bir mücadele içinde oynadığı rolle tanımlanabileceği oldukça açıktır. Ayrıca, bir "fenomen" olarak öncünün niteliği aynı mücadele içindeki farklı kesimler aracılığıyla açıklanabilir. Cordoba (Arjantin) ayaklanması sırasında en ileri rolü oynayanlar önce öğrenciler, sonra işçi hareketi ve işçi hareketi içinde de otomotiv sektörü olmuştur. Rus devriminin ardından Fransa'daki proletarya mücadelelerinde Thorez ve Marty gibilerinin başı çektiği bir öncü söz konusuydu, bunlar sonraları, 1936'da, mücadelenin gerisine düştüler. Her yükselişin ya da mücadelenin kendi öncüsü vardır. Örneğin, ABD'de bir dönem mücadelelerin öncülüğünü Sosyalist Parti ve IWW üstlenmişti, aynı şeyi bir dönem için CIO açısından da söyleyebiliriz. Bunların ilkinden Cannon, öbüründen ise Farrel Dobbs ön plana çıkmıştır; 1968 öğrenci mücadelelerinin öncüsü arasında Krivine, Dutschke ve John Bendit bulunuyordu; ezilen milliyetlerin mücadelesinin öncüsü arasında ise Malcom X. (*)

> * **James Patrick Cannon:** ABD'de Socialist Workers' Party'nin (Sosyalist İşçi Partisi) kurucusu olan Troçkist önder, Meksika'da Troçki'nin sekreterliğini de yapmıştır.
>
> **Farrel Dobbs:** SWP önderi.
>
> **Alaine Krivine:** Fransa'da Ligue Communiste Revolucionnaire'in (Devnimci Komünist Birlik) önderi, bugün Avrupa Parlamentosu üyesi.
>
> **Rudi Dutschke (Kızıl Rudi) ve John Bendit:** Alman ve Fransız anarşist öğrenci önderleri - ç.n.

Özetlersek, her mücadelenin kendi öncüsü vardır; bir mücadele sırasında, farklı anlarda farklı gruplar bu rolü üstlenebilir; üstelik, bugün öncü olan bir kesim ertesi gün bu rolünü yitirebilir, hatta mücadelenin gerisine düşebilir. Öncünün iki geleceği vardır: Ya tekrar sınıf içinde eriyecek ya da üstyapı tarafından özümsenecektir. Örneğin, eğer bir öncü kesim bir ideoloji yaratarak ve bir örgüt inşa ederek faaliyetine süreklilik kazandımsa, o zaman üstyapının bir parçası durumuna gelir. Kimi zaman mevcut bazı partiler ya da kitle örgütlerince soğurulurlar. Örneğin, Thorez Stalinist, Reuther ise bürokrat

olmuştur (Bolivya'da Lechin ya da Arjantin'de Vandor gibi). John Bendit kendisini sinemaya, Krivine ise Fransa'da Troçkist parti inşasına adamıştır. Öncünün diğer geniş kesimleri, mücadeleyi bırakarak kendi sınıflarının içine erirler, dolayısıyla tekrar altyapının bir parçası olurlar.

Öncünün tanımını yapmak yerine onu bir "kategori" içine hapsetmeye kalkışan Germain'in şeması bu kavramı kavranamayacak bir noktaya taşır. Bu fenomenin eşitsiz bir biçimde gelişen ve birleşerek onu var eden yanlarını göz ardı ederek Germain, tarihsel materyalizmi tam bir revizyona uğratır. Ama icadının tek kusuru bu değildir.

## Reformist Örgütler Ne Zaman Hesaba Girer?

Germain bunu bilmiyor. Bu, yaklaşımının bir diğer hatasıdır ve öncekinden çok daha ciddidir. Öyle ki Mandel ve Germain'e göre Stalinist ve sosyal demokrat örgütlerin devrimci partiyle hiçbir ilişkisi yoktur, hatta neredeyse bu partiler mevcut bile değildir. Bunun nedeni, Mandel-Germain'in, temel mücadelemizin işçi sınıfının ve kitlelerin yanlış ve geri bilincine karşı olduğunu sanmasıdır. Bu, ancak genel anlamda doğrudur. Zira, yanlış bilinç yalnızca, kitle hareketinin ve işçi sınıfının tek tek üyelerinin büyük çoğunluğunun kafasındaki hatalı düşüncelerden kaynaklanmaz. Bu bilinç ifadesini, son derece güçlü nesnel kurumlarda, büyük reformist örgütlerde bulur. Bu kurumlar işçileri kendisine çeker ve örgütler, onları bu yanlış bilinçle eğitir, bu bilinci yayan yayınlar yapar ve onu savunmak için bürokratik ve gangsterce yöntemler uygularlar. Bu yanlış bilinçlere karşı mücadelemiz, her bir işçinin kafasındaki hatalı düşünceleri söküp atmak için cerrahi müdahalelerde bulunmak ya da psikanaliz oturumları düzenlemek değildir. Bu, yanlış bilincin ifadesi olan örgütlere, onların ideolojilerine, yöntemlerine ve asıl olarak da *politikalarına karşı* sürdürülen kıyasıya bir mücadeledir.

Partilerimizin işçi hareketi ve onun öncüsüyle ilişkisini tanımlayan bir şemada bu örgütleri göz ardı etmek olanaklı mıdır? Gerçekten saf bir "parti-öncü-kitleler" ilişkisi var mıdır? Hiçbir şekilde olamaz; işçi sınıfıyla ilişkimiz, devrimci üstyapının sınıf altyapısıyla olan bir ilişkisidir. Ve bunun tek aracısı öncü değildir, çünkü işçi sınıfıyla aramızda başka üstyapılar da yer alır. Bunlar, genellikle reformist, bazen de aşırı-sol nitelikli, işçi partileri, sendikalar ve başka sınıf örgütleridir. Bu durum, kitle hareketiyle aramızdaki ilişki için de geçerlidir. Bu nedenle de partilerimiz, sendikalara, komünist partilere, sosyal demokratlara, fabrika komitelerine yönelik politikalara sahip olmadığı sürece, işçi sınıfına ve

onun öncüsünü kazanmaya yönelik olarak da politikalar uygulayamaz. Sadece tüm bunların göz ardı edilemeyeceğini değil, aynı zamanda bütün bunların yok edilmeleri gerektiğini de söylüyoruz. Troçki şöyle der: "Sınıfın kendisi türdeş değildir. Değişik kesimleri değişik yollardan ve değişik zamanlarda sınıf bilincine varırlar. Burjuvazi de bu sürece aktif olarak katılır. İşçilerin bazı tabakalarını ötekilerinin karşısına dikmek için, işçi sınıfının içinde kendi kurumlarını yaratır ya da önceden varolanları kullanır. Proletarya içinde aynı zamanda birkaç parti birden aktiftir."[10]

Mandel-Germain'in öznelci ve fenomenolojist eğilimleri, birincil değilse bile en temel amaçlarımızdan birinin, işçi hareketinin yönetimini oportünist önderliklerden ve partilerden temizlemek olduğunun unutulmasına yol açmakta. Karşı devrimci partileri sınıf bilincinin gelişimini engelleyen bir öğe bir olarak görmediği için de müthiş bir keşifte bulunmakta: Ona göre, "bugün işçi sınıfının politik sınıf bilinci kazanmasında başlıca engel", her şeyden önce, "burjuva ve küçük burjuva ideolojik tüketimin ve mistifikasyonun sürekli etkisi"dir. Ve bugün durum böyle olduğundan ötürü de, "eleştirel toplumsal bilimin uyandırıcı işlevi kitleler arasında sınıf bilincinin uyanışında gerçek bir devrimci rol oynayabilir".[11]

Dolayısıyla bugünkü temel mücadelemiz, "küçük burjuva ideolojik tüketimin ve mistifikasyonun sürekli etkisine" karşı olmalı ve bu nedenle de kitle hareketinin hain ve reformist önderliklerine karşı bugüne kadar sürdürmüş olduğumuz bütün mücadeleyi bir yana bırakmalıyız. Kitlelerin sınıf bilinci kazanmasının en iyi yolu bu mudur? Biz, gerçek Troçkistler, bu güne değin izlediğimiz çizgiyi sürdüreceğiz ve Stalinist ve sosyal demokrat önderliklere karşı mücadelede, dikkatlerimizi "eleştirel toplumsal bilime" yönlendirmek yerine, somut *politikalar* uygulayacağız.

## Eylem, Deneyim ve Bilinç Arasındaki Gerçek İlişki

Bilince, eyleme ya da deneyime ulaşmak için kitlelerin, öncünün ve partinin farklı ve zorlu yollar izlediği Mandelci şemadan öncüyü artık silmiş durumdayız. Zira, bir olgu olarak öncünün gelişimi önceden belirlenmiş herhangi bir düzen izlemez. Eklemek gerekirse, herhangi bir kesim, bir yandan öncü rolü oynarken bir yandan da, çelişik biçimde de olsa, aynı kitle hareketinin ve partinin gelişim yasalarını izler. Marksistler açısından "kendiliğinden olan, bilincin embriyon halindeki biçimidir". Bu, eylemin, deneyimin ve bilincin, partiden kitlelere kadar uzanan tüm düzeylerin oluşturduğu bir bütünün parçaları olduğu anlamına gelir.

Bu bütünün belirleyici öğesi, kitlelerin eylemidir.

Marksizmi yeterince kavrayamayanların anlayamadıkları, kapitalist ve emperyalist rejimin, bütün alçaklığıyla, kitlelerin bilincinde yarattığı ve tüm eylemlere öngelen değişikliklerdir (nefret, ret, öfke, vb). Eğer bilinç ile eylem arasında bir düzen varsa o da, burjuva toplumun nesnel gerçekliğinin kitlelerin bilinci üzerinde etkide bulunduğu ve bunun, onların eyleme geçmesine neden olduğudur. Ama bu nesnel gerçeklik bir deneyim, sömürüye maruz kalma deneyimi aracılığıyla etkide bulunur. Mandel'in işçi sınıfına ve kitlelere atfettiği bilinçsiz eyleme herhangi bir yerde rastlamak olanaklı değildir. Tersine, önceden belirli bir bilinç olmadan eylem olmaz. Örneğin, patron işçiyi sömürür (kapitalist rejimin nesnel gerçekliği), işçi sömürüye maruz kalır (sömürülme deneyimi oluşur), durumunu değiştirme isteği duyar (patrona karşı mücadele etmesi gerektiğinin farkına varır), mücadeleye başlar (eyleme geçer).

Bununla birlikte bu sıralama şematik bir gösterimden başka bir anlam taşımaz, çünkü örneğin günümüz işçisi mücadeleye katılmadan önce sendikaya gidebilir; yani, deneyimi sıfır noktasından başlamıyordur, zira kendinden önceki işçi mücadelelerinden destek alıyordur ve her mücadele de onların izlemiş olduğu yolu tekrardan izlemek zorunda değildir, ne de sendikayı yeniden keşfetmek durumundadır. Daha başından bir grevin, bir işgalin, bir gösterinin, bir talep kampanyasının ne anlama geldiğini belirli bir düzeyde de olsa bilir ve bu deneyimin bilincindedir.

Bu noktada Mandel, işçi sınıfının ancak eylemleri aracılığıyla öğrenebileceğini söyleyebilir. Bu doğrudur, ama öncekiyle çelişmez; bu, işçi sınıfının bilinç olmadan eylemler gerçekleştirdiği anlamına gelmez. Kitle eylemleri, bilinç ve deneyimin farklı düzeylerini birbirine bağlar; her eylem her zaman belirli bir düzeyden başlar ve daha üst bir düzeye sıçrar, bu da yeni eylemlerin başlangıç düzeyini oluşturur..

İşçi sınıfı ve sömürülen kitlelerin bilincinde, doğru ve yanlış kavrayışlar arasında bir çatışma vardır. Örneğin, faşizmden nefret eden sosyal demokrat bir işçi, onu en kötü düşmanı olarak görür ve ona karşı savaşmak için işçilerin birliğini ister, ama aynı zamanda bürokratik ve reformist önderliğine de güven duyar. Faşizm konusundaki bilinci doğru, önderliğine olan güveni ve bu nedenle de düşmana karşı mücadele tutumu yanlıştır. Her tür bilgide olduğu gibi burada da eylemin rolü belirleyicidir. Sınıf, bilincini ancak eylemle doğrulayabilir ya da yanlış bilincini ancak eylem içinde kırabilir. Yanlış bilincin aşılmasını ve doğru

olanın onaylanmasını, böylece yeni bir bilinç düzeyine ulaşılmasını sağlayacak olan yalnızca eylemdir; bu yeni düzey bilinç de çelişkiler içerecektir ve bunların aşılması da ancak eylemle olanaklıdır. Bununla birlikte, sınıf bilincine giden yolda eylemin belirleyici olduğunu söylemek yolun orada başladığını söylemek anlamına gelmez.

Bütün bunlara karşın Mandel, sınıf bilincine ulaşılmasını sağlayan tek yolun eylem olduğu konusunda onunla görüş birliğinde olduğumuzu, bu noktada hiçbir ayrımımız olmadığını iddia edebilir. Bu doğru değil; iki temel ayrılışımız var. Birincisi, Mandel bilinmeyen bir bilinç düzeyinden, biz ise hepimizin bildiği *sınıf bilincinden* söz ediyoruz. Mandel'e göre her kesim farklı bir düzeye (örneğin öncü, "ampirik ve pragmatik" bilinç düzeyine) ulaşır ve yalnızca devrimci parti sınıf bilincine (Mandel açısın dan politik değil, bilimseldir) erişir. İkinci ayrım ise şu: Bize göre sınıf bilinci, parti müdahaleleriyle birlikte de olsa, işçi hareketinin eylemleri ve deneyimleri içinde edinilir; Mandel'e göre ise bu bilinci taşıyan, üstyapısal bir unsur olarak yalnızca partidir. Kuşkusuz kitleler sınıf bilincine, evrensel ve tarihsel bilince otomatik olarak ulaşmaz. Ama bu başka bir konudur. Mandel'le tartıştığımız, kitlelerin kaçınılmaz olarak sınıf bilincine nasıl yaklaştığıdır. Kitle hareketinin sınıf bilincine asimptotik olarak yaklaştığını söyleyebiliriz, yani, her aşamada ona biraz daha yaklaşır, ama salt kendi araçlarıyla ona asla ulaşamaz. Her seferinde birbirine biraz daha yaklaşan bu iki çizgi arasındaki kavuşmazlığın üstesinden gelebilecek, kitle hareketinin politik sınıf bilinci ile buluşmasını sağlayabilecek olan tek araç partidir.

Mandelci anlayış savaş sonrası Avrupalı antikonformist entelektüellerin, varoluşçuların ve fenomenolojistlerin tipik tutumudur. Sartre bunların en klasik yorumcularındandır. Bu kavrayış insanın inkarı, tartıştığımız konu açısından da, kitle hareketinin ve işçi sınıfının insani niteliğinin inkarı anlamına gelir, çünkü insanı hayvandan ayırt eden özellik, insanın, farklı derecelerde de olsa, eyleminin bilincinde olmasıdır.

Parti, kitle hareketiyle aynı yasalara tabidir, ama nitel olarak daha yüksek bir düzeyde. Devrimci partinin bilinci, işçilerin ve kitle hareketinin tarihsel deneyiminin ötesinde bir şey değildir. Parti, kısmi ve sınırlı bir bilinç ve deneyim yerine tarihsel ve evrensel bilinç ve deneyimden yola çıkar. Bunları Marksizmde bir araya gelmiş olan bir dizi bilimi kullanarak elde eder, tarihsel, evrensel ve soyut bilince yükseltir ve Marksist bir politik programa dönüştürür.

## Bilimsel Bilinç mi, Politik Bilinç mi?

Mandel'e göre "devrimci parti kategorisi, son çözümlemede, toplu bir şekilde değil de ancak bireyde bütünüyle özümlenebilen Marksist sosyalizmin bir *bilim* olduğu gerçeğinden doğar."[12] Bunun böyle olmasının nedeni "Marksizmin (....) en az üç klasik toplumsal bilimin en yüksek noktasına varmasıyla oluşmasıdır: Klasik Alman felsefesi, klasik ekonomi politik ve klasik Fransız politik bilimi (Fransız sosyalizmi ve tarihi)"[13] ve "...kavranabilmesi için hiç olmazsa diyalektik materyalizmin, tarihsel materyalizmin, Marksist iktisat teorisi ile modern devrimlerin ve modern işçi hareketlerinin eleştirel tarihlerinin anlaşılması gereklidir."[14]

Bu, sınıf bilincine ulaşmak için, bir bilim olarak Marksizmin kuramsal, bilimsel ve bütünsel kavrayışına sahip olmak; Marksist diyalektiğe, sosyolojiye, ekonomiye ve tarihe hakim olmak anlamına gelir. "Toplu bir şekilde değil de ancak bireyde" özümlenebilmesinin, yani, yalnızca bilimle ilgili küçük bir azınlık tarafından kavranabilmesinin nedeni budur. Bu, gerçekte işçi hareketinin yerine getirmesi olanaklı olmayan, hayal edebileceğimiz en bozguncu görevdir. Eğer işçilerin bilincini burjuvazi ve bürokrasinin oluşturduğu tüm ideolojik zırvalardan temizlemeye ve yerine "Marksist bilimi" ("eleştirel toplum bilimi") koymaya kalkışırsak, parti inşa etmek yerine, emperyalizmden dünya çapındaki yüz milyonlarca işçinin burslu eğitim görebileceği üniversiteler talep etmemiz gerekir. Mandel, bunun olanaksız olduğunu bildiği içindir ki yalnızca küçük bir azınlığın sınıf bilincine erişebileceğini söylemekte. Ama burada onun için bir sorun doğmakta: Sınıf bilinci kazanmaktan aciz kitleleri ne yapacağız? İşte tam burada Mandel, devrimci *politik* bir kurum olarak devrimci partinin tasfiyesi noktasına ulaşır: "Teknik aydınlar"dan oluşan belirli bir toplumsal kesime büyük önem atfederek, bu kesimin "devrimci sürece ve toplumun yeniden örgütlenmesine kitlesel olarak katılma olanağına" sahip olduğunu söyler; bu kesim, "işçi sınıfının çaresiz ve muhalif kesimlerinin, bilinçleri parçalanmış durumda olduğundan kendi başlarına ulaşamayacakları" şeyi onlara taşır: "Maruz kaldıkları rezil sömürünün ve baskının gerçek yüzünü anlamalarını sağlayan bilinç ve bilimsel bilgi." Yani, parti militanları olarak değil toplumsal bir kesim olarak devrimci olan bu aydınlar, sınıf bilincini uyandırma görevini ellerinde tutmaktadır. Ve, temel görev aydınlara düştüğünden ötürü de devrimci partinin başlıca işi, bu teknik aydınlar grubuna danışmanlık yapmak, onlara Mandelci "eleştirel toplum bilimi" dersleri vermek olacaktır. Elbette bu da, "eleştirel toplum bilimi"nin rolünün Bolşevik partinin ölüm fermanını vermek olduğu anlamı na gelir. Mandel bu yaklaşımıyla burjuvazinin devrimci kitle hareketine sürekli olarak yönelttiği suçlamalarından birine, kitlelerin siyasi

amaçlarını saklayan bir avuç kışkırtıcı tarafından kandırılan ve sürüklenen bilinçsiz bir yığın olduğu suçlamasına zemin sağlamaktadır.

Mandel'e göre işçi sınıfı, kitlesel biçimde bilgi üretemez, bu da, toplumun bir bütün olarak bilgiye erişemeyeceği anlamına gelir. Bu nedenle de, bilimsel sosyalizmin bireylerce özümsenmesine benzer biçimde, tarih öncesinden günümüze değin insanlık tarafından biriktirilen bilgiyi özümsemeye ve yeniden üretmeye yetenekli olanın da yalnızca bireyler olduğuna inanır. Gerçekte Mandel, bilginin somut bölümünü (yani sonuçları), bilginin geliştirilmesiyle karıştırmaktadır. Oysa toplum (ya da işçi sınıfı veya toplumun bir başka kesimi), bilimin sonuçlarını özümseyerek gelişir, yoksa bu sonuçları sağlayan araştırma yöntemlerini değil. Bunun tersi, tıp ya da eczacılık öğrenimi görmemiş birinin, aspirini nasıl kullanacağını bilemeyeceğini iddia etmek anlamına gelir. Oysa insanlık, yıllardır baş ağrılarından kurtulmak için aspirin kullanmaktadır.

Mandel iki tür bilinç kavramı geliştirmektedir: Öncünün "ampirik" ve "pragmatik" bilinci ve sınıfın "bütünsel anlamda bilimsel" bilinci, yani "kuramsal kavrayışın" bilinci. Bu, işçi sınıfının bu modern fenomonolojisinde politik bilincin ve programın yeri olmadığı anlamına gelir. Mandel'e göre işçinin devrimci parti programını onaylıyor olup olmamasının bilinç düzeyiyle ilgisi yoktur; bu, sınıf bilincine ulaşmış ya da ulaşmamış olduğu anlamına gelmez. Troçki'ye göre ise "sınıf çıkarları ancak program aracılığıyla formüle edilebilir, tıpkı programın ancak partinin inşasıyla savunulabileceği gibi.

"Sınıf, kendi başına ele alındığında yalnızca sömürü malzemesidir. Proletarya, ancak ve ancak *kendiliğinden* bir toplumsal sınıf olmaktan çıkıp *kendisi için* bir politik sınıf haline gelmeye başladığında bağımsız bir rol üstlenebilir. Bu ise ancak parti aracılığıyla olanaklıdır. Parti, sınıfın kendi bilincine ulaşmasının tarihsel aracıdır...

"Bir sınıfın sınıf bilincine doğru ilerleyişi, yani proletaryaya önderlik eden devrimci bir partinin kuruluşu karmaşık ve çelişik bir süreçtir."[15]

Görüldüğü gibi, Troçki'ye göre "sınıfın, sınıf bilincine doğru ilerlemesi" nesnel bir süreçtir. Devrimci parti kategorisi, bir parti olarak Marksizmin bir program olması olgusundan doğar. Bir an için, Marksizmin bilimsel yanlarına tümüyle vakıf, ama politik bir program üzerinde kafa yormayan ve de böylesi bir programla kitle hareketi içinde çalışmayan aydınlardan oluşan bir parti düşünelim. Bu devrimci bir parti midir? Hayır! Devrimci parti, elbette

Marksizmi derinlemesine bilen yoldaşların da bulunduğu ve bunların doğru bir politik programın geliştirilmesi ve yaşama geçirilmesi doğrultusunda işçi militanlarının oluşturduğu büyük çoğunlukla işbirliği yaptığı bir partidir.

Parti programı ile Marksist bilim arasında diyalektik bir ilişki vardır: Marksist kuram (bilim) olmadan devrimci bir program olmaz. Öte yandan, program ile kitle eylemi arasında da diyalektik bir ilişki bulunur: Eğer program kitle eylemlerinden yola çıkmıyorsa devrimci olamaz. Ve nihayet, parti faaliyeti ile program arasında da bir diyalektik bir ilişki söz konusudur: Yaşama geçireceği devrimci bir programı olmayan bir parti, kendi başına devrimci değildir. Tüm bu öğeler, programıyla birlikte somut bir gerçeklik olan devrimci partinin inşasında belirleyicidirler. Bu parti, Mandel'in de söylediği gibi "proleter sınıf bilincinin en gelişmiş düzeyidir." Mandel'in, devrimci partinin temel bir parçası olan Marksist kuramı abartarak, partinin ve sınıf bilincinin rolüne ilişkin olarak entelektüel, bilimci bir sapmaya düştüğünü söylememizin nedeni budur. Troçki'ye göre sınıf bilinci, "kendiliğinden sınıfın "kendisi için" bir politik sınıfa dönüşmesidir. Mandel"in düşünme tarzına göre ise sınıf bilinci, işçi sınıfının bilimsel bilincidir, politik bilinci değil. Bu müthiş bir hatadır. İşçi sınıfının sınıf bilincine ulaşması için, onun geniş kesimlerinin Marksist partiyi politik olarak destekliyor olması yeterlidir. Tek tek işçilerin ya da sınıfın belirli kesimlerinin partiye katılmaları, onun tüzüğünü ve programını kabul etmeleri, onların sınıf bilincine ulaşmalarının en yüksek ifadesidir. Politik olarak partiyi destekleyen kitlelerin ya da partiye katılan bireylerin ya da ke simlerin, Marksist felsefe, ekonomi ya da sosyoloji hakkında tek kelime dahi bilmiyor olmaları, yani Marksizmi "tümüyle" ve bir "bilini" olarak kavrayamamış olmaları bu gerçeği değiştirmez. Bu, Lenin ve Troçki'nin klasik kriteriydi. Görüldüğü gibi, işçi sınıfından Mandel'in beklediğinin çok daha azını beklemekteler.

Sınıf bilincinin anlamı, işçilerin toplumun kanserli (emperyalist ve kapitalist rejim) olduğunu, bu kanserden kurtulmanın tek aracının da bizim programımız ve partimiz olduğunu bilmeleridir. Troçki'nin belirttiği gibi işçi ve kitle hareketi bu bilince, bireysel olmaktan öte, kitlesel olarak ulaşabilir ve ulaşmalıdır. Ve işçi ve kitle hareketi bu bilinci, eylemliliği boyunca, kendi içinde yer alan çeşitli partilerin sunduğu değişik politikaların çatışması sürecinde edinir. Eğer her tekil mücadelede doğru politikalar (yani, işçi sınıfının tarihsel ve acil çıkarlarına yanıt getiren politikalar) öneren devrimci bir parti varsa, işçi ve kitle hareketi onu kendi partisi olarak kabul ederek politik sınıf bilincine ulaşır. Eğer böyle bir parti yoksa, bunu gerçekleştiremez. Bir "bilim" olarak Marksizmin rolü, işçi sınıfının tarihsel ve acil çıkarlarını bir seferberlik programına dönüştürmektir; bu

program, tekil mücadelelere sunulan ve bu mücadelelerin iktidarın kitlelerce ele geçirilmesi mücadelesine yükseltilmesini hedefleyen politik yanıttır. Ancak bu yolla hain ve oportünist önderlikleri tasfiye edebilir ve kitleleri partimize ve programımıza kazanabiliriz.

# 2. BÖLÜM: Öncücü ve Stratejici Bir Çözümleme

## Çözümleme, Gerçeklik ve Politika

Mandel için "eleştirel toplum bilimi" sınıf bilincini uyandırma görevini yerine getirirken, onun izleyicisi Germain için de çözümleme çok daha devrimci bir rol oynar, zira çözümleme "her zaman", "koşulların proleter devrimi lehine *değiştirilmesidir,* onun verili duruma uyarlanması değil."[16]

Bu tehlikeli sav, çözümlemeyi Marksist politikayla karıştırmaktadır (tıpkı Mandel'in daha önce devrimci program ve parti ile Marksist bilimi karıştırdığı gibi). Germain'in yaklaşımı Lenin'inkinden biraz farklıdır, zira Lenin'e göre Marksizm, "sınıf ilişkilerinin kesin ve nesnel olarak doğrulanabilir bir çözümlemesini ve her tarihsel anın somut özelliklerini" belirlemeye çalışır.[17]

Bu, proleter devrimine yönelik ve ona karşı koyan eğilimlerin ve bu iki eğilim kümesi arasındaki ilişkilerin dikkatli bir biçimde incelenmesi demektir. Bu da, verili "tarihsel anın" niteliğinin tanımlanmasından başka bir şey değildir. Lenin'in sözünü ettiği bilimsel zemin budur; bu zemin, Mandel'in inandığı gibi onu "gerçekliğin karşısına dikmek ve onu değiştirmek" için değil, gerçekliği değiştirmekte kullanacağımız aleti sağlamlaştırmak için gereklidir. Lenin, bu alet "politikadır" der. Ve burada sözünü ettiğimiz alet, devrimci dönüşümü gerçekleştirmek amacıyla kitlelere yönelttiğimiz parti politikasıdır.

Çözümlemenin amacı, verili bir durumun incelenmesini kesintisiz bir biçimde derinleştirmeye yöneliktir; ve bundan beklenen, devrimci eğilimleri güçlendirebilecek ve karşıdevrimci eğilimleri yok edebilecek doğru sloganları geliştirebilmektir..

Bununla birlikte çözümleme hiçbir zaman, "var olan koşulların proleter devrim lehine değiştirilmesi" amacını karşılayamaz. Bu hedefi politikalar karşılar. Bu nedenle, çözümleme ve politika birbiriyle sıkı sıkıya ilişkilidir, ama bu ikisi aynı şey değildir. Öte yandan gerçekliğin bilimsel çözümlemesinden ve

tanımından yola çıkmazsak devrimci politikalara sahip olamayız. Aynı zamanda, eğer çözümlememiz gerçekliği değiştiren politikalara dönüşmezse hiçbir işe yaramaz.

Bir örnek inceleyelim.

*Çözümleme:* İşçi hareketi yükseliş sürecinde; sürecin başını sosyal demokratlar ve Stalinistler çekmekte; burjuvazi bunalımda; iktidarda, işçi sınıfına demokratik özgürlükleri tanımak ve ödün vermek zorunda kalan zayıf bir hükümet bulunmakta; burjuvazinin bir kesimi faşist bir darbe hazırlığında; küçük burjuvazi bölünmüş halde: bir kesimi faşizm tarafından sürüklenirken, öbür kesimi işçi hareketinin yanında; partimiz kitleler üzerinde etkiye sahip değil, ama öncünün bazı kesimlerince tanınıyor.

*Niteleme:* İşçi devrimi ya da faşist karşıdevrimle sonuçlanabilecek bir öndevrimci durum yaşanmaktadır; sınıf mücadelesinin yükselişi, küçük burjuvazinin bir kesiminin radikalleşmesi ve partimizin varlığı, işçi devrimi yönünde bir basınç oluşturmaktadır; burjuvazi ve emperyalizm, küçük burjuvazinin sağ kesimleri ve kitle hareketinin oportünist önderliklerinin hain politikaları ise süreci karşıdevrim yönüne itmekte; durumun işçi devrimi doğrultusunda gelişebilmesi, ancak bu yönetimleri yıkabilmemiz ve hareketin önderliğini üstlenebilmemiz durumunda olanaklıdır.

*Politika:* İşçi hareketini faşizme karşı bir cephede birleştirmek ve kitle organlarının silahlanması konusunu ele almaya başlamak, buna karşı koyan reformist önderliklerin yalpalamalarını ve ihanetlerini teşhir etmek gerekmektedir; bu hedefe yönelik olarak kitle hareketinin yönetimini kazanmalıyız; ordu tabanına yönelik çalışma gerçekleştirmeliyiz; küçük burjuvaziyi işçi devrimine doğru çekebilmek için onun istemlerini de dikkate alan bir program geliştirmeliyiz; bu belirlemelerden hareketle de işçi hareketi örgütlerinde şu sloganlarla çalışmalıyız: "Faşizme karşı tüm işçi örgütlerinin ve işçi ve emekçi partilerinin birliği", "sendikalarda ve Sovyetlerde (eğer mevcutsa) silahlı işçi milisleri", "er ve astsubaylara demokratik haklar" vb.

## Aşamaların Marksist Çözümlemesi

Bir ülkede, bir kıtada ya da dünyada veya bir sanayi sektöründe, bir fabrikada hatta bir okulda ya da fakültede izleyeceğimiz politikaları formüle edebilmek için önce içinde bulunulan sınıf mücadelesi aşamasının dikkatli bir

tanımını yapmamız gerekir. Çözümleme ve Marksist nitelendirme için temel alınması gereken, sınıf mücadelesinin içinde bulunduğu durumdur. Her şeyden önce söz konusu olan, yapısal bir çözümlemedir ve bu, şu soruyu yanıtlamalıdır: Nitelemeye çalıştığımız aşamada, sınıflar arasındaki güçler ilişkisi nedir? Üstyapı öğeleri bu zemin üzerinde incelenir: Politik partilerin, sendikaların ve diğer kitle örgütlerinin, bunların içinde yer alan çeşitli eğilimlerin, vb durumu. Sınıflar arasındaki genel güç ilişkisi her aşamada yansımasını, var olan rejim biçiminde bulur. Güçler ilişkisindeki (yani, aşamadaki) genel bir değişim, kısa vadede bir rejim değişikliğine yol açar. Bu aşamalar sırasında, bazen bir sınıfın, bazen de bir başka sınıfın atılıma geçtiği anlar vardır; aynı sınıfın içinde de, farklı anlarda farklı kesimler atılım halinde bulunabilir; kimi zaman da aynı sınıfın farklı kesimleri arasında bir mücadele söz konusu olur. Ayrıca, değişik sınıfların üstyapıları ve Devlet vardır; bu kurumlar sınıf mücadelesi karşısında göreli bir otonomiye sahiptir, bu da alt ve üstyapı kurumları arasında çelişkili durumlara yol açabilir (işçi hareketi devrim doğrultusunda yükseliş gösterdiği bir dönemde işçi partilerinin giderek sağa kayması gibi). Bir aşama sırasında ortaya çıkan tüm bu gelgitler, alt aşamaların oluşmasına yol açabilir; bunları da dikkatle inceleyip tanımlamamız gerekir. Yeni bir aşamanın başladığını ancak, sınıflar arasında, beraberinde bir rejim değişikliğine yol açan yeni bir genel güç ilişkisi doğduğunda söyleyebiliriz.

Troçki, sınıf mücadelesi sürecinin genel anlamda dört farklı durumuna karşılık gelen dört aşamanın bulunduğunu söyler: Karşıdevrimci, devrimci olamayan, öndevrimci ve devrimci durum. Hükümetler, aşamaların özelliklerini (mekanik olmayan bir biçimde) yansıtır ve tüm çelişkiler ifadesini hükümet düzeyinde bulur. Hükümetler: faşist, Bonapartist, yarı Bonapartist, burjuva demokratik, Kerenskici ve Kornilovcu olabilir. Troçki'ye göre geri kalmış ülkelerde, *kendine özgü (sui generis) Bonapartist* hükümetler görülebilir. Bu tip hükümetler, burjuva olmakla birlikte, belirli bir emperyalist güce karşı çıkarlar ya da ona karşı direnirler, bu amaçla da işçi ve kitle hareketinden destek bulmaya çalışırlar, ya da tam tersine emperyalizmin sadık hizmetkarları olarak işçi hareketini ezerler. Kimi zaman aynı aşamanın içinde bile rastlanan bu tip farklı hükümet biçimlerinin bulunması, tüm üstyapı kurumları gibi bunların da, yalnızca temeldeki sömüren-sömürülen ilişkisini değil, tüm sınıf ve sınıfsal kesim çelişkilerini ve bileşimlerini yansıtıyor olmalarından kaynaklanır. Bunların hepsi burjuva hükümetlerdir, bununla birlikte bunların bazıları kentli orta sınıf tabanına dayanır, bazıları köylülüğün ve işçi sınıfının bazı kesimlerinin desteğini temel alır, bazılarında ise devletin askeri-bürokratik aygıtı ağır basar, vb. Sınıf mücadelesinin değişik durumlarını yansıtan değişik tipteki hükümetler,

değişik bileşimlerden türer. Yine de bu hükümetlerin hepsi aşamaların değişik özellikleri ve rejim tarafından belirlenir. Öndevrimci aşamada, burjuva demokratik veya Kerenskici bir hükümet bulunabilir, ama faşist bir hükümet olamaz; karşıdevrimci aşamada ise burjuva demokratik değil faşist veya Bonapartist hükümetler görülebilir.

Aşamaları ve rejimleri, sınıf mücadelesinin durumuna göre tanımlayan ve hükümetleri ifade ettikleri toplumsal katmanların ve üstyapıların bileşimi olarak tarif eden bu yöntem, Enternasyonalimizin "gerçek Troçkist" döneminde de uyguladığı yöntemdi. Politikalarımız, içinde bulunduğumuz aşamanın ciddi, inatçı, tedbirli ve bilimsel tarifini elde etme çabasıyla başlardı. Bununla birlikte Çoğunluk grubunun Enternasyonalimizin önderli ğinde ağır basmaya başlamasıyla birlikte bu yöntem terk edildi. Bugünkü çözümlemelerimiz yalnızca işçi hareketi içinde var olan ilişkileri ve çok özel olarak da öncünün durumunu temel almaktadır. Bu tür çözümlemeler sonucunda, kitlelere verili koşullarda doğru biçimde önderlik etmeye değil, öncü üzerinde etki yaratmaya yönelik politikalar ortaya çıkmaktadır. Troçkizmin geliştirdiği bilimsel yöntemin küçümsenmesinin nedeni budur.

Daha önce Gonzalez Moscoso yoldaşın Banzer hükümetini "faşist" olarak tanımlaması üzerine aylarca süren tartışmalar yapmıştık. Neden? Çünkü, ancak bu konuda bir uzlaşmaya vardığımızda izleyeceğimiz politikalar konusunda anlaşabilirdik. Bugün çoğunluğa dahil yoldaşlar Bolivya'ya ilişkin olarak POR (C) (Devrimci İşçi Partisi-Mücadele) ile hükümetin tanımı üzerinde anlaşamıyor olmakla birlikte (Gonzalez "faşist" olduğunu söylemekte, Germain ise "gerici" olarak nitelemekte) onun politika ve stratejilerini desteklemekteler. Kimi zaman bu tip rastlantılar olabilir, ama çoğunluk eğilimi için ne yazık ki bu bir kural haline gelmiş durumda. Çoğunluktaki yoldaşlar, Arjantin'de ERP (Devrimci Halk Ordusu) ve PRT (C)'nin (Devrimci İşçi Partisi-Mücadele) politikalarının örnek olduğunu söylemekteydiler (yani övgüyle desteklemekteydiler), oysa PRT (C) Arjantin'deki durumu "iç savaş" olarak tanımlıyor, Birleşik Sekreterlik ise öndevrimci durum olarak nitelendiriyordu.

## Çoğunluğun "Mazeretçi Çözümlemeleri"

Durumun birbirine tamamen zıt iki ayrı tanımını yaptıktan sonra, izlenecek politikalar üzerine anlaşmaya varmak olanaksız gibi görünür. Gerçekten de öyledir. Ne var ki çoğunluk eğiliminden yoldaşlar, sınıf mücadelesinin durum çözümlemesinden yola çıkmak yerine bunun tam tersini yapmaktalar: İşçi ve

kitle hareketinin iç olgularına uygun bir strateji formüle etmekteler, ardından da bu stratejiyi destekleyen ve haklı gösteren bir gerçeklik çözümlemesi icat etmekteler. Bu yoldaşların bir dönem temel önem atfettikleri kesim, işçi hareketinin bürokratik örgütleri, özellik le de komünist partilerdi. O dönemde, bu kesime yönelik bir strateji oluşturmuşlardı: *Kendine özgü (sui generis) entrizm*(*). Bu stratejiyi haklı göstermek için dünya savaşının kaçınılmaz olduğunu ve komünist partilerin kitle mücadelesinin başını çekmek zorunda kalacağını, ardından da tüm bir devrimci aşamaya öncülük edecek merkezci eğilimlerin ortaya çıkacağını iddia ediyorlardı.

> * Pablo soğuk savaşın komünist partileri iç savaşa ve işçi devrimine doğru ilerlemeye zorlayacağı, hatta kitle hareketinin zorlamasıyla tüm küçük burjuva partilerin sosyalist devrimi yapmak zorunda kalacağı iddiasına dayanarak "sui generis (kendine özgü) entrizm" politikasını geliştirdi. Buna göre entrizm dönemsel bir taktik olarak değil, başlı başına bir strateji olarak kabul edilmekteydi. Bu 4. Enternasyonalin bağımsız partilerinin tasfiyesi anlamına geliyordu. Sonuçları Enternasyonalimiz açısından yıkıcı oldu. Bolivya devriminde burjuva hükümete eleştirel destek vermeye kadar giden bu sınıf işbirlikçi politika, Latin Amerika'da daha sonra gerçekleşen kitle hareketlerinde küçük burjuva hareketlerin egemenliğine kapı aralamış oldu.

Ne dünya savaşı oldu, ne de merkezci eğilimler ortaya çıktı, ama yoldaşlar on yıl boyunca savundukları stratejiyi haklı gösterecek yeni çözümlemeler icat etmeyi sürdürdüler. Bu çözümlemelerin en sonuncusunda, *kendine özgü* entrizmin, "...radikalleşme sürecinin [...] esas olarak geleneksel kitle örgütlerinin bağrında gerçekleşeceği" öngörüldüğü için kabul edilmiş olduğu söylenmekte.[18]

Bu mazeretçi çözümlemenin sınıf mücadelesiyle ne ilişkisi var? Son yirmi yılda hiçbir şey değişmedi mi? "Büyük bölümü geleneksel örgütlerde yer alan" yeni bir kitle öncüsünün oluştuğu doğru mu? Bu çözümlemenin, başka şeylerin yanı sıra, yeni öncünün oluşum ve eğitim dinamiğini değiştirebilecek ya da değiştirmiş olan Bolivya ve Küba devrimleriyle hiçbir ilgisi yok.

Çoğunluk eğilimindeki yoldaşlara sormak gerekir: Bolivya'da "geleneksel örgütlerin bağrında radikalleşme" yaşandı mı? 1960 sonrasında Avrupa'da bu gerçekleşti mi? Ya 68'in kendiliğinden öncüsü nereden doğdu? Geleneksel örgütlerin içinden mi, dışından mı? 60'ların en önemli olgusu Castroculuk ve Gueveracılık'tır. Bu dönemde gerçekleşen tüm gösterilerin ortak bir yanı varsa, o da Che Guevera'nın portresidir. Onun resimlerini taşıyan öncü gençlik nereden ortaya çıkmıştır? Geleneksel örgütlerden mi? Stalinist ve sosyal demokrat partilerden mi? Hayır; bu, esas olarak geleneksel örgütlerin dışında gerçekleşen bir süreçtir, ama çoğunluktaki yoldaşlar bunu hiçbir zaman kabul etmeyeceklerdir, çünkü bu aynı zamanda baştan sona yanıldıklarını kabul

etmeleri anlamına gelecektir.

IX. Dünya Kongresi'nde Latin Amerika'ya ilişkin olarak kabul edilen politika bu metodun bir başka örneğidir. Çoğunluk eğiliminden yoldaşlar stratejilerini tanımlarken sınıf mücadelesinin Marksist çözümlemesini dikkate almadılar. Latin Amerika ülkelerinin yaşamakta olduğu aşamalara yeterince önem vermediler. Hareket noktası olarak "öncünün" tartıştığı konuları aldılar: Kır gerillası kurulacak mı kurulmayacak mı, silahlı mücadeleye girişilecek mi girişilmeyecek mi, vb. Stratejilerini buradan hareketle belirlediler. Önce kır gerillası dediler, daha sonra (kır gerillasının çıkmaza girdiğini gördüklerinde) bu stratejilerini damıtıp arısuda karar kıldılar, "silahlı mücadele stratejisi". Brezilya'daki rejim yarı-faşist mi yoksa aşırı gerici mi; Peru'da söz konusu olan bir *kendine özgü* Bonapartizm mi; Latin Amerika ülkelerindeki rejimlerin ulusalcı özellikleri; sınıf mücadelesinin farklı ülkelerde bulunduğu farklı aşamalar: bunların hiçbiri çoğunluktaki yoldaşlar için önem taşımıyor. Belirlemek istedikleri ortak stratejiyi haklı çıkarabilmek için bunların hepsini tek bir çözümlemenin içine doldurabiliyorlar.

Silahlı mücadele stratejisini haklı çıkarmaya yönelik ilk mazeretçi çözümleme, tüm Latin Amerika için geçerli ortak bir rejim tipi icat etmeye yönelikti; emperyalizm, ulusal burjuvaziler ve silahlı kuvvetler arasında monolitik bir anlaşmanın ürünü olduğunu iddia ettikleri bir rejim. Ne var ki, Dünya Kongresi'nin ardından Torres ve Ailende hükümetleri kuruldu ve Arjantin'de Ongania iktidardan düştü, bu gelişmeler çoğunluğun çözümlemesini tepe taklak etti. Ama elbette stratejilerini sürdürmeleri gerekiyordu, bu yüzden de yeni bir rejim tipi icat ettiler: "Askeri reformizm". Aslında yaptıkları, bir başkasının kullandığı bir adı çözümleme torbalarına sığdırmaktan başka bir şey değildi. Gerçekte bunun mucidi Rockefeller'dı. Rockefeller, Latin Amerika'ya yaptığı ziyaret sırasında emperyalizm için hazırladığı raporunda, emperyalizm, ulusal burjuvazi ve silahlı kuvvetlerin üzerinde uzlaşabilecekleri yeni bir "askeri reformizm" politikası önermişti. Banzer'in ve Şili askeri cuntasının emperyalizm yanlısı kanlı hükümet darbeleriyle birlikte elbette bu tanımlama da iflas etti. Torres hükümetinin uzunca bir dönemi ve Ailende hükümetinin son dönemleri "Kerenskici" bir hükümet özellikleri taşıyordu. Germain'in bütün bunların dışında yaptığı tek tanımlama, Banzer hükümetini "Kornilovcu" olarak nitelemesiydi, o da son derece üstünkörü bir biçimde. Çoğunluk eğilimi neden bu tip hükümetleri öngörüp bunlara yönelik politikalar üretemedi? Çünkü doğru çözümleme, örneğin Kerenskici hükümetler durumunda, gerici darbelere karşı birleşik işçi cephesinin kurulmasını ve kitle hareketinin doğal organları olarak

milislerin örgütlenmesini önermeyi gerektirecekti. Bir başka deyişle, gerilla hareketlerine yönelinmemesi anlamına gelecekti. Doğru çözümleme çoğunluğun stratejisini haklı çıkarmasına hizmet etmeyecekti.

Biz Latin Amerika rejimlerini nasıl tanımlıyoruz?. Bakalım: "Yenilgi ya da kitle hareketine karşı koyma gereksinimi, bunun yanı sıra ekonomik konjonktür, emperyalizm ile ulusal burjuvazilerin işbirliğini kolaylaştırmış ve bu birlik, ordu tarafından desteklenen ya da doğrudan askeri nitelikli, ve bazı durumlarda Brezilya'daki gibi yarı-faşist özellikli, Bonapartist diktatörlük hükümetlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. "Bu, ciddi bir kuramsal sorunu beraberinde getirir: ABD emperyalizmi ile ulusal burjuvazi arasındaki monolitik cephe... beş, on yıl gibi ya da daha uzun bir tarihsel döneme damgasını vuran bir kalıcılıkta mı olacak; yoksa bunun tersine, Latin Amerika'da öbür dönemlerde görülen, kendi içinde güçlü ama kitle hareketinin yükselişi karşısında yıkılıp yerlerini zayıf hükümetlere bırakan zorlu hükümetler gibi geçici bir olgu mu olacak? İlkesel olarak, bu soruna getirilen ve bu hükümetlerin bu biçimde süreceğini temel alan Castrocu ve Gueveracı çözümlerin yanlış olduğunu düşünüyo ruz.

"Ulusal burjuvazinin farklı kesimleri ve bunların bazıları ile emperyalizm arasında şiddetlenmekte olan mevcut bunalım, çok daha önemli ve belirleyici bir unsurla birleşmiş durumdadır: Kitle hareketinin yükselişi tüm bu hükümetleri bunalıma sürüklemektedir. Bu durum, bu hükümetlerin monolitik ve ebedi olgular olmadığı anlamına gelir. Tam tersine geçicidirler ve ömürleri kitle hareketindeki gerilemenin süresine bağlıdır."[19]

İki yıl sonra şöyle dedik: "Latin Amerika'daki hükümetleri ve rejimleri tanımlamak boş zaman aylaklığı değil, en yaşamsal devrimci gerekliliklerden biridir. (...) Ciddi bir kuramsal sorunu göz ardı ederek günümüzün Latin Amerika rejimlerini "askeri reformizm" gibi dahiyane gazeteci kalıplarıyla tanımlamak, sorunu gölgelemek ve Marksist sınıf çözümlemesinden uzaklaşmaktan başka bir şey değildir. Bir yandan ABD sömürgeciliğinin baskısı, öbür yandan işçi hareketi, burjuva rejimlerin özelliklerinde derin ve şiddetli değişikliklere yol açmaktadır. Bazıları Brezilya'da olduğu gibi yarı-faşist, bazıları da Uruguay'da olduğu gibi burjuva yasallığına dayalı doğrudan gerici rejimlerdir. Bazıları ise, Troçki'nin belirttiği türden *kendine özgü* bir Bonapartizme dönüşme eğilimi gösteren ya da dönüşmüş olan ulusalcı burjuva rejimleridir.

"Kitle hareketinin güçlü yükselişi, kurumsallaşmış ya da dağınık türden ikili

iktidar durumlarına yol açmakta, bu da Kerenskici tipte bir hükümet ve rejime neden olmaktadır. Bu, hükümeti iki güç arasında boşlukta bırakacak kadar kuvvetli bir işçi gücü olduğu zaman ortaya çıkan tipik bir devrimci durumdur.

"[Kerenskicilik] ...son derece dengesizdir, sömürenler ile kitle hareketi arasında yer alan Bonapartizm ya da yarı Bonapartizm benzeridir, ve emperyalizm ile kitle hareketi arasında yer alan *kendine özgü* Bonapartizme benzemez. Bugünkü devrimci yükseliş, *kendine özgü* Bonapartizmi Kerenskici ya da gerici Bonapartizme dönüşmeye itmektedir... Velazco rejiminin ... *kendine özgü* Bonapartizmin özelliklerini taşıdığını düşünüyoruz. Allende ise yolun yarısındadır.

"Tanımlamış olduğumuz üç hükümet biçimi de Bolivya'da gerçekleşmiştir: Barrientos'un gerici veya yarı-faşist hükümeti, Ovando'nun *kendine özgü* Bonapartizme evrilme eğilimi gösteren hükümeti, Torres'in Kerenskici hükümeti".[20]

Bize göre her rejim biçimi sınıf mücadelesinin ayrı bir durumunun ifadesi olduğu için her birine ayrı stratejilerle karşılık verilmelidir. Çoğunluktaki yoldaşlar açısından ise çözümleme, aynı stratejinin tüm aşamalara, rejimlere ve ülkelere (biçimlerinin ne olduğuna bakılmaksızın) nasıl uyarlanacağının açıklanmasına indirgenmiştir. Aslında açıklama son derece basittir: Öncünün en çok hoşlandığı strateji budur. Bu öncücü özellik, Mandel tarafından şu sözlerle açıkça ilan edilmiştir: Gerçekleştirilmesi gereken, "...öncünün duyarlılığına uygun olarak dikkatle seçilmiş... ulusal politik kampanyalar..."dır.[21]

Marksizmin bu reddi, çoğunluğun Avrupa'ya ilişkin dokümanında artık pupa yelken yol almaya başlar. Bu dokümanda da farklı Avrupa ülkelerinin yaşamakta olduğu farklı aşamalar arasında hiçbir ayrım yapılmamıştır. Oysa bazı Avrupa ülkeleri karşıdevrimci bir durum yaşamaktadır (örn. Yunanistan, İspanya ve Portekiz); bunlardan bazılarında süreç öndevrimci bir duruma doğru evrilmektedir (örn. İspanya); bazılarında ise rejimin egemenlik alanı içinde bir iç savaş söz konusudur (örn. Portekiz). Öbür ülkelerde ise, öndevrimci duruma doğru evrilme eğilimi gösteren devrimci olmayan (örn. İtalya, Fransa ve belki de İrlanda ile uzun süredir bir savaş sürdüren İngiltere) ya da devrimci durumlar (örn. Kuzey İrlanda) yaşanmaktadır. Bazı ülkelerde de öndevrimci duruma dönüşme olasılığı taşımayan devrimci olmayan süreçler söz konusudur. Bu tanımlamalarımız bir özet niteliğindedir ve olasılıkla hatalar içermektedir; dileğimiz bunun bir yöntem örneği olarak görülmesi. Vurgulamak istediğimiz,

farklı durumlarda elbette farklı ve hatta kimi zaman tamamen zıt görevlerin söz konusu olduğudur.

Birbirine oldukça benzer durumlara sahip Yunanistan, İspanya ve Portekiz'de temel görev demokratik mücadeledir; bu son iki ülkede görevler acil niteliklidir, çünkü İspanya'da işçi hareketi sürekli bir yükseliş içindedir, Portekiz de ise rejim sömürgelerde gerillalarla savaşmaktadır. Bu durumların tersinin yaşandığı ülke olan İngiltere'de ana görev, İngiliz askerlerinin Kuzey İrlanda'dan çekilmesini sağlamak, daha da ötesi işçi hareketinde gelişen yoksulluğa karşı ayrıntılı bir geçiş programı hazırlamaktır. İtalya ve Fransa için bütün öbür Avrupa ülkelerinden farklı görevler söz konusu, zira bu ülkelerde sınıf mücadelesi daha yüksek bir düzeydedir. Çoğunluktaki yoldaşlar işçi denetimi ve öncü içerisinde çalışmadan söz ediyorlar, bütün ülkelerdeki durumun aynı olduğuna inandıklarından değil, bunun tam tersi doğrultuda ilerlediklerinden ötürü: "şu duruma karşılık gelen görevler şunlardır" demek yerine, "hepsine aynı stratejiyi uygulayacağız, o halde tüm ülkeler aynıdır" demekteler.

## Yeni Referans Noktası: Öncü

Çoğunluktaki yoldaşların öncücü anlayışı yalnızca somut çözümleme alanında değil, genel kuramsal konularda da kendini belli etmekte. Buna ilişkin olarak boyutları revizyonizm sınırlarına ulaşan iki sapma vardır: II. ve III. Enternasyonallerin yozlaşması ve öndevrimci ve devrimci durumların tanımlanması.

İki durumda da Mandel-Germain yoldaş tüm açıklamalarını işçi sınıfının içsel ilişkilerine ve sınıfın içindeki öncünün rolüne dayandırmaktadır. Mandel'e göre, "II. ve III. Enternasyonallerde de yozlaşmanın, yani Batı Avrupa'daki sosyal demokrat ve komünist kitle partilerinin tutucu ve reformist bir bürokrasiye boyun eğmelerinin ve günlük yaşamda statükonun bir parçası haline gelmelerinin kökeninde" genel bir yozlaşma yasası yatar.

Bu yasayı görelim: "Bu çelişkili eğilimlerin sonucu, *aralarındaki mücadeleye* bağlıdır, ki bu da sonuç olarak iki toplumsal etmen tarafından belirlenir. Bir yanda 'kendi başına buyruk örgüt' tarafından geliştirilen *özel toplumsal çıkarların* derecesi, öbür yanda, işçi sınıfının öncüsünün politik eyleminin genişliği".[22]

Troçkistler II.ve III. Enternasyonallerin yozlaşmasını incelerken her zaman

dünya çapındaki sınıf mücadelesini temel öğe olarak ele alırlar. Bize göre, II. Enternasyonal'in yozlaşmasının nedeni sömürgelerin sömürülmesi sayesinde işçi sınıfının önemli kesimlerine büyük ödünler bahşeden emperyalizmin ortaya çıkışı ve yükselişidir. Bu, kapitalizmin verdiği ödünlere sıkı sıkıya bağlı olan işçi aristokrasisinin doğuşuna neden olmuştur. "Kendi başına buyruk örgüt" ya da "aygıtın kendini koruması", Mandel'in bugünlerde keşfetmiş olduğu "toplumsal çıkarların" savunulması gereksinimiyle değil, işçi aristokrasisinin oluşum sürecinin bir parçası olarak açıklanır. III. Enternasyonal ise, bir yandan işçi hareketinin dünya ölçeğinde aldığı yenilgilerin ve geri çekilişin etkisiyle, öbür yandan da bu geri çekilişin geri kalmış bir tarım ülkesi olan ilk işçi devleti SSCB'deki yansıması sonucunda yozlaşmıştır. "Aygıtın kendini koruması" bunun sonucunda önem kazanmıştır.

Mandel, şimdi bu klasik çözümlemeyi terk etmektedir. Artık ona göre bürokratik yozlaşma, kendi aygıtını savunan bir bürokrasi ile "öncünün politik faaliyetinin derecesi" arasındaki ilişkinin sonucudur. Bu çözümlemede kitlelere ve kitle mücadelelerine yer yoktur. Bu yöntemle, kitlelerin seferberliğine gerek kalmadan, salt "öncünün politik faaliyeti"yle bürokrasiyi tasfiye etmek olanaklıdır.

Öndevrimci ve devrimci durumların tanımıyla ilgili revizyon ise "yeni Mandelci metodoloji"nin başlı başına bir bölümünü oluşturmaktadır. Her zaman işçi hareketinin iç ilişkilerinden ve parti ile öncü arasındaki ilişkilerden yola çıkan Mandel, şöyle demektedir: "Devrim öncesi durumun (muhtemel devrimci patlama) olgunlaşması, ileri işçilerin eylemleriyle geniş kitlelerin eyleminin kaynaştırılmasıdır. Bir devrim durumu -yani iktidarın devrimci ele geçirilişi olasılığı- öncü ve kitlelerin eylemleri, öncü ve devrimci tabakaların *bilinçleri* ile bütünleştiği zaman doğar."[23] Burjuvazinin ve küçük burjuvazinin bu şemada yeri yoktur. Mandel'in, bu sınıfların durumunu ve kitle hareketiyle ilişkilerini hiç önemsemediği ortada. Oysa Troçki, *"küçük burjuvazinin hoşnutsuzluğu, gerginliği, dengesizliği ve öfke patlaması"*nın öndevrimci durumun çok önemli işaretleri olduğunu belirtir.[24] Ve "proleter devrim için uygun" bir durumun tanımını şu koşulların bir araya gelmesine dayandırır: "... 1) Burjuvazinin çıkmaza girmesi ve bunun sonucunda yönetici sınıfın yaşadığı karışıklık; 2) büyük burjuvazinin iktidarını sürdürebilmek için mutlaka desteğine gereksinim duyduğu küçük burjuvazinin saflarında gelişen derin hoşnutsuzluk ve köklü değişiklik arzusu; 3) proletaryanın saflarında gelişen durumun çekilmezliğine ilişkin bilinç ve devrimci eylemler için hazırlık; 4) proletarya öncüsünün net programı ve kararlı önderliği.[25]

Troçki'nin 1930'lu yıllarda sistematik olarak yinelediği bu sıralama son derece aydınlatıcıdır: Birincisi, burjuvazinin durumu; ikincisi, küçük burjuvazinin durumu; üçüncüsü, işçi sınıfının durumu; ve son olarak partinin varlığı. Gerçek bir Marksist olarak Troçki nesnel olanla başlayıp öznel olanla bitirmektedir. Öndevrimci durum için Troçki, böylesine kesin bir tanım vermekle kalmamış, bu durumun, devrimci olmayan durum ve devrimci durum arasında yer alan ara bir durum olduğuna işaret etmiştir. Troçki, öndevrimci durumun, ilk üç koşulun varlığı ve sonuncu koşulun (partinin) noksanlığıyla nitelendiğini belirtir.

Kaldı ki bu, salt bir Ortodoks Troçkist olup olmama sorunu da değildir, bir sağduyu sorunudur: Eğer burjuvazi kendi içinde birliğini koruyorsa, uygun ekonomik koşullardan yararlanabiliyor, küçük burjuvaziyi hoşnut kılabiliyor ve onun desteğini alabiliyorsa, Mandel'in ünlü "bütünleştirmeleri" şans eseri bile olsa devrime yol açamaz. Hayal edebileceğimiz en ileri durum bile -kitlelerin, öncünün ve partinin eylemde ve bilinçte bütünleşmesi-, küçük burjuvazi tarafından desteklenen ve sıkıca kenetlenmiş bir ordu tarafından savunulan birleşik burjuvazinin, işçi sınıfını vahşi ve kanlı bir biçimde ezmesiyle sonuçlanır. Neyse ki, bugüne kadar bildiğimiz kadarıyla sınıf mücadelelerinden bu tip bir Mandelci "bütünleşmenin" çıkmasının en küçük bir olanağı yok.

Çoğunluk eğiliminin, özellikle de Germain'in, devrimci ya da ondevrimci durumların ne olup ne olmadığına ilişkin kavrayışsızlıkları, "normal" söz cüğü üzerine şiddetli bir tartışmaya yol açtı. Tartışma Latin Amerika üzerine başladı, ama dünya durumunun Marksist çözümlemesinde belirleyici bir önem kazandı. Çoğunluktaki yoldaşlar Latin Amerika ülkelerinde burjuva demokrasisine dayalı uzun zaman aralıklarının olmayacağı gerekçesiyle, bu ülkelerde kitle hareketinde "normal" gelişme süreçlerine rastlanamayacağını iddia etmekteler. Bununla, azınlık eğiliminin Latin Amerika'nın proleter devriminin klasik normlarına giderek yaklaşmakta olduğu yönündeki öngörüsünün yanlış olduğunu göstermeye çalışmaktalar.

Devrimin "normalleşme" eğiliminde olup olmadığı sorununun, burjuva yasallığına dayalı rejimlerin süresiyle hiçbir ilgisi yoktur. Bu sorun, dünya çapındaki devrimci süreçlerin Lenin ve Troçki'nin tarif ettiği yönde evrilip evrilmemesiyle, bir başka deyişle Rus Devrimi'ne benzer durumların genelleştirilebilir olup olmadığıyla ilgilidir. "Normal" devrimler, merkezinde sanayi proletaryasının, coğrafi ortam olarak kentlerin bulunduğu ve silahlı

mücadelenin ekseni olarak da kent ayaklanmasına dayalı devrimlerdir. "Normal" devrimler, aynı zamanda, ancak bir Bolşevik parti tarafından önderlik edildiği sürece zafere ulaşabilecek olan devrimlerdir. "Normallik" kavramı, II. Dünya Savaşı sonrasında tanık olduğumuz "anormal" süreçlerin karşısında geliştirilmiştir; bu dönemde Stalinizmden Castroculuk'a kadar uzanan bir yelpazedeki küçük burjuva ya da bürokratik partiler, basınç altında işçi ve köylü hükümetleri kurmak zorunda kalmışlardır. Bu anormallik çeşitli etmenlerin birleşmesinin bir sonucudur. Birincisi, devrimci durum tanımlayan iki koşul (burjuvazinin bunalımı ve küçük burjuvazinin radikalleşmesi) dönemsel olmaktan çıkıp sürekli (kronik) bir hale dönüşmüştü. Mali çöküntü, ekonominin sürekli bunalımı, burjuvaziyi yıllarca süren bir çıkmazın içine sürüklemiş ve burjuva ekonomisinin iyileşebileceğine ilişkin en ufak bir umudu kalmayan küçük burjuvaziyi sistemli bir biçimde sola itmişti.

Bu etmenler, ABD emperyalizminin savaş sonrası dönemde yaşadığı bunalım ve Castro karşısında iç bölünmeye uğramasıyla birleşmiş, bu arada bunlara iki temel devrimci etmenin eksikliği eklenmiştir: İşçi hareketi ve onun önderliği. Köylülük sahneye çıkarak baskın bir rol oynamaya başlamış ve nesnel koşullar küçük burjuva partilerini iktidara iterek bunların emperyalist, toprak ağası ve nihayet burjuva düzeninden kopmasına yol açmıştır.

Tüm bunlar değerlendirildiğinde bu anormalliğin şu olgudan kaynaklı olduğu ortaya çıkmaktadır: Devrimci durumun ilk iki koşulu aşırı derecede ağırlık kazanmış, işçi hareketinin zayıflığı ve devrimci partinin yokluğu nedeniyle devrimci partinin yeri kitlelerin basıncıyla küçük burjuva partiler tarafından doldurulmuştur. Troçki bu anormal bileşimi Geçiş Programı'nda öngörmüştü.

Bugün görülen yeniden "normalleşme", basit ve doğrusal bir biçimde İkinci Dünya Savaşı öncesi duruma dönülmekte olduğunu değil, işçi hareketinin devrimci duruma katılmaya başladığını ve dünyadaki yegane devrimci işçi partileri olan partilerimizin gelişmekte olduğunu gösteriyor.

Öbür koşullar yalnızca gerilememekle kalmıyor, aynı zamanda gelişmeye devam ediyor. Bunalımın süreklilik özelliği, geri ülkelerden daha sağlam bir yapıya sahip olan kapitalist ülkelere doğru yayılacak ve bu da sanayileşmiş ülkelerdeki işçi sınıfının mücadeleye katılımını ve mücadele içindeki ağırlığını arttıracaktır.

Bileşim, daha önce bildiğimiz herhangi bir aşamadakinden çok daha

patlayıcı olacaktır: Burjuva ekonomisinin sürekli bunalımı daha da derinleşecek, küçük burjuvazi daha da sola kayacak, işçi sınıfı arasında devrimci duyarlılık ve etkinlik daha da yaygınlaşacak, giderek büyüyecek olan partilerimizin ve Enternasyonalimizin kitle hareketi içindeki etkisi daha da artacaktır. Başka bir deyişle devrim giderek "normalleşmektedir", zira nesnel koşullar daha elverişli duruma gelmekte ve daha da önemlisi sınıf ve partilerimiz sahneye çıkmaktadır. "Anormal" devrimci durum yeniden ortaya çıkabilir, ama dünya çapındaki "normalleşme"nin yanında bu ikincil (ve ona yardımcı) bir durumdur.

Burjuva yasallığının uzun ya da kısa süreli olmasının bütün bunlarla ne il gisi vardır? Rus Devrimi, yani başarılı devrimlerin en "normali", despotizmin yüzyıllarca egemen olduğu, burjuva yasallığının ancak 1905 ve 1917'de birkaç aylık bir süreyle yaşandığı Çarlık Rusya'sında gerçekleşmiştir. Bizim "normalimiz" budur: Devrimci hareketin gizliliği ve her renkten gerici hükümetle neredeyse sürekli çatışma. Bizim "normallikten" anladığımız, yalnızca faşizm gibi bir olguyla kısa bir kesintiye uğrayan yüzyıllık Batı Avrupa burjuva yasallığı değildir.

Elbette Rusya'dakinden çok daha kısa süreli gizlilik dönemleri olacaktır, çünkü kitle hareketi açısından koşullar daha olumludur. Rusya'da olduğu gibi, yasal açılımların ve demokratik aşamaların yalnızca kitle hareketi eylemleriyle kazanılabileceğini ve kitle mücadeleleri burjuvaziye ne denli sert darbeler indirirse rejimlerin o denli zayıf olacağını biliyoruz. Mücadele şiddetlendikçe Kerenskici hükümetlere yönelik eğilim daha da güçlenecektir; öyle ki, yarı-faşist tipten hükümetlere kısmi kayışların yegane nedeni, Bolşevik Parti'nin ve Troçkist politikaların yokluğu nedeniyle devrimci olanakların kaçırılması olacaktır.

Bunlar Şili ve Bolivya'da yaşanan ve bizim Marksist çözümleme yöntemimizin öngörmüş olduğu, çoğunluktaki yoldaşların ise stratejici ve öncücü yöntemleri nedeniyle tümüyle görmezlikten geldiği deneyimleridir. Germain, Banzer hükümetine "Kornilovcu" demekle Torres hükümetini "Kerenskici" olarak tanımlamış olmaktadır. "Kerenskici" hükümetlerin varlığını tanımanın, Rus Devrimi'nin özelliklerinin "normal" olduğunu kabul etmek anlamına geldiğinin farkında mı? Tabii ki, hayır! Onlar, Banzer'in ve Şilili subayların gerçekleştirdikleri darbelerin burjuva demokrasisinin "istisnai" dönemler olduğunu kanıtladığını, dolayısıyla da kendilerini haklı çıkardığını düşünüyorlar. Oysa son beş yılda Şili ve Bolivya'da, bütün bir yüzyıl boyunca devrimci Rusya'da görülenden çok daha uzun bir burjuva demokrasisi geçerli

olmuştur! Tam burada susuyorlar: Çoğunluktaki yoldaşlar Latin Amerika'daki durumu faşizm dönemi Avrupası'yla karşılaştırmaya devam etmekteler. Bolivya ve Şili dahil, çeşitli ülkelerde klasik öndevrimci durumlar yaşan mış, ama bunlar devrimci partinin bulunmayışı nedeniyle devrimci duruma dönüşememiştir. Elbette bu, tüm Latin Amerika ülkelerinin bu aşamayı yaşadığı anlamına gelmez. Tersine, eşitsiz ve bileşik gelişen bu süreçte ülkelerin çok azı bu yönde hareket etmektedir. Gene de bu Latin Amerika Rusyaları, kıtanın öbür ülkelerine, hatta diyebiliriz ki, Batı dünyasına yol göstermektedir.

Latin Amerika ve dünya süreci bu eğilimleri doğrular niteliktedir, bu da, çoğunluğun "silahlı mücadele", "öncü içinde faaliyet" ve "işçi denetimi" stratejilerinin tersine Rus Devrimi'nin derslerini, çözümlememizin temel aracı kılmaktadır. Bolşevikler, kitle hareketinin yükselişiyle ilişkili olmayan hiçbir silahlı mücadele biçimine başvurmamışlardır. Silahlı mücadeleyle veya onsuz, "işçi denetimi"yle veya onsuz, parti inşasını aralıksız sürdürmüşlerdir. Neden bunu değiştirelim? Henüz ne yenildik, ne de ortada çoğunluğu titreten Nazi işgali tehlikesi var. Her ne kadar inanmasak da, böyle bir olasılık ortaya çıkarsa silahlı mücadelenin yeni biçimlerini tartışabiliriz. Şu anda halen çözümlememize ve politikalarımıza güven duyuyoruz.

Germain başta olmak üzere çoğunluktaki yoldaşlar, "made in Italy" patentli filmlerdeki gibi Kovboyculuk oynamayı bırakıp, hareketimizin geleneksel yöntemine ve programına geri dönmelidirler. Bu, her zamankinden daha da gereklidir. Gerçekliği temel almak gerekir, yoksa Costa Gavras'ın(*) filmlerini, ya da çoğu kez bu filmlerden ilham alan öncünün duyarlılığını değil. Allende'nin "Kerenskici" rejiminin gelişimine daha yeni tanık olduk. Şilili Kornilovlar'ın geçici zaferinin nasıl Bolşevik politikanın ve partinin yokluğundan kaynaklandığına daha yeni şahit olduk. Bu nedenledir ki o politikaya ve o partiye her zamankinden daha çok gereksinimimiz var. Lenin'in 1917 yapıtları ile Troçki'nin Rus Devrimi çözümlemelerinin üzerinde biriken tozları temizleyelim!

> * **Costa Gavras:** Fransa'da yaşayan Yunan asıllı sinema yapımcısı ve yönetmeni. Z, İtiraf, Sıkıyönetim, Kayıp gibi filmleriyle ünlüdür. Moreno burada özellikle, Uruguay'da 1973 darbesinden hemen önce bir Tupamaro gerillası tarafından kaçırılan ABD'li bir diplomatın öyküsünün işlendiği Sıkıyönetim filmine atıf yapmaktadır -ç.n.

# 3. BÖLÜM: Komünist Partilerin Yönelişi Üzerine Lenin ve Troçki

Mandel yoldaş, Leninist partinin yeni rolüne ilişkin yorumlarını Lenin'in *Komünizmin Çocukluk Hastalığı 'Sol' Komünizm* adlı çalışmasına dayandırdığını belirtmekte. Bir an için onun şu bölümlere atıfta bulunduğunu varsayalım: "Birinci tarihsel hedefe (proletaryanın bilinçli öncüsünü, Sovyetlerin iktidarından ve işçi sınıfı diktatörlüğünden yana çekmek) ulaşılması, oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı tam ideolojik ve siyasal Zafer sağlanmadan nasıl olanaklı değildiyse..."[26] ve "Proletaryanın öncüsü, ideolojik bakımdan kazanılmıştır. Esas olan budur."[27] Lenin bunları tarihin özel bir döneminde, sol sosyalist işçileri ve anarko-sendikalistleri III. Enternasyonal saflarına kazanmak için oportünizme karşı mücadele ettiği bir dönemde söylemişti. Ayrıca somut bir öncüden söz ediyordu: İşçi sınıfının çok geniş bir bölümü tarafından tanınan, desteklenen ve onun en ileri kesimini oluşturan bir işçi öncüsü. Lenin'den bu alıntıların yapıldığı bölüm bu durumu açıklayarak başlar, ki bu, çok sayıdaki öncü grubun işçi sınıfı tarafından tanınmadığı ve üstelik bunların ağırlıklı olarak proleter olmayan unsurlardan oluştuğu mevcut durumdan çok farklıdır. Lenin için söz konusu olan, Rus işçilerinin ve dünya öncüsünün zaferini örgütsel düzeyde pekiştirebilmek için bu öncüyü kazanabilmekti. Ama öncüye yönelik bu merkezi görev onu komünist partilerin temel niteliklerini değiştirmeye götürmedi; Lenin, komünist partileri, kitleleri proleter devrimine yönlendirecek organlar olarak değerlendirmeye devam etti. Lenin'in tüm çabası tam da bu öncüyü, tek tek ülkelerdeki ön cü için değil kitleler için geliştirilecek devrimci Marksist politikaya dayalı Bolşevik partilerin inşası zorunluluğuna ikna etmeye yönelikti.

Bu alıntıları böylece yerli yerine oturttuktan sonra, Mandel'in neden III. Enternasyonal'in kararları yerine bu alıntıları kullandığını sormak yerinde olacaktır. Biz bunun nedenini biliyoruz: Çünkü Komünist Enternasyonal'in ilk dört kongresinde Mandel ve Germain'in yorumlarının tersine şunlar söyleniyordu: "...işçi sınıfının kendini ortaya koyan bu kararlı azınlığı, komünist olan ve bir programa sahip bulunan, kitle mücadelelerini örgütlemek isteyen bu azınlık *Komünist Partidir.*

"Komünist Partiyi geniş işçi yığınlarından ayıran yegane özelliği, işçi sınıfının bir bütün olarak tarihsel görevinin bilincinde olması ve her zaman, farklı kesimlerin ya da mesleklerin değil tüm işçi sınıfının çıkarlarını savunmaya çalışmasıdır."[28]

"Komünist Parti gerçekten işçi sınıfının öncüsüyse... işçi sınıfının bütün bir varlığıyla ve onun aracılığıyla bütün sömürülen kitlelerle ayrılmaz bir biçimde

bütünleşmeyi başardıysa..."[29]

Görüldüğü gibi Komünist Enternasyonal çok açık bir biçimde devrimci partilerin hedefinin, "kitle mücadelelerini örgütlemek" (öncünün mücadelesini değil); bazı kesimlerin değil (öncü, kitle hareketi içindeki bir kesimden başka nedir?) "her zaman" "tüm işçi sınıfının" çıkarlarını savunmak; ve bu amaçla, "işçi sınıfının bütün bir varlığıyla" ("öncü" bile olsa kısmi bir kesimiyle değil) "ayrılmaz bir biçimde bütünleşmeyi başarmak" olduğunu belirtmektedir.

## Germain'e Karşı Troçki

Germain, çoğunluğun savunduğu Avrupa dokümanının kitle organlarına ilişkin tavrının, o dönemdeki partilerimizin daha zayıf olmasına karşın, 1934-36'da Troçki'nin Belçika, Fransa ve İspanya'ya ilişkin olarak dile getirdiği görüşlere benzer olduğunu iddia etmekte. Ama ne yazık ki Germain karşılaştırmalarını sürdürüp Troçki'nin aynı dönemde partilerimizin görevi konusunda savunduğu görüşleri aktarmıyor. Troçki hiçbir zaman çoğunluğun söylediklerinden herhangi birisini savunmadı. Kısa sürede kitleler üzerinde etkiye sahip partiler inşa edebilmemizin olanağının bulunmadığını asla söylemedi. Önümüzdeki dönemde temel taktiğin, kitle öncüsü içinde çalışmak olduğunu asla söylemedi. Ne de Bolşevik partinin ayırt edici özelliğinin bu öncü içinde çalışmak olduğunu. Troçki bunların tam tersini söylüyordu. Bu ülkelerdeki öndevrimci durumun kitleler içerisinde yaygın bir çalışmayı ve seksiyonlarımızın hızla büyümesini olanaklı kıldığını belirtiyordu: "Gücümüz sayıca önemsizdir. Ancak içinde bulunulan devrimci durum küçük bir grubun bile kısa zamanda doğru öngörüler yaparak ve doğru sloganları yükselterek büyük bir güç haline gelebilmesini sağlayacak olanaklar sunuyor."[30] "Devrim sırasında olaylar hızla ilerlerken zayıf bir parti devrimin rotasını doğru bir şekilde anlaması, kavramlarla sarhoş olmayan ve baskıdan yılmayan sağlam kadrolara sahip olması şartıyla hızla güçlü bir partiye doğru evrilebilir."[31] "Sağlam ve olayları doğru bir biçimde kavramış bir liderlikle birlikte 10.000 üye kitlelere giden yolu açabilir, onları Stalinistlerin, Sosyal Demokratların, şarlatanların ve gevezelerin etkisinden kurtarabilir."[32] "Kitlelere, en aşağıdaki en fazla ezilmiş tabakalara inmek gerekir."[33] "Ancak 20.000 hatta 10.000 kişi kararlı, saldırgan ve açık bir politika ile kitleleri, tıpkı Bolşeviklerin kitleleri sekiz ayda kazanmaları gibi kısa bir zamanda kazanabilir."[34] "Biz yüzümüzü kitlelere dönmek, *ne pahasına olursa olsun, her şekilde, muhafazakar uzlaşmazlıklardan etkilenmeden ve onlar tarafından zayıflatılmadan* kitle

örgütlerinin içine girmek zorundayız."[35] "Bütün devrimci örgütlerin birinci görevi, özellikle bugünkü gibi kitlelerin bilincinin günden güne tümüyle değiştiği kritik dönemlerde, fabrikada, sokakta, otobüste, kahvehanede ve evlerinde sıradan işçiye dikkatle kulak vermek, onların durumu nasıl gördüklerini, beklentilerinin ne olduğunu, neye inandıklarını öğrenmektir: İşçileri dikkatle dinlemek gerekir."[36]

Troçki'nin bu satırları yazdığı dönemde Avrupa'nın durumu bugünküne benzemekteydi, öndevrimci bir sürece girilmişti. Ne var ki, Lenin'in yazı ları ve III. Enternasyonal'in kararlarının yanı sıra Troçki'nin bütün söyledikleri, çoğunluktaki yoldaşların iddialarının tam tersidir. Çoğunluk bize kitleler üzerinde etkiye sahip partiler inşa edebilmemizin olanağının bulunmadığını söylüyor; Troçki ise yorulmadan tekrarlamaktadır: "Küçük bir grup bile kısa zamanda büyük bir güç haline gelebilir", "zayıf bir parti güçlü bir partiye doğru evrilebilir.", "sağlam ve olayları doğru bir biçimde kavramış bir önderlikle kitlelere giden yol açılabilir." vb. Çoğunluk, bize faaliyetimizi öncü içinde temellendirmemiz gerektiğini söylemektedir, Troçki ise ısrar eder: "Kitlelere, en aşağıdaki en fazla ezilmiş tabakalara inmek gerekir" vb. Çoğunluk, politik kampanyalarımızın "öncünün duyarlılıklarına (gereksinimlerine) uygun olarak dikkatle seçilmiş sorunlar" etrafında dönmesi gerektiğini söyler, Troçki ise "sıradan işçiye dikkatle kulak vermenin", "bütün devrimci örgütlerin birinci görevi" olduğunu belirtmektedir.

Troçki, aynı dönemde entrizm taktiğini önerdiğinde bu kavrayıştan bir milimetre bile sapmamıştı. Entrizm, temel görev olarak herhangi bir öncüyü kazanmak amacına sahip değildi, kitle hareketine açılmak için bir taktikti. Troçki şunları söylüyordu: "Kitlelere gitmek gerekir. Kendimize birleşik cephede yer bulmamız gerekir, yani onu oluşturan partilerden birinin içinde bulunmamız gerekir. Gerçek uygulamada bu, Sosyalist parti içerisinde yer almaktır."[37]

Troçki'ye göre partinin işlevi sürekli olarak kitle mücadelelerine müdahale etmek, önderliği elde etmeye çalışmak ve mücadele için en uygun sloganları yükseltmektir. Yine Troçki'ye göre ne kadar küçük olurlarsa olsunlar partilerimizi öndevrimci bir dönemde kitle partilerine dönüştürmek her zaman olanaklıdır. Buradan hareketle Troçki, her zaman Germain'in bulunduğu konumun karşısında yer aldı. Troçki'nin o dönemki yazılarının hiçbir bölümünde, temel görevi öncü içinde çalışmak olan yeni bir Leninist parti türüne rastlanmaz. Ama, belki de gelecekte Troçkist hareket içinden bazı Germainler'in çıkacağı tahminiyle Troçki, öncü üzerine ayrıca şunları söylemişti: "Eğer

proletarya mücadele içinde kendi safları nı konsolide edip güçlendirirken, ilerideki süreçlerde kullanacağı yöntemleri ve görevlerini net bir şekilde anlamakta güçlük çekerse, işçi sınıfı saflarında bozulma baş gösterir. Şu anda mevcut hareket tarafından, ilk defa olarak harekete geçirilmiş geniş kitleler ise böyle bir durumda, tıpkı daha önceden oldukları gibi pasifizmin kucağına itileceklerdir. Öncü örgüt açısından da, örgüt, zemininin ayaklarının altından kaymakta olduğunu hissettiği andan itibaren, kadrolarda yaşanabilecek kötü ruh hali ve maceracılık eğilimleri yeniden hayat bulmayı başarabilecektir."[38] Özetlersek, öncüyü maceracı ve gerillacı çaresizlik içine sürüklenmekten yalnızca parti tarafından yönlendirilen kitle hareketi kurtarabilir.

# 4. BÖLÜM: Öncü ve Kitle İçindeki Politik Faaliyetimiz: Propaganda ve Ajitasyon

Buraya kadar söylediklerimize bakılarak, sınıf mücadelesi sırasında ortaya çıkan öncü kesimleri göz ardı ettiğimiz ve onlara yönelik bir çalışma gerçekleştirmediğimiz düşünülebilir. Ama öyle değil; işçi ve kitle hareketi öncüsü önemsememiz ve içinde çalışma yapmamız gereken bir kesimdir. Bizim buraya kadar söylediğimiz, parti politikasının, sloganlarının, örgütlenmesinin ve çözümlemelerinin bu kesimce belirlenemeyeceğidir.

Parti faaliyetinin önemlice bir bölümü öncüye yöneliktir: Propaganda. Lenin'in söylediği gibi: "Proletaryanın öncüsünü komünizme kazanmak söz konusu olduğu sürece propaganda ön planda yer alıyordu (ve bu söz konusu olduğu ölçüde hala yer alıyor)."[39]

Mandel-Germain'e göre, öncüye yönelik faaliyetimizin Lenin'in ileri sürdüğünden çok daha derin olması gerekir. Söz konusu olan: "...öncünün duyarlılığına (gereksinimlerine) uygun olarak dikkatle seçilmiş, kitlelerin mücadelesine ters düşmeyen ve henüz mütevazi de olsa seksiyonlarımıza etkin bir girişim yeteneği sergileme olanağı veren ulusal politik kampanyaların örgütlenmesi"[40] ve "propagandanın, ve olanaklı olan yerlerde ajitasyonun, bu ileri işçilerin hazırlanması doğrultusunda yoğunlaştırılması"dır.[41]

Germain, dokümanda bu tutumunu daha da açar. Ona göre, IX. Kongre'de öngörülen, "propaganda grubu niteliğindeki Troçkist örgütlerin, bizzat sınıf mücadelesi dinamiğinin gerektirdiği politik girişimleri kitle öncüsü düzeyinde

gerçekleştirebilen örgütlere dönüştürülmesi yolunda bir adımdı."[42]

Çoğunluğa göre yapılması gereken, "kitle öncüsü düzeyinde" ajitasyon ve eylemdir ("politik girişimler"). Seksiyonlarımızın faaliyetinin öncü üzerinde yoğunlaştırılmasının doğru olduğu durumlarda bile, ona yönelik ajitasyon ve eylem önermek Leninizmle çelişir ("propaganda ön planda yer alır").

Propaganda ve ajitasyonun tanımı sanırız herkesçe biliniyordur; propaganda, "bir çok düşüncenin, az sayıdaki kişiye anlatılması", ajitasyon ise "az sayıdaki düşüncenin, çok sayıda kişiye aktarılması" faaliyetidir. Propaganda, Marksist ekonomi ya da diyalektik mantık eğitiminden, tek tek işçilerle yapılacak ulusal ve uluslararası durum sohbetlerine, programımızın anlatılmasına ve diğer işçi örgütleriyle aramızdaki farkların açıklanmasına kadar uzanır. Buna karşılık ajitasyon, işçi veya kitle hareketi tarafından yürütülen herhangi bir mücadeleye çözüm getirici birkaç (bazen sadece bir tane) sloganın (ücretlerin yükseltilmesi, demokratik özgürlükler, Kurucu Meclis, tüm iktidar Sovyetlere, vb.) yükseltilmesi anlamına gelir. Leninist-Troçkist bir partinin ayırt edici özelliği, temel faaliyetinin tüm sömürülenlere yönelik ajitasyon olmasıdır, yoksa sadece onların bir kesimine değil, hatta bu kesim işçi sınıfı olsa bile. Mandelci bir partinin belirleyici özelliği ise, temel faaliyetinin esas olarak öncüye yönelik ajitasyon ve politik kampanyalar olmasıdır.

## Slogan Üretme Sanatı

Bolşevik bir parti, sınıf mücadelesinin durumunun çözümlemesini yaparak işe başlar; bu çözümlemeden, kitle hareketine yönelik bir kaç temel görev ortaya çıkar ve bu görevleri sloganlarla somutlarız. Bu, politikamızın somut biçimidir, bu nedenle de temel olan budur. Kuram ve propaganda bu biçimin netleştirilmesine yarar. Tüm faaliyetimiz (kuram ve propaganda dahil) bu nihai hedefe tabidir: Sınıf mücadelesinin belirli bir aşamasında kitlelerin karşı karşıya olduğu genel görevlerin belirlenmesi, bunların sloganlar halinde somutlaştırılması.

Bir örnek inceleyelim: İktidara yeni bir hükümet gelmiştir. Partinin kuramsal çabalarının büyük bölümü, sınıflar arasındaki güç ilişkilerini çözümlemeye, yeni hükümeti destekleyen ve onun karşısında yer alan kesimleri, her iki kesimin emperyalizmle ilişkilerini, silahlı kuvvetlerin hükümet içerisinde oynadığı rolü, vb belirlemeye ve bu hükümetin net bir tanımını yapmaya yönelecektir. Eğer buradan, örneğin bunun karşıdevrimci ve Bonapartist bir hükümet olduğu

sonucuna varılırsa, kitlelerin bu hükümet karşısındaki gereksinimlerine karşılık gelen birkaç ajitatif slogan oluştururuz (ekonomik kazanımların savunulması, demokratik özgürlükler, işçi örgütlerinin savunulması). Ama görürüz ki, bizim tanımlarımız ve belirlediğimiz görevler, reformist ya da bürokratik önderliklerinkinden veya aşırı solun tutumundan farklıdır ve aynı zamanda öncünün kendiliğindenci eğilimleriyle çatışmaktadır. Bu durum bizi, propagandamızı da, mevcut rejimin niteliğinin sürekli olarak açıklanması, bu nitelemelere ilişkin olarak işçi sınıfı içindeki düşmanlarımızla tartışılması ve bizim işçi hareketine önerdiğimiz görevlerin neden doğru olduğunun anlatılması çevresinde yoğunlaştırmaya zorunlu kılar. Toparlarsak, kuramsal çalışmamız hangi sloganları ajitasyonda kullanmamız gerektiğinin belirlenmesine, propaganda faaliyetimiz ise öncüye, neden diğerlerini değil de bu sloganları kullandığımızın açıklanmasına hizmet eder. Bu, yegane kuramsal ve propagandif faaliyetimizin bu olduğu anlamına gelmez, ama esas olan bu. Kabaca söyleyecek olursak, Troçkizmin tüm bilimsel ve sanatsal ustalığı, onun sınıf mücadelesinin her anında gerekli sloganları üretebilme yeteneğinde toplanır. Lenin de aynı şeyi söyler: "Bundan ötürü parti örgütümüzün *eyleminin başlıca içeriği*, bu eylemin yoğunlaşma noktası, en güçlü patlama dönemlerinde olduğu gibi en durgun dönemlerde de, olanaklı ve kesin olarak gerekli çalışma olmalıdır, yani Rusya'nın bir ucundan bir ucuna birbiriyle bağlantılı, yaşamın bütün yönlerini aydınlatan ve yığınların olabildiğince geniş katmanları arasında yürütülen siyasal ajitasyon çalışması olmalıdır."[43]

Lenin bu politik teşhir çizgisini, geri ya da ortalama seferberlik ve örgütlenme düzeyine duyduğu sarsılmaz güvene dayandırır, yoksa öncü veya "ileri" işçinin özel örgütlenme yeteneğine değil. Kitle hareketine ilişkin olarak, işçi öncüsüyle ya da partinin ajitatif kampanyalar düzenlemesi gereksinimiyle asla yetinmez. Lenin'e göre eğer bu kampanyalardan biriyle kitleler üzerinde etki yaratırsak, işçilerin elinden her şey gelir. Partinin rolü bu kampanyalara önayak olmak, kitle hareketine eşlik ve kılavuzluk etmektir. Lenin'in "devrimci çalışmayı işçi hareketiyle ilişkilendirerek bunu bir bütün haline getirmeyi bilmeyen ve bu olasılığı taşımayan" entelektüelleri eleştirmesinin nedeni budur. "Eğer bütün utanç verici haksızlıklara karşı yeteri kadar geniş, çarpıcı ve anında *teşhirleri* hala örgütleyemiyorsak suç bizdedir, yığın hareketinin gerisinde kalışımızdadır. (...) en geri işçi bile (...) anlayacak ya da *içinde duyacaktır* ve bunu duyunca, kendisi de tepki göstermek isteyecek, bu yolda dayanılmaz bir istek duyacak ve gereğini yapmayı bilecektir; bugün sansürcüleri yuhalayacak yarın bir köylü ayaklanmasını amansızca bastırmış olan valinin evi önünde gösteri yapacak, öbür gün kutsal engizisyonun işlerini gören papaz kılıklı

jandarmalara bir ders verecektir."[44]

Önceki bölümde Troçki'nin İspanya'ya (Mandel ve Germain'in Avrupa'nın bugünkü durumunu açıklarken örnekleme yapacak kadar sevdiği ülkeye) ilişkin söylediklerini görmüştük. "Gücümüz sayıca önemsizdir. Ancak içinde bulunulan devrimci durum küçük bir grubun bile kısa zamanda doğru öngörüler yaparak ve doğru sloganları yükselterek büyük bir güç haline gelebilmesini sağlayacak olanaklar sunuyor."[45] Troçki tutumunu şöyle özetler: "Ajitasyon yalnızca kitlelere şu veya bu sloganı iletme, onları eyleme çağırma, vb aracı değildir. Parti için ajitasyon aynı zamanda, kitleleri dinlemek, onların ne düşündüklerini, nasıl bir ruh hali içinde olduklarını anlamak, ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda da eyleme ilişkin kararlar almak için bir araçtır."[46] Ve ABD için de aynı şeyi bıkıp usanmadan söylemiştir: "Mücadeleye başlarken muzaffer olacağımızdan emin olamayız. Sadece, sloganlarımızın nesnel duruma uygun ol duğunu söyleyebiliriz ve en iyi unsurlar bunu anlayacaktır, en geri unsur lar da anlamadıklarında bile buna karşı çıkmayacaklardır."[47] "Önemli olan bir kez kesinlik kazandığında, sloganları çok iyi bilmek ve bunları ustac; kullanabilmektir, öyle ki ülkenin her tarafında herkes aynı anda aynı sloganları ileri sürebilmeli. Üç bin kişi, on beş ya da elli bin kişinin yaratacağı boyutta bir etki yaratabilir."[48]

## Sloganların Özgünlüğü

Bu çok iyi bilinen gerçekler çoğunluktaki yoldaşlar tarafından unutulmuştur -ya da hiçbir zaman bilinmiyorlardı. Lenin ve Troçki kitlelere yönelik ajitasyonu savunurken, çoğunluk öncüye yönelik çalışmayı önemsemekte. Lenin ve Troçki'nin öğretisini savunan bizler ile çoğunluğun tezlerini savunanlar arasındaki bu fark, seksiyonlarımızın militan faaliyetinde kendisini belirgin bir biçimde açığa vurmaktadır. Örneğin, tüm gayretimize karşın Fransız seksiyonumuzun eyleminde kullandığı genel ve en önemli sloganların neler olduğunu anlayabilmiş değiliz. Bu seksiyonumuzu tanımlayan bir özelliği varsa, o da işçi ve kitle hareketine yönelik genel sloganlardan yoksun olduğudur.

Programdan değil, sadece Fransa'nın mevcut koşullarında kitle hareketinin gereksinimlerini belirleyecek ve bunlara yanıt getirecek bir, iki ya da üç slogandan söz ediyoruz. ABD'li yoldaşlar son birkaç yıldır temel bir slogan kullanmaktalar: "Askerler hemen Vietnam'dan çekilsin!". Biz de seçim kampanyası sırasında çeşitli sloganlar kullandık: "Patronlara, askerlere, satılmış

önderlere oy yok! İşçi yoldaşlarınıza oy verin!" Ya Fransız yoldaşların seçim kampanyalarında kullandıkları temel sloganlar neydi? Bunu öğrenebilmek olanaksız!

Fransız işçilerine ve kitle hareketine yönelik sloganlar konusuna devam edelim. 1973 Temmuzu'ndan Ağustos'a kadarki *Rouge* sayılarına şöyle bir göz attığımızda yalnızca üç tane sürekli teşhir kampanyasına rastlarız: LIP saat fabrikası işçileriyle ve göçmen işçilerle dayanışma ve faşist gruplara karşı mücadele.

Bunların arasında Fransa'da kitle hareketinin bütünüyle ilişkili olanı yalnızca faşist gruplara karşı yürütülen kampanyadır, ne var ki burada da "*Ordre Nouveau*'yu ve faşizmi durduralım ya da ezelim" türünden bir slogan yükseltilmemiştir. Öbür iki kısmi kampanya, özel kesimlere yöneliktir. Şimdi soruyoruz: İşçi hareketinin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorunlara çözüm getiren temel slogan ya da sloganlar hangileridir? Faşist grupların dışında, rejim işçi hareketi için herhangi bir sorun yaratmıyor mu? "Yaşam standardımıza ve çalışma koşullarımıza saldıran patronları durduralım!" sloganı kitlelerin bir gereksinimine yanıt getirmiyor mu? Eğer tek sorun faşizm ise, neden kitleleri ona karşı seferber etmeye yönelik bir slogan geliştirmiyoruz? Bilinsin ki, burada ne bir sloganı savunuyor, ne de bir diğerini eleştiriyoruz; çok daha can alıcı bir şeyden söz ediyoruz: Bizim görevimiz, kitle hareketini eylem sloganlarıyla donatmaktır. Kısacası, görevimiz ajitasyon yapmaktır.

Tekrar edelim, işçi ya da kitle öncüsüne yönelik çalışmaya büyük önem verilmesi gerekmediğini söylemiyoruz. Tam tersine, sınıf mücadelesinin öyle anları vardır ki bu, temel çalışmamız haline gelir. İşçi hareketi ciddi bir tarihsel yenilgi aldığında, hareket kendini yeniden toparlayana değin temel faaliyetimiz öncüye yönelik propagandadır. Ayrıca, bir yükseliş aşamasında devrimci faaliyetin eksenini öncü içindeki çalışma haline dönüştüren istisnai bir durum gerçekleşmiştir. Rus Devrimi'nin zaferi ve ilk işçi devletinin doğuşu üzerinde yükselen III. Enternasyonal'in inşası sırasında gördüğümüz durumdur bu. Bu dönemde, bir iki yıl içinde, Bolşevik önderliğin başını çektiği kitle hareketinin göz alıcı zaferinin ve bunun uyandırdığı coşkunun etkisiyle bütün dünyadaki öncünün tamamı ya da tamamına yakınının hızla kazanılabileceği düşünülmüştü, zira kitle hareketinin bu zaferini Bolşevik önderlik temsil etmekteydi. Bu durum, dünya devrimci hareketinin eşitsiz bileşik gelişimi yasasınca belirlenmişti: Kitle hareketinin belirli bir ülkede devrimci Marksist bir önderlikle gerçekleştirdiği muazzam zafer, bu zaferin dünya ölçeğindeki öncü içinde yarattığı yansımayla

koşut ve bağıntılı bir biçimde gerçekleşmişti. Ama gene burada da belirleyici öğe kitle hareketiydi.

Aynı şey ulusal ölçekte çok önemli bir zafer kazandığımızda tekrar ortaya çıkacaktır. Fransız sendika hareketinde metal, otomotiv veya eğitim gibi önemli bir sektörde, partimizin öncülüğünde kazanılacak net bir zafer, Fransız sendika hareketinin bütün öncü kesimlerinde hızla hissedilir bir etki yaratabilir ve böyle bir durumda işçi sınıfının öncü kesimlerinden binlerce militan partimizle yakınlaşabilir. Belirli bir dönem için partimizin başlıca görevi öncüyü Troçkizme bir hamlede kazanmak olabilir. Ama kendimizi kandırmamalıyız. Böyle bir olasılık ancak kitle hareketinin zaferi temelinde ortaya çıkar, herhangi bir başka nedenle değil.

## Öncü Nasıl Kazanılır?

Kitle hareketi içindeki faaliyetin ajitasyon olduğu "normal" durumlarda olduğu kadar, yukarda belirttiğimiz istisnai, geçici durumlarda da geçerli olan bir soru var: Öncüye yönelik olarak nasıl çalışmalıyız? Onu nasıl kazanabiliriz? Belki de özel bir politikaya gereksinim var? Çoğunluk öyle düşünüyor; öncü, onun "beklentilerine karşılık gelen" sorunlara ilişkin ulusal kampanyalar geliştirerek ve "etkili girişimler"de bulunarak kazanılmalıdır. Biz ise tam tersini düşünüyoruz: Öncü, işçi ve kitle hareketine yönelik politikalarımızın sabırla açıklanmasıyla (propaganda faaliyeti yürütülerek) kazanılmalıdır, yoksa ona ilişkin özel politikalarla değil. Bu konu çok önemlidir, çünkü çoğunluk ile azınlık eğilimleri arasındaki somut politik farklılıkların büyük bölümü buradan kaynaklanmaktadır.

Öncü asla Bolşevik veya Troçkist eğilimlerle ortaya çıkmaz. Kitle hareketinin belirli bir anında mücadelenin kendiliğindenci eğilimlerini ifade ederek doğar ve ilk politik eğitimini kitlesel reformist partilerden, sendika bürokrasisinden ve devrimin dünya ölçeğindeki olgularından alır. Karşılaştığı ilk düşünceler bunlardır; daha önce bildikleri ise, yalnızca burjuvazinin propaganda organlarının kustuğu zehirdir. Devrimci parti, burjuvazinin ve burjuvazinin işçi hareketi içindeki ajanlarının propagandasıyla yarışma olasılığına sahip değildir. Dolayısıyla biz çok geriden başlıyoruz.

Çağdaş öncü örneğin, politik yaşama bir bölgede Stalinist, bir başka bölgede Castrocu propagandanın basıncı altında gözlerini açmıştır. Bir dönem boyunca esas olarak silahlı mücadelenin sorunlarını tartışmış olmasının nedeni de budur.

Eğer onun bu "kaygılarından hareket edecek olursak, iki farklı kutuptan birini seçmek zorunda kalırız (tıpkı çoğunluğun yaptığı gibi). Belki de kendimizi duruma uydurarak bu öncünün bir kesimini kazanmayı başarabiliriz. Ne var ki bunu ancak kendi öz politik çizgimizden vazgeçmek pahasına gerçekleştirebiliriz.

O halde, gerillacı olup gerillacı öncüyü kazanmak ya da Stalinist olup Stalinist öncüyü kazanmak neye yarar? Hiçbir şeye yaramayacağı gibi devrime önderlik etme olasılığımıza da ağır bir darbe indirir. Yalnızca öncü içinde kendini bizden çok daha güçlü ifade eden yanlış politik çizgilerle cilveleşmiş oluruz. Castrocu ve Stalinist strateji iflas ettiğinde de bizim partilerimiz de onlarla birlikte batar.

Troçkistler olarak kitle hareketine güveniriz. Doğru politikalarla kitlelere önderlik eden bir parti inşa etmeyi başarırsak kitlelerin devrimi gerçekleştireceğini düşünürüz. Bu parti, esas olarak öncünün *Troçkist politikalara* kazanılmasıyla inşa edilebilir, yoksa herhangi bir politikayla ya da öncünün sapmalarına uyarlanarak değil. Bu, çoğunluğun savunduğu yaklaşımdan çok daha zahmetli bir iştir, ne var ki tek doğru çizgi de budur. Öncü, ancak devrimci politikalara kazandırsa devrimci süreç için bir kazanım olabilir. Stalinizm, öncünün büyük kesimlerini kendi politikalarına kazandı, onu devrime önderlik etme noktasında kısırlaştırdı ve bir bütün olarak da tasfiye etti. Bizim dönemimizde ise Castroculuk neredeyse dünya çapında öncüyü kazandı ve felakete sürükledi. Bir kesimi politik demoralizasyona uğratırken, bir diğerinin, 1960'ların Latin Amerika öncüsünün büyük bölümünün ise fiziksel olarak tasfiyesine önderlik etti. Öncünün Troçkist politikalara kazanılması ne anlama gelir? Çok basit: Öncüyü, sınıf mücadelesinin her aşamasında partimiz tarafından bilimsel olarak formüle edilen sloganların kitle hareketi içindeki ajitasyonuna, Bolşevik bir partinin inşa stratejisine ve bu partinin programına kazanmaktır. Bu, öncelikle reformist ve bürokratik önderliklere, ardından aşırı sol eğilimlere karşı kesintisiz sürdürülen zorlu bir mücadeledir. Bu, sınıf mücadelesinde karşılaşılan her sorun karşısında onlara şunu söylemektir: "Yoldaş, mevcut duruma ilişkin olarak Stalinizm kitle hareketi için şu sloganı atmaktadır; bu slogan doğru değildir, çünkü burjuvazinin şu kesimine güvenmemizi öğütlemektedir, bu ise bizi mezbahaya sürükler Aşırı solcular kendi başına faaliyet yürütmeni ve kendini kitle hareketinden, her gün bir arada çalıştığın iş arkadaşlarından yalıtmanı öneriyorlar; bu durumda da burjuvazi tarafından bozguna uğratılacaksın. Biz, kendini iş arkadaşlarından bir milimetre bile ayırmaman ve kitle hareketiyle sıkıca kenetlenmen gerektiğini, önderliği

üstlenmeni savunuyoruz. Arkadaşlarının hangi sorunlar karşısında seferber olmaya hazır olduklarını dikkatle belirlemeli, bu seferberliklerden önce hangi sloganların uygun olduğunu araştırmalısın; ve, işyerinde yaptığın bu çalışmayı ulusal ve uluslararası düzeyde yaşama geçirmelisin. Bu görevi gerçekleştirebilmek için işyerinin bir adım ötesine geçmelisin; senin gibi militanlardan oluşan bir partide örgütlenmelisin. İnşasını sürdürdüğümüz partide, biz de senin işyerinde yaptıklarının aynısını yapıyoruz. Biz her zaman sömürülen kitleleri seferber edebilmek için uygun sloganları ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Ama biz ayrıca bu kitle seferberliklerin ya iktidarın zaptıyla sonuçlanacağını ya da yenilgiye uğrayacağının da farkındayız. Kitleleri iktidarı ele almaya yönlendiren çeşitli sloganların bütünleştiği bir programa, geçiş programına sahibiz. Seni bu partiyi bizimle beraber inşa etmeye ve programımıza katılmaya davet ediyoruz."

Öncü içindeki çalışma bu denli basittir: Kitle hareketi içinde ajitasyonunu yaptığımız sloganlardan hareketle öncüyü bu sloganların ortaya çıktığı programa ve partiye kazanmak. Ve öncüye anlatmamız gerekenlerin tümü, bir bütün olarak propagandadır (çok sayıda düşüncenin az sayıda insana aktarılması). Ama bu sloganların yılmaz ajitasyonunu bizzat biz yap mıyorsak, propagandasını nasıl yaparız?

Dahası, sözünü ettiğimiz "istisnai" durumlarda da propagandamız aynı özelliğe sahiptir. Kitle hareketinin tarihsel yenilgilerine bakarsak öncü içinde propaganda yürütmek için yıllar harcayabileceğimizi görürüz. Bu durumda onlara şunları söyleriz: "Yoldaş, işçi hareketi yenilmiştir. Ama biz mücadelenin tekrar yükseleceğine sarsılmaz bir güven duyuyoruz. Eylemlerini kendi başına sürdürme, işçi hareketinin bir asırlık mücadelesinin biriktirdiği deneyimleri öğren ve bu mücadelenin öğretilerini incele. Kendini, kaçınılmaz olarak gelişecek yeni mücadelelerin önderi olarak yetiştir. İşçi arkadaşlarına dikkatle kulak ver ve onların mücadeleye tekrar başlamaya hazırlandıklarını gördüğünde, bir dakikalığına küçücük bir çıkış bile olsa bu mücadele için uygun sloganları arayıp bul ve yükselt. Bütün bu deneyimleri edinip özümseyebileceğin tek yer, bu sloganları formüle edebileceğin tek yer, bizim partimizdir."

Bir başka istisnai duruma, III. Enternasyonal örneğine bakalım. Acaba Lenin, uluslararası öncüyü kazanabilmek için özel bir politika tasarlamış mıydı? Öncünün "kaygılarına" uygun "ulusal politik kampanyalar" gerçekleştirilmesini önermiş miydi? Sosyal demokrat partilerin oportünizmine ve sosyal şovenizmine karşı kazanmak istediği sol sosyalist ve anarkosendikalistlerin taraftarlığını

yapmış mıydı? Bunların hiçbirini yapmamıştır. Öncüyü kazanmak, onu, "yığınların olabildiğince geniş katmanları arasında ... siyasal ajitasyon çalışması" yürütülmesi gerektiğine ikna etmek; Rus Bolşevik Partisi'nin politikalarına kazanmak demekti. Her birinin kendi ülkesinde Rus tipi Bolşevik partiler inşa etmeleri için sosyal demokrat partilerden ve anarşist eğilimlerden kopmalarını sağlamak anlamına gelmekteydi.

Lenin, partinin merkezi görevi olarak öncünün kazanılmasını neden yalnızca bu durumda saptamıştı? Çünkü Rus Devrimi'nin etkisi, kitle hareketinin bu büyük zaferi, tarihte ilk (ve bugüne değin tek ) kez devrimci Marksist propagandanın, burjuva ve reformist propagandayla yarışmasına olanak tanımış, Sovyet proletaryasının ve onun Bolşevik partisinin sergi lediği örnekten büyülenen uluslararası öncü, tarihte ilk (ve bu güne kadar tek) kez kitleler halinde devrimci Marksizme yönelmişti.

## Kitle-Öncü Diyalektiği

Marksist kuram olduğu kadar tarihsel deneyimler de kitleler ile öncü arasında diyalektik bir ilişkinin bulunduğunu, ve dolayısıyla da çoğunluk eğiliminin, öncüyü kazanmanın bir başına bizi kitlelere önderlik etme yolunda ilerletecek bir olgu olduğuna ilişkin mekanik kavrayışının yanlış olduğunu göstermekte. Öncünün Leninist ve Troçkist olmayan politikalara kazanılması, partimizi devrimci politikalardan uzaklaştırır, öncüyü kitlelerden koparır ve sonunda kitle hareketini yazgısına terk ederek hem partiyi hem de öncüyü tasfiye ederek, devrimin zaferine giden yolu kapatır. Öte yandan, öncüyü Leninist-Troçkist politikalara kazanırsak, kitleler üzerinde etkiye sahip, devrimin zaferine önderlik edebilecek bir partinin inşasında büyük bir adım atmış oluruz .

Bu diyalektiğin içinde, somut tarihsel ve toplumsal nedenlerden ötürü devrimci Marksist politikalara kazanılması olanaklı olmayan bir öncünün veya bazı öncü kesimlerin bulunabileceği olasılığı da yer alır. Genel anlamda öğrenci öncüsünün önemli bir kesiminin durumu budur; bunlar, sınıf mücadelesinin sarsılmaz mantığınca, kitle hareketinin saflarını er geç terk edip burjuvazinin safına katılmaya mahkumdurlar. Devrimci Marksistlerin her düzey sınıf mücadelesinde (kitle hareketi, işçi sınıfı ya da öncü) kazandığı ya da yitirdiği her şey, tüm iniş ve çıkışlarıyla bizzat sınıf mücadelesince belirlenir, yoksa öncüye yönelik özel ya da yarım yamalak politikalarla değil. Bir başka açıdan ele alırsak , öncüyü kazanmanın tek yolu kitle hareketi için geliştirilmiş doğru politikalara sahip olmaktır; ama bu tek başına yeterli değildir. En önemlisi, bu politikanın

ulusal ya da uluslararası ölçekte bizi, kitle hareketinin önderliğine götürecek önemli zaferler elde etmesidir. Fransa'da Mayıs 1968'te olan budur: İşçi ve öğrenci hareketinin bütünü için doğru bir politika öncü üzerinde etki yaratmamızı sağlamıştı, ama öncüyü kitlesel bir biçimde kazanmayı başaramadık, çünkü kitle hareketi son otuz beş yıldır bir bütün olarak gerçekleştirdiği ilk büyük seferberliğinde, burjuvaziye karşı ses getiren bütünsel bir zafer elde edemedi. Zaferin ölçüsü, seferberlik gerilediğinde öncü üzerinde sürdürdüğümüz etki kadardı.

Çoğunluktaki yoldaşların anlayışlarındaki temel hatayı ortaya çıkaran, bu diyalektiktir. İki doğru olguya işaret ediyorlar: Kalabalık bir öncü söz konusudur ve "işçi sınıfı içinde bir hamlede genel politik sempati kazanma beklentisi yaratamayız". Ama bu iki olgudan, esas olarak "kitle öncüsü" içinde ve onun "kaygıları"nı temel alan özel bir politikayla çalışılması gerektiği yolundaki yanlış sonucu çıkarıyorlar. Çoğunluktaki yoldaşlar açıkça söylemeseler de bu anlayışın mantığı bizi, işçi sınıfının değil ama "kitle öncüsünün" "bir hamlede kazanılabileceği" yanlış sonucuna götürür.

İşçi sınıfının "bir hamlede" kazanılamayacağı konusunda anlaşıyoruz. Ama onu bir süreç içerisinde kazanmamıza engel olan nedir? Eğer kitle hareketinin ya da onun bazı kesimlerinin mücadelesinin her anında doğru sloganları yükseltirsek, bu "sempatiyi" giderek ya da sıçramak bir biçimde kazanabiliriz. Ve en önemli mücadeleler patlak verir vermez, kitle hareketinin ya da onun önemli kesimlerinin partilerimize ve politikalarımıza yönelik sempatisi de geometrik olarak büyüyecektir.

"Kitle öncüsünün", "genel politik sempatisini" tek hamlede kazanmamızı sağlayacak olanın ne olduğunu da anlayamıyoruz. "Kitle öncüsünün" partilerimize veya politikalarımıza gereksinimi yok. Sınıf hareketinin durgun dönemlerinde öncü, kitle hareketinden kopuk eylemlere yönelir, bizim bu eğilime karşı koymamız gerekir. Bunun sonucunda öncünün ancak küçük bir kesimi bizim çizgimize yakınlaşır, geri kalan kendiliğindenci eğilimlerini sürdürür. Buna engel olmanın, önüne geçmenin hiçbir yolu yoktur. Partinin yönelişini onun bu kaygıları doğrultusunda belirlemek anlık bir başarı kazandırabilir. Ama aynı zamanda, Troçkizmden tamamen kopmadığımız sürece, öncü içinde, onun mevcut sapmalarını harfiyen sürdürme konusunda bizden çok daha becerikli ve yetenekli Troçkist olmayan eğilimlerin bulunması da büyük olasılığa sahiptir.

Ama kitle hareketi sahneye çıktığında görüntü değişir. Bu noktada öncü kesimler, kitlelerden kopuk eylemler gerçekleştirmekten çok, kitle mücadelesine doğru bir yöneliş kazandırma kaygısına kapılırlar. İşte o zaman bizim sabırlı, ama tavizsiz propaganda çalışmamızı anımsayacaklar ve, "Troçkistler kitle hareketine güven duymamızı ve ondan kopmamamızı söylediklerinde haklıydılar. Mevcut seferberlikler için hangi politikaların doğru olacağını onlarla tartışmalıyız" diyeceklerdir. Başka kesimler ise, örneğin gerillalar, kitle mücadelesinden yalıtılmış eylemlerini sürdüreceklerdir; kitlelerden daha da uzaklaşacak ve reformizme ve bürokrasiye alternatif bir önderlik olarak görülmeyeceklerdir. Parti, kitle hareketine yönelik politikalarına kazanmak için birinci kesimle dostça, kapsamlı bir diyalog geliştirmeye başlayacaktır. Gerillacılara gelince, partinin onlara ilişkin takınabileceği yegane tutum şudur: "Bu yoldaşları şu an için devrimci Marksizme kazanabilmenin yolu yoktur; onları burjuvazinin saldırılarına karşı savunuruz, ama politik olarak kendi yağlarında kavrulmak durumundadırlar"

"Tek hamlede" değil, ancak bu süreç içinde kitle hareketinin öncüsü arasında adım adım etki kazanırız. Kitle-öncü ilişkisi diyalektiği sarsılmazdır: Öncüyü "tek bir hamlede", ancak partimiz kitle hareketinin dev bir zaferine önderlik ettiği zaman kazanabiliriz. Herhangi bir başka anda değil, yalnızca böyle bir dönemde öncünün kazanılması görevi merkezi görev haline gelir ve propagandif özelliğini sürdürür. Bu faaliyetin olanaklarını tükettiğimiz zaman kitle mücadelesinin her aşamasında doğru sloganların ajitasyonunu yapmak olan merkezi görevimize (gücümüzü yüze katlamış olarak) geri döneriz.

Ajitasyon sloganlarımız birçok durumda kitleleri seferber etmez ve etkileri yalnızca bazı öncü kesimlerle sınırlı kalır; örneğin bazı öncü kesimler Vietnam'ı ya da bir işçi grevini destekleyen bir gösteri düzenlediklerinde, sloganlarımız yalnızca bu kesimler tarafından benimsenir. Böyle bir durumda çoğunluk, öncünün eylemler gerçekleştirdiği ve bu olgunun tek başına öncü için politika geliştirmemizi zorunlu kıldığı sonucunu çıkarabilir.

Bu kısmen doğrudur. Öncü, eylemler gerçekleştirebilir, ne var ki bu eylemler her zaman olumlu değildir. Çoğunluktaki yoldaşlar tarafından belirlenen, bu eylemlerin "kitle mücadelesinin akışının tersine ilerlememe" koşulu yeterli değildir. Genel anlamda kitle mücadelesiyle çakışan bir eylem gerçekleştirilebilir, ama bu, o anda yalnızca baskının artmasına ve kitlelerin dikkatinin temel sorunlardan sapmasına hizmet eder. Örneğin, ücretlerin artırılmasına yönelik bir kitle seferberliğinin ortasında, öncünün bir kesiminin

tek bir "kahrolsun sendika bürokrasisi" sloganıyla gösteri düzenlemesi, kitlelerin dikkatini onlar için temel sorun olan ücretlerden başka bir yöne çevirir ve bürokrasiye karşı mücadelenin yalnızca, patronlara karşı sürdürülen mevcut mücadelenin bir parçası olduğu biçiminde algılanmasına yol açar. Eğer bu gösteri on polisin ölümüyle sonuçlanırsa, rejim kitle hareketine yönelik, onun henüz karşı koymaya hazır olmadığı bir saldırı başlatır. Görüldüğü gibi, öncünün eylemlerinin kitle mücadelesinin akışının tersine ilerlememesi koşulu yeterli değildir, aynı zamanda kitle mücadelesinin mevcut gereksinimlerini milimetrik biçimde karşılayabilmelidir. Herhangi bir başka olasılık parti tarafından şiddetle mahkum edilmelidir.

Peki, öncünün eylemleri bir bütün olarak sınıf mücadelesi açısından ne anlam taşır? Öncünün eylemi (bir miting, bir korsan gösteri, vb) sınıf mücadelesi açısından bizzat o öncünün kitle hareketine yönelik ajitasyon yapması anlamına gelir. Radyoda konuşma yapmak ya da bildiri dağıtmak da aynı işlevi görür; bütün bu eylemler sloganlarımızın kitlelere ulaştırılması çabasıdır, partinin ve öncünün ajitasyon eylemidir. Bütün bunlar kitlelerin doğrudan eylemi değildir, ne de kitle hareketinin sömürücülerle bir çatışması; bunlar, sloganların ajitasyonu tekniklerinden bazılarıdır. Eğer bürokrasi, reformizm, aşırı sol ya da biz (zira biz de hatalar yapıyoruz) yanlış bir bildiri dağıtır ya da yanlış bir slogan ileri sürersek, kitle mücadelesine zarar veririz. Aynısı öncünün eylemleri için de geçerlidir; eğer bu eylemlerin ana ekseni doğruysa, kitle hareketi içinde yaratılan ajitasyon olumlu olacaktır, tersi durumda ise olumsuz. Bu açıdan bakıldığında öncünün doğru eylemleri, bizim kitle hareketi içinde ajitasyonunu yaptığımız sloganların yaygınlaştırılması için gerçekleştirdiğimiz eylemlerden başka bir şey olabilir mi?

Toparlayalım. Çoğunluktaki yoldaşlar, merkezi görevin "kitle öncüsü'ne yönelik çalışma olduğuna inanmaktalar. Biz ise, bu tip bir merkezi görevin yalnızca, kitle hareketinin tarihsel bir yenilgiye uğradığı ya da bizim önderliğimiz altındaki kitle hareketinin kazanacağı önemli bir zaferin, öncünün çok geniş kesimlerini bizim çizgimize doğru ittiği bir dönemde geçerli olabileceğini söylüyoruz. Dünya ölçeğinde öndevrimci duruma doğru bir yönelişin yürürlükte olduğu mevcut süreçte ise, bulunduğumuz ülkelerin büyük çoğunluğunda merkezi görevimiz, kitle hareketi içinde çalışmaktır.

Çoğunluk eğilimine göre temel görevimiz, öncü içinde, onun beklentilerini karşılayan, onu eyleme yönelten sloganların ajitasyonunu yapmak olmalıdır. Biz ise, ajitasyonumuzun hedefinin kitle hareketi olduğunu, görevimizin, doğru

sloganların ajitasyonuyla kitleleri eyleme yönlendirmek olduğunu savunuyoruz. Öncüye yönelik görevimizin ise propaganda olduğunu ve bu propagandanın esas olarak sloganlarımızın açıklanması temelinde sürdürülmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Çoğunluktaki yoldaşlar, öncünün eylemlerini neredeyse partinin mutlak görevi durumuna getirmekteler; onlara göre temel görevimiz, öncünün beklentilerini karşılayan, yani onun eylemlerinin kendiliğindenci hedefleriyle uyumlu politik kampanyalar gerçekleştirmek olmalıdır. Daha da kötüsü, seksiyonlarımızın kendi başlarına öncünün kaygılarına uygun eylemler düzenlemeleri ve bu eylemlerle öncüye örnek oluşturmaları, onun sempatisini kazanmaları gerektiğini savunmaktalar.

Biz, öncünün birleşmesinden, güçlenmesinden ve inisiyatif kazanmasından yanayız. Ama ona şunları söylemekten asla vazgeçmeyeceğiz: "Yoldaşlar, kitle hareketiyle bütünleşin, ona güven duyun, mücadelenin her aşamasında doğru sloganların yaygınlaştırılmasına hizmet eden ajitatif ve propagandif eylemler gerçekleştirin. Biz, bu eylemlerin hepsinde sizin yanında olacağız; ama, kendinizi fiziksel olarak kitlelerin yerine ikame ettiğiniz eylemleri desteklemeyeceğiz, hatta ne denli iyi niyetli olursanız olun, eğer bu eylemler kitle hareketine zarar veriyorsa karşınızda yer alacağız. Böyle bir durumda, yanlış yolda olduğunuzu, eylemlerinizin kitle hareketine zarar verdiğini açıkça söyleyeceğiz; sizlerin aranızdaki olumlu kesimleri devrimci Marksizme kazanmaya çalışıp geri kalan kesimleri kitlelerin önünde teşhir edeceğiz, kitlelere sizin eylemlerinizle nesnel olarak onların mücadelesinin karşısında durduğunuzu açıklayacağız."

# 5. BÖLÜM: Program ve Sloganların Kitle Hareketinin Gereksinimleri ve Bilinciyle İlişkisi

Germain'in gerçekleştirdiği bir dizi ikame (politik bilinç yerine bilimsel bilinç, somut Marksist çözümleme yerine politik hederler, kitle yerine öncüye yönelik çalışma, vb), onun, Camejo'nun(*) verili aşamada Bolşevik parti anlayışına yönelttiği "ağır" eleştirilerinin "kuramsal" temelini oluşturmakta.

> * **Camejo:** Moreno'nun kullandığı takma ad.

Germain'e göre, Cannon'un "proleter devrimden" söz etmesine karşılık,

Camejo buna yalnızca bir kez ve program bağlamında değinmekte: "Parti, *işçi sınıfı ve müttefiklerini, temel hedef olan devlet iktidarının zaptına doğru yönlendirmeye* çalışır, ama kendini kitlelerin yerine ikame etmeye kalkışmaz."[49]

Germain yoldaşa, *Geçiş Programı'nda.* yer alan "proleter devrim" tanımını kabul edip etmediğini sormak gerekir. İşçi sınıfı ve müttefikleri tarafından "iktidarın zaptı", Camejo'ya göre partinin "temel hedefi"dir. Bu size yeterli gelmiyor mu Germain yoldaş?

Germain'in Camejo'ya yönelttiği ilk "ağır" eleştirisi, Camejo'nun "öncü (parti) ile işçi sınıfı arasındaki ilişkiyi tek yanlı ve mekanik bir biçimde" sunması: "Parti, kitleleri verili bilinç düzeylerine uygun talepler çevresinde seferber ederek... kitle hareketini ilerletmeye çalışır."[50]

Germain bunun yanlış olduğunu göstermek için Troçki'den bir alıntı yaparak ondan destek almaya çalışıyor: "Bu durumda devrimci bir parti ne yapabilir? İlk olarak, işçilerin bu görevler için hazır olup olmadığına bakmaksızın nesnel durumun ve bu durumun gerektirdiği *tarihsel görevlerin* açık ve dürüst bir tablosunu vermelidir. *Görevlerimiz işçilerin zihniyetine bağlı değildir...* İşçilere gerçeği söylemeliyiz, en iyi unsurları bu şekilde kazanacağız."[51]

Germain her zamanki gibi, bütününden koparılmış bir alıntı yapmakta. Troçki bunları, geçiş programının kendi ülkelerindeki işçilerin bilincine uygun olmadığını ileri süren bazı ABD'li yoldaşları yanıtlarken söylemiştir. Bu yanıt tümüyle doğrudur, çünkü Troçki burada "tarihsel görevler'den, çağın genel tarihsel programından, yani geçiş programından söz etmektedir. Yoksa ABD'li yoldaşların o dönemde karşı karşıya oldukları somut görevleri kastetmiyordu. Troçki, programımızı gizlememiz gerektiğini, tam tersine ortalama işçi anlamayacak olsa da öncü unsurları ("en nitelikli unsurlar") kazanmak için programımızı tüm gücümüzle propaganda etmemiz gerektiğini dile getiriyordu. Bunun, Gemain'in iddia ettiği gibi bu ilkenin bir bütün olarak partinin somut anlardaki politik eylemini belirleyeceği anlayışıyla bir ilgisi yoktur.

Germain, propaganda ve ajitasyona ilişkin yarattığı, yukarda düzeltip aştığımız kafa karışıklığını yinelemekte. Camejo hiçbir zaman, partinin genel, tarihsel programını formüle ederken, kitlelerin verili bilinç düzeyinden hareket etmesi gerektiğini söylememiştir. Kuşkusuz bu, tamamen reformist ve ekonomist bir yaklaşım olurdu. Camejo'nun söz ettiği, "kitlelerin seferber edilmesine" hizmet eden "talep"leri formüle ederken "kitlelerin verili bilinç düzeyinden" yola

çıkılması gerektiğidir. Bu, Camejo'nun programı ya da propagandayı değil, somut politikalarımızı, *kitle hareketi içinde ajitasyonunu yaptığımız sloganları* kastettiği anlamına gelir. Bununla birlikte, Troçki'den yapılan alıntı kesinlikle doğrudur, çünkü sloganlara değil programa ilişkindir. Silahlı milislerden, Sovyetlerden, ayaklanmadan, işçi-köylü hükümetin den ve proletarya diktatörlüğünden söz etmeyen bir Troçkist program bu adı hak etmez. Ama öte yandan, sınıf mücadelesinin her aşamasında sürekli olarak bu sloganları ya da bunların bir bölümünü tekrar edip duran bir parti önderliğini de akıl hastanesine kapatmak gerekir.

Troçki, *Geçiş Programı*'nda, Camejo'nun söylediklerinin aynısını söyler: "Bugünkü taleplerle devrimin sosyalist programı arasındaki köprüyü kurmaları için kitlelere günlük mücadele süreci içinde yardımcı olmak gerekir. Bu köprü, günün koşulları ve işçi sınıfının geniş kesimlerinin bugünkü bilincinden kaynaklanan bir *geçiş talepleri* sistemini kapsamalı, değişmez bir biçimde tek bir sonuca varmalıdır: İktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi."[52] İspanya'ya ilişkin olarak da aynı şeyleri dile getirir: "Komünistlerin bu mücadelelerin içinde yer almaları ve daha da önemlisi bu mücadelelerin liderliğinde yer almaları, onlara yalnızca devrimin gelişimini bir bütün olarak daha iyi anlayabilme şansı vermeyecek; onlara yalnızca programlarının değil günün koşullarının da gerektirdiği, özel, yakıcı ve mücadeleci sloganları doğru zamanda kullanabilme şansı tanıyacak ve böylece de kitlelere öncülük edebilmelerini sağlayacaktır."[53]

Bu sloganların amacı, "kitleleri ilerletmektir". Germain'in alıntı yaptığı aynı tartışmada, Troçki ayrıca şunları vurgular: "Bütün sorun kitlelerin mücadele için nasıl seferber edileceğidir."[54] Bu, yoldaş Camejo'nun söylediğinin aynısıdır: " (kitlelerin) bugünkü bilinç düzeyiyle ilişkili" olan bu sloganlar, partinin "kitlelerin seferber edilmesi"nde kullandığı sloganlardır.

Germain'in, Camejo'nun yaptığı tanımlamaya saldırısının ardında yatan nedir? Tipik bir aşırı sol tutum: Kitlelerin mevcut gereksinimlerini ve bilincini değil, varsayımsal gereksinimlerini ve gelecekteki bilincini temel alan bir politika izlemek: "Kitlelerin 'verili bilinç düzeyi' nedir? Her zaman aynı mıdır? Hızla değişebilir mi? Eğer hızla değişebilir nitelikte ise, 'mücadele partisi' kendi taleplerini 'belirlemeden' önce bu bilinç değişikliğini beklemeli midir? *Ya da bu değişimleri öngörebilir ve ona uygun davranabilir mi?* Bu değişimler hangi etmenlere bağlı olarak öngörülebilir? 'Verili bilinç düzeyi' kendi içinde, bir oranda 'mücadele partisinin' kitle ha reketi içinde oynadığı role bağlı değil midir? Ama eğer 'mücadele partisinin' temel hedeflerinden biri işçi sınıfının

bilinç düzeyini *yükseltmek* ise, o zaman 'verili bilinç düzeyi' nasıl olur da kendi başına, partinin kitlelere yönelik olarak geliştireceği talepleri belirlemesinde bir kriter işlevi görebilir?"[55]

Bu sorular yanıtlarını kendi içinde taşıyor. Bakalım: Germain, bilinç düzeyinin her zaman aynı olmadığı, hızla değişebildiği, mücadele partisinin sloganlarını belirlemek için bu bilinç değişimini beklemeye ihtiyacı olmadığı, partinin bu değişimleri öngörebileceği ve buna uygun davranması, yani gelecekteki bilinç düzeyine uygun sloganlar geliştirmesi gerektiği; kitlelerin verili bilinç düzeyinin bir oranda partinin oynadığı role bağlı olduğu; devrimci partinin temel amaçlarından birinin işçi sınıfının bilinç düzeyini yükseltmek olduğu ve bu nedenle verili bilinç düzeyinin partinin geliştirmesi gerektiği sloganları belirlemesinde bir kriter işlevi görmediği kanısında.

Çoğunluk ile azınlık arasındaki en önemli ayrılıklardan biri burada yatmaktadır. Germain'in sorularına, bunların sırasını değiştirme özgürlüğünü kullanarak tek tek yanıt verelim.

*Birinci sav:* "Kitlelerin bilinç düzeyi her zaman aynı değildir". Bu tamamen doğru. Dahası, kitlelerin arasında bilinç eşitsiz gelişir ve bu, kitle içinde aynı anda farklı bilinç düzeylerine sahip kesimlerin bulunmasına neden olur.

*İkinci sav:* "Kitlelerin bilinç düzeyi hızla değişebilir". Germain gene haklı, ama bunun kitle hareketinin büyük eylemliliklerinin olduğu belirli dönemlerde gerçekleştiğine değinmiyor. Durgunluk dönemlerinde kitle hareketinin bilinci çok yavaş bir değişim gösterir.

*Üçüncü sav:* "Kitlelerin verili bilinç düzeyi, bir oranda, partinin oynadığı role bağlıdır." Yanlış. Verili bilinç düzeyi devrimci parti için, daha da önemlisi bizim küçük gruplarımız için, nesnel bir etmendir. Verili bilinç düzeyi, nesnel durumun en dinamik öğesidir, ama böyle olması nesnel bir olgu olduğu gerçeğini değiştirmez. Bunun anlamı şudur: Verili bilinç düzeyi, gelecekte değişmesine yardımcı olabileceğimiz, ama bugünkü durumuyla olduğu biçimiyle ele almamız gereken bir veri, bir nesnel gerçeklik olgusudur; tıpkı partinin, bunun tam tersine, bir öznel etmen olduğu gibi.

Verili bütün olgular gibi bilinç de geçmişin, tarihin bir sonucudur. Eğer geçmişte partimiz bilinç düzeyi üzerinde etkili olmuş ise, ancak o zaman verili bilincin "bir oranda, partinin oynadığı role bağlı" olduğunu söyleyebiliriz. Ama

eğer geçmişte ya da bugün böyle bir durum yoksa, yani kitleler bizi izlemiyorsa ya da bizim tarafımızdan eğitilmemişlerse, o zaman onların verili bilinç düzeyiyle hiçbir ilişkimiz yok demektir.

Ne yazık ki bugün durum öyledir. Arjantinli işçiler Peroncu ve sendikalisttirler; Fransızlar ise, Stalinistlerin, sosyalistlerin ve sendikalistlerin peşinden gitmektedirler. İngiliz işçiler sendikalist, Almanlar ise sendikalist ve sosyal demokrattırlar. Bu verili düzey her ne olursa olsun, hiçbir oranda bizim oynadığımız role bağlı olmamıştır.

Verili bilinç düzeyinin tarihsel bir sonuç olduğunu ifade ettik. Bu kavramı tamamlayalım; verili bilinç düzeyi, birbiriyle ilişkili iki etmenin doğrudan sonucudur: Rejimde gerçekleşen nesnel değişimler ve kitle mücadelelerinin gelişimi. Partinin rolü önemli olabilir ve kimi zaman belirleyicidir, ama dolaylıdır; parti bu mücadelelere ajitatör, örgütçü ve yönlendirici olarak katılır.

Troçki, bunu açıkça ifade eder: "Küçük bir azınlık olarak bizim için işçilerin ruh hali de dahil her şey nesneldir"[56] "Proletaryanın sınıf bilinci gelişmelerin gerisindedir, fakat sınıf bilinci, fabrikalar, madenler ve demiryollarının yapıldığı malzemeden farklıdır; daha hareketlidir ve nesnel krizin, milyonlarca işsizin darbeleri altında hızla değişebilir."[57]

Radikal küçük burjuva entelektüelliğinin bir özelliği de kendi duyarlılığını kitlelere atfetmesidir. Mücadeleye "aşık" ve aynı romantizmle kitlelerin de kendisiyle aynı duyguları paylaştığını sanan binlerce küçük burjuva ay dın vardır. Ne yazık ki durum onların düşündüğü gibi değildir; bu aydınlardan biri "mücadele etmek gerekir" gibi basit, heyecanlı bir nedenle işçilerin arasına karışıp onları mücadeleye çağırdığında korkunç bir düş kırıklığına uğrar. İşçiler onu anlamaz, deli olduğunu düşünür ve ona sırt çevirirler. Ortalama bir işçi ve genel olarak sömürülenler mücadele etmeye pek istekli değildir. Bu, greve çıkarak kıt kanaat geçindiği ücretinin bir parçasını kaybetmek istemeyen, bir gösteriye katılarak fiziksel sağlığını tehlikeye atmaktan çekinen, kapitalizme karşı silahlanarak ölümü göze alamayan normal bir insanın doğasıdır. Kitleler, kapitalizm onları sefalete mahkum ettiği için, bu durumdan kurtulmak için, kapitalizm onlara mücadele etmekten başka bir yol bırakmadığı için grev yaparlar. İşçi greve "aşık" değildir, gene de ücretini ve işini yitirmeyi göze alır, çünkü mücadele etmezse açlıktan ölebilir. Şiddete "aşık" değildir, ama kapitalistlerin şiddetine karşı kendini korumak için şiddet kullanmak zorunda kalır. Silaha "aşık" değildir, ne var ki kapitalizm ona karşı silah kullandığında, o

da silah kullanmak zorunda kalır.

Verili bilinç düzeyini belirleyen birinci etmen budur: Kitlelerin kapitalist sistem altında en ciddi ve en açık bir biçimde yaşadıkları, seferber olup bir çözüm bulmaya karar verene değin altında ezildikleri sorun ya da sorunlar.

İkinci etmen, bizzat kitle seferberliğinin gelişimidir. Nesnel bir sorunun varlığı kitlelerin otomatik olarak mücadeleye atılmaları için yeterli değildir. İşçiler aşırı derecede düşük olan ücretlerinden şikayetçi olabilirler, ama bu sorun karşısında gösterecekleri tavır, aynı zamanda o anda burjuvaziyle olan mücadelenin koşullarına da bağlıdır. Ücret sorunu, kitle hareketinin faşizm tarafından ezildiği bir dönemin ardından acil bir sorun olarak ortaya çıkarsa, olasılıkla herhangi bir seferberlik yaşanmaz. Önderlerinin öldürüldüğü ya da tutuklandığı, örgütlerinin dağıtıldığı, baskının bütün ağırlığıyla üzerlerine çöktüğü bir dönemde işçiler koşulların elverişsizliğini fark ederler ve güçlerini yeniden kazanana değin seferberlikler oluşturmazlar. Öte yandan bu durum eğer mücadelenin gelişiminin öbür kutbunda, yani kitle mücadelelerinin yükselişte olduğu bir devrimci durumda ortaya çıkarsa, nesnel sorunu çözme gereksinimi, iktidarı alma olanağını doğurabilir. Rus proletaryasını iktidara sürükleyen sloganlardan birinin "ekmek" sloganı olmasının nedeni budur.

Bu iki nesnel etmen böylece birleşir: Kapitalist sistemin verili rezillikleri, mücadele gereksinimini doğurur ve kitle mücadelesinin acil hedefini saptar; kitle hareketinin gelişim derecesi ise, seferberliğin patlak verip vermeyeceğini, hareket alanını, kullanılacak yöntemleri ve bir sendikanın tekrar örgütlenmesinden iktidarın zaptına kadar değişebilecek somut sonuçları belirler.

Kitlelerin verili bilinci işte bu iki etmence belirlenir; bu, çözme gereği duydukları nesnel sorunlar ile sömürenlere karşı mücadelede içinde bulundukları koşulların bilincidir.

Partinin, kitlelerin bu verili bilinciyle bir ilişkisi yoktur. Ama Germain, partinin rolünün kitlelerin bilinci üzerinde "bir oranda" (ne oranda olduğunu belirtmiyor) belirleyici olduğunu iddia ederek tipik bir aşırı sol hataya düşmekte: Kendi, yani partinin bilinç düzeyini kitlelerinkiyle karıştırmakta. Bu, biraz önce değindiğimiz romantik aydınların "mantığının" öbür yüzüdür: Bu kez duygular değil, politik düzey kitlelerinkiyle karıştırılmaktadır.

*Dördüncü sav:* "Parti, kitlelerin bilinç düzeyindeki değişimleri öngörebilir".

Bu, yalnızca genel ve tarihsel anlamda doğrudur. Kapitalist sistemin çöküşte olduğunu, emperyalist sistemin işçilerin omuzlarına her geçen gün daha çok sefalet ve sömürü yüklediğini, bu nedenle de her geçen gün daha çok sorun yaratarak işçileri, bu sorunların ancak mücadeleyle çözülebileceği konusunda daha da bilinçlendireceğini biliyoruz. Kitle mücadeleleri derinleşerek ve şiddetlenerek gelişmeye devam edecek. Burjuvazi ile kitle hareketi arasındaki güç ilişkisi giderek kitle hareketinden yana ağırlık kazanacak; bu, işçilerin kendi güçlerinin daha çok bilincine varmalarını sağlayacak. Böylelikle her geçen gün yeni seferberliklere girişmeye daha da yatkın olacaklar. Bu süreç onları oldukça elverişli bir biçimde devrimci politik sınıf bilincine götürecek, bu da iktidarı ele geçirebilecekleri ve geçirmeleri gerektiği bilincini yaratacak. Ama, onları bu durumun bütünsel bilincine ulaştıracak, örgütleyecek ve ileri atılımlarını yönlendirecek bir devrimci parti bulunmuyorsa, burada duracaklar ve daha sonra da gerileyeceklerdir.

Bütün bunları biliyoruz. Ama bu şemadır ve tarihsel çağın bütününe ilişkindir. Somut, güncel terimlerle ele alındığında, parti kitlelerin bilincindeki değişimleri öngörebilmek için çok sınırlı olanaklara sahiptir. Bunu ekonomik etmen (kapitalist sistemin doğurduğu gereksinimler) açısından söylemiyoruz, ekonomik koşullar o denli hızlı değişmez; kastettiğimiz, bizzat mücadelelerin kendisi. Kitlelerin her mücadeleye girişinde, bu mücadeleyi kazanıp kazanamayacaklarını önceden bilemeyiz; ve bu, bir sonraki mücadeleye hangi düzeyden başlayacaklarını kestirebilmek açısından belirleyici öneme sahiptir. İki, üç gün süren bir genel grev gerçekleştirildiğini varsayalım. Bu mücadele, önderlerin işten atılmasıyla ve en küçük bir kazanım dahi elde edilemeden kitlelerin bozgunuyla sonuçlanabilir. Ya da tüm hedeflere ulaşılamasa da önemli kısmi zaferler (ücret artışı, çalışma süresinin kısaltılması, vb) elde eden işçilerin işbaşı yapmalarıyla sonuçlanabilir. Belki de grev, sınıfı politik iktidarın zaptına götürecek bir ayaklanmaya yol açabilir. Grevin ertesi günündeki kitle bilincinin her üç durumda farklı olacağı açıktır. Şematik olarak söyleyecek olursak, birinci durumda işçiler, gelecekteki mücadeleleri için yeniden örgütlenme zorunluluğunu düşünmeye başlarlar. Sonuncu durumda ise, işçi devletini savunmak için örgütlenmeye girişirler ya da sosyalizmin inşasına nasıl başlanacağına ilişkin planlar yapmaya koyulurlar.

Partinin en fazlasından yapabileceği, bazı varsayımları ortaya koymak, bunların arasında en olası olanına dikkat çekmek ve yeni durum için kuramsal ve eylemsel olarak hazırlık yapmaktır. Bunu başarabilmek sınıf mücadelesinin durgun dönemlerinde görece kolay, kitlelerin verili bilincinde günden güne temel

ve tali değişikliklerin gerçekleştiği kritik dönemlerde ise çok zordur. Bu sonuncu durumda görev o denli zordur ki, Bolşevik partinin varsayımları bile Ekim 1917'ye yaklaşıldığı oranda gerçekliğin gerisinde kalır duruma gelmiştir.

Bununla birlikte sözünü ettiğimiz, partinin iç çalışmasıdır, yeni durumlara karşı koymak için kuramsal ve eylemsel hazırlığıdır. Bunun, ilerde göreceğimiz gibi, kitlelere yönelik politikalarla bir ilişkisi yoktur, çünkü gerçeklik bize en olası varsayımlarımızın bile gerçekleşmediğini gösterdiği an bizi yeni duruma uygun yeni bir politika üretmek zorunda bırakır. Marksistler, gerçekliğin herhangi bir şemadan çok daha zengin olduğunu çoktan beri bilmektedirler.

Kitlelerin verili bilinci konusunu sürdürelim. Parti, sınıf mücadelesinin Marksizm tarafından keşfedilmiş genel yasalarını temel alarak ve zaman açısından sınırlı dönemler için genel kestirimlerde bulunabilir. Örneğin, kitle hareketinin yükselişe geçeceği, Kerenskici hükümetlere yönelik bir eğilimin görüleceği, ekonomik bunalımın derinleşeceği, burjuvazinin bölüneceği, vb. Kitlelerin verili bilincindeki değişimleri öngörebilme yeteneğine sahip olduğuna inanan Germain yoldaş, bu diğer tür kestirimlerin en basitlerinde bile sınıfta kalmıştır.

*Beşinci, altıncı ve yedinci savlar:* "Partinin temel hedeflerinden birisi işçi sınıfının bilinç düzeyini yükseltmektir, bu nedenle kitlelere yönelik sloganları belirlemek için kitlelerin verili bilincinde değişimler gerçekleşmesini beklememeli, (bazı değişimleri öngörebilme yeteneğiyle) gerçekleşecek olan bu değişimlere uygun hareket etmeli, geliştireceği sloganların formülasyonunda kitlelerin verili bilincini belirleyici kriter olarak almamalı."

Bu savlar bizzat kendi kendilerini çürütmekte, çünkü biraz önce gösterdiğimiz gibi partinin kitlelerin verili bilincindeki değişimleri öngörebilmesi olanaklı değildir. Biz yine de Germain'e bir şans tanıyalım ve kitlelerin bilincindeki değişimleri öngörebilmemizin olanaklı olduğunu varsayalım. Bu zorluk bir kere aşıldığında, Germain'in tasarımı tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilir: Partinin amacı, kitlelerin bilincini politik sınıf bilincine doğru yükseltmektir (doğru). Bu nedenle sloganlarını, verili bilinç düze yinden değil, partinin gelecek öngörüsünden hareketle oluşturmalıdır (yanlış, binlerce kez yanlış).

Eğer Germain gelecek bilinç düzeyinden söz ediyor ve sloganlarımızın gelecekteki bilinç düzeyine bağlı olduğunu ileri sürüyorsa, neden tek slogan

olarak iktidarın ele geçirilmesi, dünya proleter devrimi sloganını ileri sürmediğini anlayamıyoruz. Biz, önümüzdeki birkaç ay ya da yıl içinde gerçekleşecek bir bilinç değişimine uygun bir slogan ile on ya da yirmi yıl içinde ileri sürülebilecek bir sloganın ileri sürülmesi arasında fark göremiyoruz. Neden anlamsız işlerle uğraşıyoruz? Neden yalnızca dünya çapında iktidarın ele geçirilmesi sloganını ileri sürmüyoruz? Bu da gelecek bilinç düzeyinden hareketle oluşturulmuş herhangi bir diğeri kadar iyi bir slogan. Eğer kitleler yakın bir gelecekte sloganlarımızdan birine kulak vermeye hazırsa, neden uzak geleceğe dair bir slogana kulak vermeye hazır olamayacaklarını anlayamıyoruz. Germain'in tasarımında, sorun nitel değil niceldir ve nicel bir sorun (zamanın miktarı) sloganların niteliğini belirlemez. Böylece, sonunda varılan nokta en çok hoşumuza giden olur: İktidarın dünya çapında ele geçirilmesi.

Gerçekte sorun (sloganların *bugün* ya da *gelecek* için olması) niteldir. Biz, kitle hareketinin bilinç düzeyinden ve her anın (verili) gereksinimlerinden yola çıkan sloganların kullanılmasından yanayız. Tahmini (ya da öngörülen) bilinç düzeyinden ve kitle hareketinin varsayımsal gereksinimlerinden yola çıkan herhangi bir sloganın kullanılmasına ise şiddetle karşıyız.

ABD'de "Askerler derhal Vietnam'dan çekilsin!" sloganını yükselttiğimizde, kitle hareketinin bu sloganın gerektiğinin doğrudan bilincine sahip olmadığı, bu sloganı kendisine ait hissetmediği iddia edilebilir.

Bu olabilir, çünkü kitlelerin acil gereksinimi ile verili bilinci arasında, nesnel ile öznel olanın arasındaki aynı çelişki ve diyalektik söz konusudur: Nesnel bir gereksinimin varlığı mekanik olarak kitlelerin bu gereksinimin bilincine varmalarına yol açmaz. Dahası, verili bilinç her zaman acil gereksinimin ardından gider. Bu nedenle ajitasyon sloganlarımız eşitsiz biçimde gelişen bu iki etmen arasında bir köprü oluşturmalıdır. Bu iki etmen den belirleyici olanı her zaman nesnel olandır, yani acil gereksinimdir. Germain'in bir kere bile sözünü etmediği budur. Çünkü ona göre sloganlarımız oluşturulurken belirleyici olan etmen acil nesnel gereksinim değil, gelecekteki olası bilinçtir.

Eğer bu köprüyü kurmayı, kitlelerin verili bilinç düzeyi ile acil gereksinimlerin sentezi olan doğru sloganları formüle etmeyi başarabilirsek, onların bilincinde "bir oranda" belirleyici bir etmen olmayı başarabilir miyiz? Bu, kitlelerin ya da onların bazı kesimlerinin sloganlarımızı kabul etmesine bağlıdır. Zira, sloganlarımız bilimsel olarak formüle edilmiş ve kusursuz olsalar bile, kitlelerin kurduğumuz bu köprüden geçmesine, yani sloganlarımız

çevresinde seferber olmalarına engel olabilecek yığınlarca tarihsel ve gündelik nesnel neden vardır. Bu bize bağlı değildir; biz doğru sloganları sunduktan sonra gerisi her zaman, gerçek belirleyici öğe olan nesnel etmen tarafından belirlenir. Kitleler sloganlarımızı benimser ve sloganlarımız etrafında seferber olurlarsa ancak bundan sonra onların bilincinde "bir oranda" belirleyici bir etmen durumuna gelebiliriz. Tersi durumda, bunu başaramayız.

Troçki, Germain'inki gibi değil, bizimki gibi bir sonuç çıkarmıştı. Büyük bunalımdan sonra ortaya çıkan yaygın işsizlik karşısında ABD işçi sınıfının acil gereksiniminin iş bulmak olduğunu görmüştü. Bu örnekte, "kuramsal olarak" uygun olan slogan "iş saatlerinin oynak merdiven sistemine göre ayarlanması" olmalıydı. Ne var ki Troçki bu sloganı kullanmadı, acil gereksinimiyle birlikte Roosevelt'e güven duyan işçi sınıfının, verili bilinç düzeyini de göz önüne alarak sorunu şöyle formüle etti: "Bay Roosevelt ile onun beyin takımından, çalışabilecek durumda olan herkesin uygun ücretlerle çalışabileceği bir kamu işleri programı önermesini talep ediyoruz."[58]

Roosevelt'e yöneltilmiş bir talep sloganıyla, acil gereksinim (işsizlik) ile verili bilinç (işçilerin Roosevelt'e güven duymaları) arasında bir köprü kurulmuş olur. Eğer Troçki bu politikayı formüle ederken yalnızca acil gereksinimi (işsizlik) dikkate almış olsaydı, verili bilinci (işçilerin Roose velt'e olan güvenini) hesaba katmadığı için işçi sınıfının seferber edilmesine hizmet eden uygun bir politika oluşturulamazdı.

Vietnam örneğine dönecek olursak, burada, ABD'nin Vietnam'ı işgal etmeye başladığı andan itibaren, bunun kitlelerin o andaki bilinç düzeyine uygun olup olmadığına bakılmaksızın, askerlerin derhal geri çekilmesi sloganı ileri sürülmüştür. Bu köprüyü verili bilince uygun hale getirebilmek adına acil gereksinimin uzağında (biçim ve dil uyarlamalarının dışında) kuramazdık, sloganımıza kaynaklık eden gerekliliği göz ardı edemezdik. Sloganımızı yalnızca o anın bilinç düzeyi üzerinden hareketle oluşturan, belirleyici unsur olarak acil gereksinimi ele almayan, bu nesnelliğin üzerinden atlayarak kitleleri seferber etmeye çalışan her girişim maceracılık olur. Çünkü politikalarımız bütünseldir; çözümlemeyi, programı (tarihsel zorunluluk ve tarihsel bilinç), propagandayı ve ajitasyonu (acil gereksinimler ve verili bilinç) kapsar ve işçi sınıfı iktidarı ele geçirene kadar kitlelerin sürekli seferberliğini hedefler. Bir başka ifadeyle, her şey içkin bir biçimde birbiriyle ilişkilidir ve etmenler birbirine bağlıdır, bunların arasında belirleyici etmen ise kitlelerin seferberliğine yönelik sloganlardır.

Troçki, görevlerin kehanetlerden hareketle belirlenmesi alışkanlığını otuz yılı aşkın bir süre önce eleştirerek şunları söylemişti. "Ama bizim görevimiz takvime bakarak kehanetlerde bulunmak değil, politik duruma uygun sloganlarla işçileri seferber etmektir. Stratejimiz, soyut spekülasyon değil, devrimci eylemdir."[59]

Sınıf mücadelesinin belirli bir aşamasında, bu aşamaya uygun olmayan bir bilinç düzeyinden sloganlar ve talepler ileri sürmek aşırı sol bir hatadır. Sloganlara ve taleplere ek olarak bir de, tıpkı *kendine özgü* entrizm stratejisinin geliştirildiği gibi, bütün bir strateji bu anlayışla oluşturulursa, bu daha da büyük bir hata olur. Stalinizmin aşırı oportünist bir politika izlediği ve kendisini barış çağrısı yapan sloganlara adadığı bir dönemde, Germain ve çoğunluktaki yoldaşlar yakın bir gelecekte bir savaş çıkacağını ve Stalinizmin, koşullar tarafından politikalarında ve zihniyetinde değişikli ğe zorlanacağını iddia etmişlerdi. Buradan hareketle de, gerçekleşecek bu değişimleri (hiçbir zaman gerçekleşmedi) beklemek için Stalinist örgütlere girme stratejisini icat etmişlerdi..

Aynı şey sloganlarımız için de geçerli. Sloganlarımızı sınıf mücadelesinin gelecek bir dönemine ya da kitlelerin belirsiz bir gelecekte sahip olacakları bilinç ya da gereksinimlere göre formüle edemeyiz. Birincisi, bunu başaramayız, çünkü gelecekteki dönemin özelliklerini bugünden bilemeyiz. Ama geleceği önceden okuyabilme (Germain'in söylediği biçimiyle öngörebilme) yeteneğine sahip olabilsek bile, çok daha önemli bir nedenden ötürü bu sloganları kullanamayız: Çünkü, sloganların işçileri seferber etmek gibi basit bir amacı vardır. Eğer sloganlar gelecekteki gereksinimleri ve gelecekteki bilinç düzeyini yansıtıyorsa, kitleler için anlaşılmaz olur. Örneğin, Bolşevik parti emperyalist savaş sırasında "barış" sloganı yerine, Brest-Litovsk'ta olduğu gibi, bir bölgenin Almanlara bırakılmasını savunmuş olsaydı Ekim Devrimi asla gerçekleşmezdi. Partinin amacının kitlelerin bilincini politik sınıf bilincine doğru yükseltmek olması, bunu tek başına gerçekleştirebileceği anlamına gelmez, Bizzat Germain yoldaşın kendisi haklı olarak kitlelerin kendi eylemleri aracılığıyla öğrenebileceklerini vurguluyor; o halde bizim görevimiz kitleleri bunun için seferber etmek olmalıdır, zira kitleler politik sınıf bilincini bu seferberlikler içinde edinirler. Buraya kadar anlaşıyoruz. Ayrıldığımız nokta, kitlelerin nasıl seferber edileceği. Germain, kitleleri gelecekte sahip olacakları bilinç düzeyine göre hazırlanan sloganların ajitasyonunun yapılmasıyla seferber etmemiz gerektiğini söylüyor. Biz ise kitlelerin, sahip oldukları verili bilinç düzeyi ve gereksinimlere uygun oluşturulan sloganlarla seferber edilebileceğini söylüyoruz.

## Bir Genel Grevde Germain ve Biz

Sanayi işletmelerinin yüzde 30 ya da 40'lık bir bölümünde ücretler konusunda birbirinden kopuk mücadeleler sürmekte olduğunu varsayalım. Böyle bir anda kitlelerin gereksinimi nedir? Bütün bu mücadelelerin bir genel grev biçiminde birleştirilmesi. Sloganımız ne olmalıdır? Ücretlerin artırılması için genel grev! Böyle bir durumda Germain nasıl bir slogan geliştirecektir? Şöyle düşünecektir: Genel grev iktidar sorununu gündeme getireceğinden, sloganımız "İktidar için genel grev!" olmalıdır. Daha yüksek ücretler elde edebilmek için kitlelerin gereksinimi genel grevdir, onlar bunun bilincindedirler ya da bunun bilincine varmalıdırlar. Buna karşılık iktidarın ele geçirilmesi gerektiğinin bilincinde değillerdir. "Ücret artışı için genel grev!" sloganımız verimli bir toprağa serpilecek, kitle hareketinin derinliklerine yayılacak, genel grev bir gerçeklik haline gelecektir. Germain'in sloganı ise havada kalacak, yalnızca küçük bir öncü grup tarafından benimsenecek, kitlesel bir genel grev olasılığını heba edecektir.

Bununla birlikte, biz de Germain gibi, genel grevin iktidar sorununu gündeme getireceğini biliyoruz. Ne var ki Germain bu sloganı genel grevin henüz oluşum aşamasında olduğu bir dönemde ileri sürmeye çalışmaktadır. İktidarı almak için ilk önce genel grevi gerçekleştirmek gerekir. Eğer kitlelerin genel greve çıkarak ülke yaşamını durdurmalarını, burjuvaziyi bunalıma itmelerini sağlayabilirsek, eğer bu durum tüm sistemi tehlikeye iterse, eğer rejim karşı saldırıya hazırlanmaya başlarsa, işte o zaman kitleler genel grevin başarısının iktidarın ele geçirilmesine bağlı olduğunu açıkça görmeye hazır hale geleceklerdir. İktidarın ele geçirilmesi, kitlelerin en acil gereksinimi ve tek çıkış yolu olacaktır. Bu aşamada parti hala "Ücret artışı için genel grev!" sloganıyla yetinmeye devam ederse, bu bir cinayet, bir ihanet olur. Kitle seferberlikleri, artık iktidarın ele geçirilmesi gereksinimini anlayabilecek noktaya erişmiştir. Sloganı değiştirmenin zamanı gelmiştir. Böyle bir noktada ileri sürülmesi gereken slogan, "Tüm iktidar Sovyetlere (ya da grevi yöneten komiteye)!" olmalıdır.

Genel grevi kitlelerin ruh halinin ya da isteklerinin ötesinde bir hedef olarak formüle edersek ve bu nedenle onların greve çıkmalarını sağlayamazsak, istediğimiz kadar "İktidar için genel grev!" diye bağırıp duralım, hiçbir şey elde edemeyiz. Belki genel grev bize rağmen gerçekleşir, ama bu durumda da kitlelerin iktidarı ele geçiremeyeceği kesindir.

Bu noktada Germain, bize şöyle yanıt verebilir: Eğer genel grevden önce tek çıkış yolunun iktidarın ele geçirilmesi olduğunu şimdiden söylersek, daha sonra kitleler bunun ayrımına varabilecekleri bir durumla karşılaştıklarında, bizim gelişmeleri öngörebilen iyi bir önderlik olduğumuzu düşüneceklerdir. Bu yanlış, entelektüel bir anlayıştır. Bu öncünün davranış biçimidir, kitlelerin değil. Tam da bu nedenle öncüye grevin arifesinde, genel grevin iktidar sorununu gündeme getireceğini ve bu görev için kendisini hazırlaması gerektiğini sabırla anlatmalıyız. Öncüye yönelik bütün propagandamızın temel ekseni bu ve yalnızca bu olmalıdır. Ve öncü bizim öngörümüzün doğru olduğunu görecek ve kitlesel halde partiye katılacaktır.

Eğer kitleler Germain'in düşündüğü gibi davranacak olsaydı devrim çok kolay bir iş olurdu. İktidarın ele geçirilmesi sloganının ajitasyonunu yapmak için beş, on ya da yirmi yıl harcar ve sonra bir devrimci kriz patlak verdiğinde (örneğin, genel grev) -bir devrimci kriz bizim varlığımızdan bağımsız olarak oluşur, çünkü sınıf mücadelesinde kaçınılmaz bir andır- kitleler yıllar süren ajitasyonumuzu anımsar, önderlik olarak bizi seçer ve iktidarı ele geçirirler. Oysa kitleler bu biçimde davranmaz; onlar, önderlik olarak, giriştikleri her mücadelede uygun sloganlarla kendilerini seferber edeni bilirler. Onların bilinç ve gereksinimleriyle ilgisiz sloganlarla ortaya çıkanları, önderlikleri olarak kabul etmeyecekleri gibi, kitle hareketine yabancı birer unsur olarak değerlendirirler.

Buradan hareketle, partinin neden kitlelerin acil gereksinimlerine ve verili bilinç düzeyine karşılık gelen sloganların ajitasyonunu yapması gerektiğine ilişkin iki sonuç çıkarılabilir. Birincisi, kitleleri seferber edebilmenin tek yolu budur ve kitle seferberlikleri onlar açısından bilinç düzeylerini yükseltebilmek için tek araçtır. Yani, önemli olan genel grevin gerçekleşmesidir, çünkü yalnızca genel grev sırasında kitleler bilinçlerini iktidarın ele geçirilmesi noktasına kadar ilerletebilmenin koşullarına sahip olurlar. Bu sloganların ajitasyonunun yapılması için ikinci neden, önderlik olarak benimsenmenin, güven ve etkinlik kazanmanın tek yolunun bu olmasıdır. Kitlelerin anımsayacağı şey (ki bu açıdan iyi bir belleğe sahip tirler), tam da gereksinim duydukları bir anda faşizme karşı bir birleşik cephenin kurulması gerektiğini kimin söylediği; ücretler için savaşmak gerektiğinde bu konuda gerekli sloganları kimin ileri sürdüğü; bozguna uğramamak için geri çekilmek gerektiğinde (neden olmasın?), bunu kimin önerdiğidir.

Bir parti yalnızca bu yolla, sloganların ajitasyonunu yaparak önderliğe hak kazanabilir, yalnızca bu yolla bir devrimci krizden önce önderlik olarak

benimsenebilir. Bu olmadığı taktirde, devrimci kriz anında kitlelerin kulak vereceği, böyle bir anda kitlelerin kendi başlarına asla bilincine varamayacakları yegane sloganı, yegane görevi, iktidarın ele geçirilmesi sloganı ve görevini ileri sürebilecek bir otorite bulunmayacaktır.

Bu yeni bir keşif değil. Troçki aşırı solculuğa karşı aynı doğrultuda uzun bir mücadele sürdürmüştür. Kitle hareketinin bilinç düzeyine ve duruma uygun olmadığı nedeniyle, Almanya'da Sovyetler, İspanya'da silahlanma, gene Almanya'da işçi denetimi sloganlarına karşı çıkmıştır.

Troçkist politikaların bütün sırrı kesin olarak her an kitlelf rin bilinç düzeyinin ve gereksinimlerinin milimetrik olarak hesaplanmasından ve buna uygun sloganların keşfedilmesinden ibarettir. Troçkist politikalar somuttur, sloganlar düzeyinde günün gereksinimlerine uygun, program düzeyinde tarihseldir. Bu, acil ile uzun dönem, somut ile soyut arasındaki bildiğimiz çelişkidir; bu çelişki kendini, sloganlar ile program, ajitasyon ile propaganda arasındaki çelişkilerde yansıtır.

Bolşevik partinin birkaç aylık kısa bir süreç içinde sloganlarını hızla değiştirmesinin nedeni burada yatar: "Tüm İktidar Sovyetlere!", "Burjuva Bakanlar, İstifa!", "Hep Beraber Kornilov'a Karşı!", "Kurucu Meclis!" ve tekrar "Tüm İktidar Sovyetlere!".

Partilerimizin ve önderliklerimizin bütün bilimsel ve sanatsal ustalıkları kitlelerin bilinç düzeyindeki ve gereksinimlerindeki değişimleri keşfetme yeteneğinde yatar. Bununla birlikte, kitlelerin bilincindeki bu değişimleri ortaya çıkarmak için iki araç kullanmak durumunda kalırız. Bunlardan bi rincisi, ajitasyona yönelik sloganlardır. "Parti için ajitasyon aynı zamanda kitleleri dinlemek, onların nasıl bir ruh hali içinde bulunduklarını ve düşüncelerinin neler olduğunu öğrenmek ve ortaya çıkan sonuçlarla uyumlu şu ya da bu pratik kararı vermektir."[60]

İkincisi, ajitasyonumuzun "sonucunu" değerlendirmemizi ve "şu ya da bu kararı almamızı" olanaklı kılacak olan araçtır. Bu araç, çözümleme yöntemimiz ve tarihsel programımızdır; bu program, işçi hareketinin sınıfsal ve tarihsel sınıf mücadelesinin ve bütün bir sınıf mücadeleleri tarihinin özetidir.

Acil ile uzun erimli, tarihsel ile verili, soyut ile somut arasındaki bu çelişki, parti işçi hareketini iktidarın ele geçirilmesine doğru yönlendirmeye başladığı

anda bileşir ve birleşir. Ama çelişkinin bu biçimde aşılabilmesi için sınıf mücadelesinin farklı aşamalarından geçmek gerekir; bu aşamalar, kitle hareketinin acil mücadelesi tarihsel görev olan iktidarın ele geçirilmesi haline gelene dek, her zaman somut, acil ve verili nitelikte olacaktır.

İşçi hareketinin acil, somut mücadeleleri parti sayesinde tarihsel bir göreve dönüşür. Bu bileşim kendini, her ikisi de proletaryanın tarihsel çıkarlarının ifadesi olan partimiz ve onun programı, işçi sınıfıyla ve sonrasında geniş kitlelerle bütünleşmeyi başardığında kendini açığa vurur. Parti ile kitle hareketi, program ile sloganlar, propaganda ile ajitasyon, partinin görevleri ile kitle hareketinin görevleri arasındaki çelişkiler bu noktada bileşime ulaşır. Kitleler ayaklandığı anda işçi sınıfı ve parti yalnızca tek ve basit bir göreve, bir tek basit slogana, basit tek bir programa sahiptir ve acil ve tarihsel olan aynı anda tek bir basit eylemle gerçekleştirilir: İktidarın ele geçirilmesi.

# 6. BÖLÜM: Partinin "Devrimci İnisiyatifi" Nedir?

Germain yoldaşın, Camejo'nun altı noktasına yönelik üçüncü eleştirisi şu: "Üçüncüsü: Camejo yoldaşın görüşlerinin 'özünde', devrimci partiye ilişkin Leninist anlayışın bir başka asal boyutu daha eksiktir: *Devrimci inisiyatif* (...) Başta iyi sendikacılar olarak ve işyerlerinde saygınlık kazanmış parti kadroları aracılığıyla, kitle mücadelesini çeşitli araçlar yardımıyla 'yüreklendirmek' gereklidir. Ama, kitlelerin anti-kapitalist mücadelesini *devrimci bir parti olarak* örgütleme inisiyatifini üstlenmek ve bu mücadeleleri yönlendirme becerisine sahip olmak tamamen farklı bir şeydir. (...) Ve Kautsky-Bauer okulunun klasik merkezciliğinin başlıca özelliklerinden biri, partinin devrimci inisiyatife sahip olması zorunluluğunu kavrayamaması, her şeyi 'güçler ilişkisi', 'nesnel koşullar' 'kitlelerin ruh hali' tarafından kaderci bir biçimde belirlenmeye havale etmesidir. Leninizmi bu tip merkezcilikten ayıran tam da bu devrimci inisiyatifin güçler ilişkisini nasıl *değiştirebileceğini* anlama yeteneğine sahip olmasıdır."[61] Latin Amerika'da gerillacılığın (kusursuz bir "partinin devrimci inisiyatifi" örneği) yol açtığı felaket Germain yoldaşı devrimci inisiyatife ilişkin tanımlarında temkinli ve üstü örtülü olmaya zorluyor. Birincisi, bize sendikacılık ile "örgütleme inisiyatifini üstlenmek ve bu mücadeleleri yönlendirme becerisine sahip olmak"ın birbirinden tamamen farklı şeyler olduğunu söylüyor. Kimsenin bu sava itirazı olamaz: Elbette ki parti, "kitlelerin anti-kapitalist mücadelesini örgütlemek ve yönlendirmek" amacıyla, sendikacılıkla yetinmeyip son derece kararlı bir biçimde inisiyatif üstlenmelidir. Ama öte yandan, eğer Germain

Enternasyonalimizin bazı seksiyonlarının, sendikacılıktan başka hiçbir şey yapmadığını (daha doğrusu hiçbir şey yapmadığını) düşünmüyorsa, böyle bir vurguya neden gerek duyduğunu anlayamıyoruz. Eğer böyle düşünüyorsa konuyu daha büyük bir ciddiyetle ele almalıdır, çünkü söz konusu olan ciddi bir sapmadır.

Ne var ki durum biraz sonra daha bir nedik kazanmakta. Germain, Kautsky-Bauer merkezciliğinin her şeyin kaderci bir biçimde "güçler ilişkisi", "nesnel koşullar" ve "kitlelerin ruh hali" tarafından belirlendiğini savunduğunu; buna karşılık Leninizmi bundan ayıranın ise, "(partinin) devrimci inisiyatifinin güçler ilişkisini değiştirebileceğini" savunması olduğunu söylüyor. Bizim "inisiyatifimiz", sınıflar arasındaki güçler ilişkisini değiştiremez.

Güçler ilişkisi, bizzat deyimin kendisinden de anlaşılabileceği gibi, kesintisiz sürmekte olan sınıf mücadelesinin belirli bir anında iki temel uzlaşmaz odağın arasındaki *göreli güç* durumunu ifade eder. Bizim *daha* güçlü olduğumuzu söylediğimizde burjuvaziden *daha* güçlü olduğumuzu kastederiz. Verili bir anda kitle hareketi saldırı (yükseliş), burjuvazi ise savunma durumunda olabilir; bunun tam tersi bir durum ya da görece bir denge durumu da söz konusu olabilir. Bununla birlikte genel hatlarıyla, kitle hareketindeki gerileme burjuvazinin ilerlemesine karşılık gelir. Sınıflar arasındaki bu güçler ilişkisi Troçki'ye göre dört genel durum ya da rejim halinde somutlaşır: Karşı devrimci, devrimci olmayan, öndevrimci ve devrimci durumlar.

Germain'in "partinin devrimci inisiyatifi, güçler ilişkisini değiştirir" saptamasına dönelim; bu, partinin inisiyatifinin karşı devrimci bir rejimi devrimci olmayan bir rejime veya ön devrimci bir durumu devrimci duruma dönüştürebileceği anlamına gelir. Bizi her zaman alıntıların ve tarihsel örneklerin içinde boğma alışkanlığında olan Germain, bu savını doğrulayacak tek bir örnek sunmuyor.

Bu bir rastlantı değil, zira böyle bir örnek yok.

Ciddi Marksistlere göre üstyapı (devrimci parti de bunun içindedir), altyapı (sınıflar) tarafından belirlenir ve tersi doğru değildir. Bir üstyapı öğe sinin, kendi "inisiyatifiyle" sınıflar arasındaki ilişkiyi değiştirmesi kesinlikle olanaksızdır. Burada da bir diyalektik söz konusudur: Ciddi dengesizliklerin ve yapısal krizin bulunduğu anlarda, örneğin bir devrimci durum söz konusu olduğunda, ve yalnızca bu tip dönemlerde, üstyapı büyük ağırlık kazanır. Ama böyle bir

duruma ulaşmada belirleyici olan asla üstyapı öğeleri değil, sınıf mücadelesi yasalarıdır.

Sınıflar arasındaki çatışmayı, altyapının tam ve mutlak bir bunalımı noktasına (devrimci kriz) ulaşmasını olanaklı kılan, kapitalizmin bir yasaya tabi olmasıdır: Kapitalizm, kendisini giderek derinleşen bir bunalımlara sürükler ve kitleler bunalımların yol açtığı yoksunluklara her zaman tepki gösterir. Devrimci kriz patlak verdiğinde, ve yalnızca böyle bir anda krizden çıkışın yolunu üstyapı öğeleri belirler. Burjuva devlet ile kitleler üzerinde etkiye sahip burjuva ve küçük burjuva partiler, krize karşı devrimci, burjuva bir çözüm ararlar. Devrimci parti, işçilerin lehine devrimci bir çıkış yolu için çabalar. Krizin sonucu, bu iki taraftan hangisinin kitlelerin önderliğini kazanacağına bağlıdır. Eğer devrimci parti, işçi sınıfının önderliğini kazanmayı başarırsa, sonrasında, kitle hareketinin ve mücadeleye katılan veya tarafsız kalan küçük burjuva kitlelerin büyük çoğunluğunun önderliğini elde edebilirse, kriz proleter devrim doğrultusunda bir çözüme yönelecektir. Devrimci parti bunu başaramazsa ve burjuva üstyapı öğeleri küçük burjuvaziyi kazanıp işçi sınıfı ve kitle hareketinin geniş kesimleri arasında karmaşa yaratmayı başarırlarsa, krizin sonucu burjuvazinin çıkarına ve karşı devrimci olacaktır.

Bununla birlikte böyle bir durumda bile, üstyapının rolü doğrudan belirleyici değildir. Bir üstyapı öğesi olarak "devrimci parti" iktidarı ele geçirmek üzere "inisiyatif" üstlenmez: Kitle hareketinin devletin dizginlerini ele alma "devrimci inisiyatifini" üstlenebilmesi için onun önderliğini kazanmaya çalışır. Ve işte bu "devrimci inisiyatif için kitlelerin kazanılması" bizzat partinin politik görevidir.

Üstyapıda istikrarın söz konusu olduğu dönemlerde, parti ile sınıflararası güç ilişkisi arasındaki diyalektik ilişki nitel olarak daha alt düzeydedir. Kit le hareketinin etkisi ne kadar zayıfsa partinin etkisi de o denli zayıftır. Mücadeleler geliştikçe partinin etkisi de artar. Parti, yalnızca (belirli sınırlar içerisinde) kitle hareketinin gelişimini hızlandırabilir, ama asla salt kendi inisiyatifiyle güçler arasındaki ilişkiyi değiştiremez. Bir grev başarılı olduğunda ortaya çıkan güç ilişkisi, grevin yenilgiye uğraması durumunda oluşacak olandan farklıdır.

Parti böyle bir durumda, ancak grevin önderliğini üstlenmiş ya da onun belirli bir anında bunu başarabilmiş olması durumunda bir rol oynayabilir. Eğer parti grevi zafere ulaştırabilirse, bu durum, kitle hareketinin gelişimini hızlandırır ve güçler ilişkisini işçi hareketi çıkarına değiştirir. Eğer grev çok önemli bir grevse, rejim değişikliğine bile yol açabilir; örneğin, devrimci

olmayan bir durumu öndevrimci duruma dönüştürebilir. Ama bir kez daha yinelemek gerekirse, güçler ilişkisinde değişime neden olan doğrudan parti değil, gene kitle hareketinin zaferidir. Parti bu grevde kitle hareketine doğru olarak önderlik ederek bir rejimden diğerine geçişi *hızlandırmış*, burjuvazi ile arasındaki güç ilişkisini kendi çıkarına değiştirme noktasında *kitle hareketine yardım etmiştir,* ama bu güç ilişkisini *asla kendi inisiyatifiyle değiştirmiş* değildir. Eğer kitleler grev yapmaya hazır değilse ya da grev yenilmişse (bizim önderliğimizde de olsa nesnel etmenlerin etkisiyle böyle bir durum ortaya çıkabilir), partinin elinden hiçbir şey gelmeyecektir.

Bu, Marksizmin abecesidir, tarihsel ve güncel gerçeklik bize bunu göstermektedir. Germain'in "güçler ilişkisini değiştirme" becerisine sahip ünlü "devrimci inisiyatiflerini" alıntılarla ve örneklerle destekleyemeyişinin rastlantı olmadığı ortadadır.

Ya da biz mi yanılıyoruz? Partinin devrimci inisiyatifinin sınıflar arasındaki güçler ilişkisinin değişmesine yol açtığı herhangi bir örnek var mı? Germain yoldaş buna ilişkin bir örnek gösterebilir mi? Bolivya'daki Inti Peredo gerilla hareketi buna bir örnek oluşturabilir mi? Ya da POR(C)'nin yıllar boyunca "silahlı mücadeleye hazırlanması" bu tip bir örnek mi? Belki de Uruguay'da Tupamarolar'ın eylemleri? Ya da Arjantin'de PRT(C)-ERP eylemleri? Bu örneklerin hiçbiri Germain'in görüşlerini desteklemez. Tüm bu ülkelerde güçler ilişkisini değiştiren tek şey kitle seferberlikleri olmuştur: Bolivya'da Mirando'nun hükümet darbesine karşı genel grev, benzer şekilde Uruguay'da banka ve mezbaha işçilerinin büyük genel grevleri, Arjantin'de "Cordobazo"(*) vb. Güçler ilişkisini gerçekten değiştiren tek şey sınıf mücadelesinin bu etkileriydi, yoksa POR(C), İnti Peredo, Tupamarolar, PRT-ERP değil. Bunların yaptığı tek şey rejime baskısını arttırması için gerekli mazeretleri sunmak oldu ve bunun faturasını işçi hareketi çok ağır bir biçimde ödedi.

> * **Cordobazo:** Büyük Cordoba ayaklanması -ç.n.

## "Devrimci İnisiyatifler" mi, Kitle Hareketi mi?

Tüm kuramsal konular gibi, bu konu da salt kuramsal çerçevede tüketilemez; bunun pratik politikada çok açık yansımaları vardır. Buraya kadar Germain'le, kullandığımız sloganların kitlelerin acil gereksinimlerine ve verili bilincine karşılık gelmesi gerekip gerekmediği; bu ajitasyonun kitle hareketi içinde mi yoksa öncü içinde mi yürütüleceği konularını tartıştık.

Başlangıçta, sloganların (ya da taleplerin) politikalarımızı geliştirmek için temel araçlar olduğu konusunda aynı görüşteymişiz gibi görünmüş olsa da, şimdi aramızdaki anlaşmazlık giderek daha da keskinleşmekte.

Germain'e göre "devrimci partiye ilişkin Leninist anlayışın bir başka asal boyutu" da "devrimci inisiyatiftir. Yani Leninist olabilmesi için partinin temel görevinin, kendi hesabına "devrimci inisiyatifler" gerçekleştirmesi olmalıdır. Partinin devrimci inisiyatiflerinin ne tip bir rol oynadığı, Germain'in Camejo'yu eleştirdiği paragrafta çok açık değil; ama çoğunluk tarafından yönlendirilen bazı seksiyonlarımızın uyguladığı politikalarda ve ortaya koydukları anlayışlarında, bu inisiyatiflerin kitlelere örnek oluşturan ve onlara seferber olmaları gereken yolu gösteren girişimler olarak ele alındığı açıkça gözlemlenebilir. Örneğin, POR(C) silahlı mücadele (veya bunun hazırlığı) "inisiyatifini"ne girişerek Bolivya'da kitlelerin onu gizlemesini, silahlı mücadeleye atılmalarını (ya da hazırlanmalarını) istemiş,

Fransa'da Komünist Birlik faşizme karşı fiziksel mücadele "inisiyatifi" doğrultusunda *Ordre Nouveau'nun*(*) bir toplantısını basıp, kitlelerin bu örneği izlemelerini ve faşizmi ezmelerini beklemiştir, vb, vb. Germain'e göre, eğer partilerimiz buna benzer inisiyatiflere sahip değilse Leninist ya da Troçkist adını hak etmezler.

> * **Ordre Nouveau:** Yeni Düzen, dönemin faşist partisi -ç.n.

Germain Rus Bolşevik Partisi'ni acaba nasıl tanımlardı? Hayal bile etmek istemiyoruz! Yalnızca, Lenin ve Troçki'nin Ekim devriminden sadece birkaç hafta önce iktidarın parti adına mı, yoksa Sovyetler adına mı ele geçirilmesi gerektiğini tartıştıklarını anımsayabiliriz. Kitle hareketi içindeki etkisinin son noktaya eriştiği anda bile Bolşevik parti "devrimci inisiyatifini" kullanıp iktidarı kendi başına ele geçirme macerasına atılmamıştı! Belli ki bu parti de Germain'i kaygılandıran "asal boyut"tan yoksundu!

Biz partinin herhangi bir inisiyatif kullanmasına karşı değiliz; ama, bizzat kitle hareketine ait görevlerin yerine getirilmesinde kendini kitlelerin yerine koymaya kalkışanlara karşıyız. Örneğin, burjuva devletle ya da proletarya düşmanı bir sınıfsal kesimle veya bu sınıfsal kesimi destekleyen bir örgütle (faşist örgütlenmeler gibi), kendi başına çatışmaya girme mantığına karşıyız. Biz, partinin, kitle hareketinin düşmanı bütün sınıflar, kesimler ve örgütlenmelerle politik olarak çatışmaya girmesinden, propagandayla bunları teşhir etmesinden, kitle hareketini bu düşmanlara karşı seferber edecek

sloganların ajitasyonunu yapmasından yanayız; ama bunlara karşı tek başına ve kendi hesabına, kitle hareketinin ya da onun bir kesiminin aktif desteği olmaksızın fiziksel çatışmaya girmesinden yana değiliz.

Bu, kollarımızı kavuşturup kitle hareketinin ve örgütlerinin büyük bölümü seferberlik için ikna olana değin beklememiz gerektiği anlamına gelmez; nesnel seferberlik koşulları içinde bulunan kesimleri harekete geçirmeye çalışırız ve sloganlarımızı benimsemeleri için çaba harcarız. En büyük inisiyatiflerimizi sergileyeceğimiz yer burasıdır, ama bu inisiyatiflerin basit, tek bir amacı vardır: Kitle hareketinin ya da onun bazı kesimlerinin devrimci seferberliğini ve örgütlenmesini olanaklı kılacak sloganların yaratılması ve bulunması. İlginçtir, partinin kendi başına inisiyatif kullanmasından yana olanlar, tam da doğru devrimci inisiyatifler sergileme görevine gelince hayal güçlerini ve cesaretlerini yitirmekteler. Bolivya'da POR(C), bütün hayal gücünü bir devrimci ordu icat etmeye harcadı, ama Bolivyalı kitlelerin gerçekten silahlanmasını sağlayacak sloganları (kitle örgütlerinin silahlanarak gerici darbelere karşı koyması) yükseltmekte yeterli cesaretten ve inisiyatiften yoksun kaldı. Avrupa'da da, Portekiz sömürgelerindeki gerilla hareketlerini desteklemeye ve savunmaya yönelik hiçbir girişimde bulunulmadı.

Eyleme geçmek için, kitle hareketinin tümüyle ya da büyük kesimiyle bizim sloganlarımızı kabul etmesi gerektiğini de söylemiyoruz. Germain'le bu konuda polemiğe girmemizin nedeni, onun öncüyü, kitle hareketinin tek tek bireyleri tarafından oluşan bir kesim olarak görmesi; biz ise, kitle hareketinin düzensiz bir gelişim gösterdiğini, tam da bu nedenle sınıf mücadelesinin her bir aşamasında belirli bir *kesimin* diğerlerine göre öncü konumunda olduğunu söylüyoruz. Genel bir kural olarak, faaliyetimizi seferberlik olasılığı taşıyan bu kesimler arasında yoğunlaştırmamız gerekir. Kapitalist rejim sürekli olarak işçi sınıfının ve ezilenlerin farklı katmanlarının, sömürücülerin saldırılarına karşı seferber olmalarına yol açmakta ve bunu zorunlu kılmaktadır. Biz, eşitsiz gelişen bu nesnel süreçlere, söz konusu kesimleri sürekli seferber edecek ve örgütleyecek sloganlarla müdahale etmeliyiz. Kitle hareketinin bu kesimlerinin her seferberliği ve başarısı, öbür kesimleri de seferber olma ve mücadeleye katılma yönünde yüreklendirecektir.

Germain'in sandığının aksine, belirli bir andai öncünün ya da partinin aracılığıyla bürokrasinin üstesinden gelmek ya da kitle hareketine kalıcı bir örnek vermek olanaklı değildir. Bunu ancak, kitle hareketinin belirli kesimlerinin mücadelesinin öbür kesimler üzerinde etki yaratması yoluyla başarabiliriz.

Partilerimizin bütün bilimselliği tam da burada, nesnel koşulları ve verili bilinç düzeyleri açısından kitle hareketinin hangi kesimle rinin seferberliğe en yatkın durumda olduklarını belirlemeyi başarabilmesinde yatar. Bolşevik politikaların bütün sırrı bu diyalektiktedir. ABD'de, en acil gereksinimlerini ve verili bilinç düzeylerini ifade eden bir sloganla ("Askerler derhal Vietnam'dan çekilsin!") gençlik hareketine müdahale etmeyip tüm ABD'li kitlelerin seferber olacağı koşulların oluşmasını beklemek cinayet olurdu. Ve bu gerçekten de SWP'nin mükemmel ve örnek alınması gereken bir "inisiyatifidir". Ama bunun "devrimci inisiyatifler "le hiçbir ilgisi yoktur.

Örneğin, Fransa'da tüm koşullar bizim, iki özel sorun içeren göçmen işçi hareketi üzerinde yoğunlaşmamız gerektiğine işaret etmekte; bu sorunlardan biri, göçmen işçilerin, işçi sınıfının en çok sömürülen kesiminin bir parçasını oluşturmaları, diğeri ise ulusal sorundur. Onları, faşistlerin saldırılarına ve kendilerini ikinci sınıf işçi ve vatandaş konumunda tutmak isteyen Fransız kapitalizmine karşı seferber etmeye çalışmamız gerekir. Ama bizim sorumluluğumuz, kitle hareketinin eşitsiz bir biçimde gelişmiş bir kesimini oluşturan göçmen işçilerin, belirli bir dönem için, Fransız işçi sınıfının ve kitlelerinin öncülüğünü üstlenebilecek seferberliğe hazır bir kesim olduğunun işaretini vermesi olgusundan kaynaklanmaktadır. Tam da bu nedenle Fransa'daki acil görevimiz göçmen işçileri seferber edebilecek sloganları bulmak olmalıdır; yoksa bizim, bizim partimizin, göçmen işçilerin katılımı olmaksızın kendi başına, kendinden menkul "devrimci inisiyatifi"yle faşizme karşı mücadeleye girişmesi değil.

Bu devrimci parti inisiyatifi sorunu birçok bakımdan tehlikelidir. Birincisi, bu, kitle hareketinin kötü bir biçimde eğitilmesine neden olur, kitle seferberliklerinin ve bilincinin gelişimini geriletir. Örneğin, çoğunluk eğilimi, Rosario'da İngiliz konsolosu Sylvester'ı kaçıran ve konsolosun serbest bırakılması karşılığında Swift buzdolabı fabrikası işçilerinin çalışma koşullarında bir dizi iyileştirme talep eden (ve elde eden) ERP-PRT(C)'yi kutlamışlardı. Peki, bu "devrimci inisiyatif" Swift işçilerini eğitti mi? Çoğunluktaki yoldaşlara göre evet; bu, gerekli iyileştirmelerin silahlı mücadele yoluyla elde edilebileceğine ilişkin bir örnekti. Bize göre ise bu eylem işçi leri eğitmedi, çünkü bu olay işçilere, kendi çıkarlarını ve haklarını savunmak için etkin seferberliklerin ve sınıf mücadelesinin yerine, iyi ni/etli, cesur bir grup insanın eylemine güvenmelerini öğütlüyordu. Ve ardından sınıf mücadelesinin acı gerçekliği çoğunluğun tezini yalanladı: Kısa bir süre sonra, bu sektördeki sendika seçimlerini bir kez daha Peroncu bürokrasi kazandı ve çalışma koşullan

ERP'nin "devrimci inisiyatifi" öncesindekinden daha da kötü bir hale geldi.

Aynı şeyi Komünist Birliğin *Ordre Nouveau*'ya karşı eylemi için de söyleyebiliriz. Burada bir olguya daha işaret etmemiz gerekir: Bu tip "inisiyatifler" ne denli göreli başarıya ulaşırlarsa, kitle hareketinin gelişimine o denli zarar vermektedirler. Eğer faşist gruplara karşı eylemler sürdürür, ve bunda teknik başarılar sağlamaya devam edersek, göçmen işçileri hangi söylemle seferber edebiliriz? Onları seferberliğe çağırdığımızda bize, "Komünist Birlik faşistlerin tasfiyesini üstlenmiş durumda, biz neden eyleme geçelim ki?" demezler mi? Ama, göçmen işçiler ve Fransız kitle hareketi faşist çetelere karşı seferber olmadığı sürece bu çetelerin saldırıları giderek daha cüretkar hale gelecek (zira bu, bir güç dengesi sorunudur) ve sonunda, faşizmin ancak kitle hareketiyle tasfiye edilebileceği bir noktaya ulaşılacaktır. İşte tam o noktada bizim "devrimci inisiyatifimiz"in olumsuz yüzü açığa çıkacaktır: O ana değin faşizm sorununun Komünist Birlik tarafından çözülebileceğine inanmış olmaktan ötürü, ortada faşizme karşı politik olarak seferber olmaya hazır herhangi bir kitle hareketi bulunmayacaktır. Elbette bu tip bir durumun sonuçlan felaket olur. Çok şükür bu denli büyük bir tehlike söz konusu değil, zira faşizm gelişmeye başladığı anda kitle hareketi bizim seksiyonumuzu ve onun kendinden menkul anti-faşist "devrimci inisiyatifleri"ni kendi peşine takacaktır. Partinin bu "devrimci inisiyatifleri"nin ikinci tehlikesi, bizi, bizzat kitlelerin kendi devrimci inisiyatiflerini ve partinin ve kadroların bu inisiyatiflere müdahale etmesi zorunluluğunu unutmaya ya da göz ardı etmeye sürüklemesidir. Avrupa'nın içine girdiği bu yeni dönemde, önceden bizim kıtamızda olduğu gibi her türden binlerce kitle seferberliğinin oluşacağı na inanıyoruz. Kitlelerin bu yaygın seferberliklerine karşılık partilerimiz, bunların hepsine müdahale edebilecek ve bu seferberliklere yeterli politik ve örgütsel yöneliş kazandırabilecek çapta kadrolara sahip değildir. Bunun için zamana, militanlara ve bütün bu görevleri gerçekleştirme yeteneğine sahip bir önderliğe ihtiyacımız bulunmakta.

Bu nedenle, kitle seferberliklerinde yer alan kadroları oradan alıp, kitlelerden bağımsız, yalıtılmış, kendinden menkul eylemlerin gerçekleştirilmesi görevine yöneltmek bir cinayettir.

İçinde bulunulan aşamada, partinin temel boyutunun kendi "devrimci inisiyatifleri" olduğu yolundaki yöneliş bizi, seksiyonlarımızın karşı karşıya bulunduğu en ciddi çelişkiye, yani seksiyonlarımızın kitle seferberlikleri ve inisiyatifleri karşısındaki aşırı güçsüzlüğü sorununa çözüm bulmaktan uzaklaştırır; Bu çelişki gelecekte daha da derinleşebilir ya da en azından bütün

bir dönem boyunca ciddi bir çelişki olarak kalabilir, zira bizim partilerimizin büyümesi ve politik bilincin yükselmesi ancak, dünya ölçeğinde olmasa bile, her iki kıtadaki yaygın devrimci kitle seferberlikleriyle olanaklıdır.

Ne yazık ki Avrupa'daki çoğunluk eğiliminden yoldaşlarla konuşma olasılığına sahip olamadık. Ama bizim kıtadaki çoğunluk eğilimi temsilcileriyle ve Latin Amerikalı yeni öncü yoldaşlarla tartışabildik. Ayrıca SWP önderliğinden yoldaşlarla bazı konular üzerine tartışma olanağımız oldu. Bu konuşmalarda, Latin Amerikalı çoğunluğun kullandığı dil ile ABD'li yoldaşların ve bizim kullandığımız dil arasındaki derin fark dikkatimizi çekti. Çoğunluk eğiliminden yoldaşlar, "yaratmak" ve "devrimci inisiyatif" terimlerini dillerinden düşürmüyorlar. Biz ise, "olanakları belirlemek" ve "bu olanakların değerlendirmesi için cesur politikalar geliştirmek" terimlerini kullanıyoruz. Şematik olarak ifade edecek olursak, dildeki bu derin ayrılığın çoğunluk ile azınlık arasındaki temel farklılıkları açığa vurduğunu düşünüyoruz. Çoğunluğa göre "devrimci inisiyatifler" yoluyla kitlelere yönelik örnekler "yaratmak" gerekmekte. Azınlığa göre ise, kitle hareketinin ne bizim gerçekleştireceğimiz bir örneğe, ne de kendi başımıza gerçekleştireceğimiz "devrimci inisiyatife" ihtiyacı vardır. Bizim yapmamız gereken, kitlelerin kendi verili bilinci ve gereksinimleri doğrultusunda gerçekleştirdiği ya da gerçekleştireceği seferberlikleri "belirlemek"tir. Bu "mevcut ya da kısa vadede gerçekleşecek seferberlikler"i "olanaklar" olarak tanımlıyoruz ve tüm politikamızın, sloganlarla bu seferberliklere müdahale ederek onların sürekli kılınması ve bizim önderliğimiz altında toplanması hedefine yönelik olması gerektiğini savunuyoruz.

Daha önce de söylediğimiz gibi bu, kuramsal olmaktan çok eyleme ilişkin bir konudur. Neden *Ordre Nouvau*'yanasıl saldıracağımıza kafa patlatıyoruz? Eğer *Ordre Nouvau,* Cezayirlilere ve Fransız emperyalizminin ezdiği diğer uluslardan emekçilere saldırmaya başlarsa, hemen bu dazlak faşistlerin saldırılarından en çok etkilenen uluslar arasında yoğun bir ajitasyona girişmeliyiz. Ancak bu tür bir faaliyetle onların düşüncelerini, tepkilerini, bu saldırılar karşısında mücadeleye hazır olup olmadıklarını anlayabiliriz. Eğer sloganlarımız kabul görmezse, partinin şimdilik bu faaliyete ara vermesi gerekir. Eğer bunun tersi gerçekleşirse, yani sloganlarımız göçmen işçiler tarafından kabul edilirse ve onları örgütlemekte başarılı olursak, ancak bundan sonra *Ordre Nouvau*'nunsaldırılarına maruz kalan Cezayirli dostlarımızla sıkı bir ilişki içerisinde bu faşistlere iyi bir ders verebiliriz. Gerçekten devrimci tüm politikalarda olduğu gibi, bu faaliyetin koşulu da, kitle hareketinin ağırlıklı bir

gereksinimine (faşist saldırılar karşısında kendini savunma) yanıt getirmesi ve kitle inisiyatifini (bu tehlike karşısındaki seferberliği) temel almasıdır.

Bizim görevimiz, var olan veya potansiyel seferberliklerin içinde çalışmak, kitle hareketinin seferberlik halindeki bu kesimlerinin acil gereksinimlerini yansıtan doğru sloganlar yükseltmek, bu seferberlikleri örgütlemek, mücadelenin oportünist önderliklerce yönlendirildiği durumlarda alternatif bir önderlik olarak kendimizi sunmak ve eğer rakibimiz yoksa (böyle bir durum, işçi sınıfının ve kitle hareketinin en çok sömürülen kesimleri arasında olanaklıdır) bizzat mücadeleye önderlik etmektir. O halde söz konusu olan "yaratmak" değil, kitle hareketi içinde geçiş sloganlarını egemen kılmamızı olanaklı kılacak alanları "belirlemek"tir.

"Devrimci inisiyatiflerin" üçüncü tehlikesi, parti ve kitle hareketi arasındaki ilişkileri nesnel olmaktan çıkarıp öznelleştirmesidir. Çoğunluktaki yoldaşlara göre eğer kitle hareketi içinde sempati uyandınyorsa inisiyatifler yararlıdır. Maitan(*) büyük oranda ERP'nin eylemlerini övmüş, Frank(**) da hemen hemen aynı tavrı sergilemişti.

> * **Livio Maitan:** Dördüncü Enternasyonal'in Birleşik Sekreterlik kanadından İtalyan asıllı Troçkist önder -ç.n.
>
> ** **Pierre Frank:** Dördüncü Enternasyonal'in Birleşik Sekreterlik kanadından Fransız asıllı Troçkist önder -ç.n.

Kitle hareketiyle ilişkimiz, propagandaya dayalı ve duygusal değil, esasen organik ve politik nitelikli olmalıdır. Biz, kitle hareketinin somut, nesnel mücadeleleri ve organları içinde yer alan parti gruplarından yanayız. Bu parti gruplarının ve militanlarının, parti adına kitle organlarının ve mücadelelerin önderliği için savaşmalarını istiyoruz. Bu somut ve nesnel bir ilişkidir: Bir yanda işçi hareketinin örgütlenmeleri ve mücadeleleri, öbür yanda ise bu örgütlenmelerin ve mücadelelerin içinde önderliği elde etmeye çalışan parti örgütlenmesi.

Çoğunluktaki yoldaşlar ise, "devrimci inisiyatif" politikalarında tutarlı değiller. Örneğin Arjantin'de PRT(C)'nin inisiyatifleri ile silahlı Peroncu gruplarınla arasında fazlaca bir fark yoktu. Her ikisinin de özelliği kitle hareketinin dışında uygulanmış olmasıydı; her ikisi de belirli bir öncünün "örnek" eylemlerinden ibaretti; her iki grup da, ancak kitle hareketinin kendisi tarafından çözülebilecek sorunları kendi bireysel girişimleriyle çözmekten yanaydı. Bununla birlikte en büyük "sempatiyi" PRT(C) değil, silahlı Peroncu

örgütler toplamıştı. Bu, Campora'nın iktidara gelmesini izleyen tüm sokak seferberliklerinde gözleniyordu; FAR ve Montaneros(*) grupları gösterilere 40 bin genci taşımayı başarabiliyorlardı; ERP'nin seferber edebildiklerinin sayısı ise hiçbir zaman 500'ü geçmedi, bizim partimiz ise yaklaşık 4 bin kişiyi seferber etmeyi başardı. Kim daha fazla sempati kazandı? Kuşkusuz, İadelerin halen Peron'a karşı duydukları güven ve politik bağlılıktan kaynaklı olarak Peroncu sol birinci sırayı aldı. İkinci olarak, herhangi bir "devrimci inisiyatife" bel bağlamayan, bununla birlikte kitle hareketinin her mücadelesinde yer alan ve kendisini Peroncu politikalardan açıkça ayıran partimiz. Son olarak, kendisini Peronculuk'tan ayıran, ama "devrimci inisiyatiflerini" düşünmekle ve uygulamakla aşırı meşgul olduğu için seferberliklerde yer almayan PRT(C). Sonuçlar açıkça ortadadır. Çoğunluktaki yoldaşlar yolun ortasında dikilmeye devam edemezler: Ya "devrimci inisiyatifle" hareket etmek (ve sonuç olarak kitle hareketi içindeki politik faaliyeti terk etmek) ya da Troçkist politikalarla hareket etmek durumundadırlar. Avrupa'da da bunun dışında bir durum söz konusu olmayacaktır: Ekonomik bunalımın derinleşme derecesine bağlı olarak, "devrimci inisiyatifler" sergilemek için her şeyi göze alan ve bu konuda bizim seksiyonlarımızdan çok daha üstün olan küçük burjuva kesimler ortaya çıkacaktır. Böyle bir anda seksiyonlarımızın tutumlarım önceden belirlemiş olmaları gerekir. Seksiyonlarımız politik olarak boyun eğebilir, zamanında Arjantinli silahlı Peroncu örgütlerinki gibi anlık başarılar ya da "sempatiler" kazanabilirler; ya da ünlü "devrimci inisiyatifleri" bir yana bırakıp partiye daha gösterişsiz ama çok daha önemli başarılar ve sempatiler kazandırabilirler. PRT(C)'nin oynadığı aynı acıklı rolü oynarlarsa çok yazık olacaktır.

> * **FAR:** Frente Armada Revolucionaria ("Devrimci Silahlı Cephe")
>
> **Montaneros:** "Dağlılar". Silahlı Peroncu örgütler -ç.n.

# 7. BÖLÜM: Birleşik Cephenin Öznel ve Üst Yapısal Bir Kavranışı

"Devrimci inisiyatif" üzerine sürdürdüğümüz tartışmanın temel öğeleri, çoğunluk ile azınlık eğilimleri arasında birleşik işçi cephesi konusunda gelişen tartışmada da yer almakta. Fransa seksiyonumuzun iki üyesinin partimize yaptıkları nazik ziyaret sayesinde, görüşlerinin net bir açıklamasını dinleme olanağını bulduk: "Politik bir örgüt olarak tek başımıza, reformist partilere birleşik cepheyi kabul ettirme gücünde olmadığımızı düşünüyoruz; bu konuda tartışmalar yapabiliriz, yapıyoruz da, ama bu yeterli değil. Troçki sorunu gayet

iyi koymuştur, güçler dengesinde işçi sınıfı içinde üçte bir ile yedide bir arasında değişen bir güce sahip olmamız gerektiğini söylemiştir. Ama eğer işçiler arasında yedide birlik bir güce bile sahip olunmazsa, birleşik cephe taktiği yeterli değildir, *uygulanamaz.* Üçte birin üzerinde bir güce sahipse devrimci parti sorumluluklarını üstlenebilir."[62]

Aynı açıklıkta olmasa da Germain de aynı görüşü paylaşmaktadır. Biz birleşik cephenin bu biçimde algılanmasına karşıyız; bu kavrayış, çoğunluğun diğer sapmaları gibi, öznel bir sapmadır. Birleşik cephenin bu yorumu içeriği itibariyle üstyapısal ve öznel, maceracı ve sekterdir. Birleşik cephenin temel olarak partiler arasındaki ilişkiye dair bir konu olduğu düşünülmektedir ve Komünist Birlik aynı ilişkinin sadece nicel yanını görmektedir.

Fransa seksiyonumuza göre, reformist partilere bir birleşik cepheyi gündeme getirme olasılığımız bu partiler karşısındaki inandırıcılığımıza değil,

işçi hareketi içinde sahip olduğumuz sayısal güce bağlıdır. Eğer yedide birden az bir güce sahipsek, birleşik cepheyi gündeme getiremeyiz, eğer yedide bir ile üçte bir arasında bir güce sahipsek getirebiliriz ve eğer üçte birden çok güce sahipsek buna gerek kalmaz, çünkü kendi başımıza yeterli oluruz.

## Birleşik Cephe Bir Taktiktir

Komünist Birlik'ten yoldaşlar yanılıyorlar. İlk olarak, birleşik cephe partimizin ne bir ilkesi ne de bir stratejisidir, sadece sınıf mücadelesinin öznel durumları için bir taktiktir. İkinci olarak, diğer politikalarımız gibi, kitle hareketinin belirli bir aşamasının en önemli gereksinimlerine yanıt getirmelidir, yoksa hareketin farklı kesimleri arasındaki iç ilişkilere değil. Birleşik cephe, sınıf mücadelesinin nesnel koşulları, işçi sınıfını burjuvaziye karşı koyabilmek için güçlerini birleştirmeye zorladığında uyguladığımız bir taktiktir; kitle hareketinin farklı partileri arasındaki ilişkiye değil, kitle hareketi ile sömürenler arasındaki ilişkiye bağlıdır. Bir başka deyişle, birleşik cephe politikamızı belirleyen altyapısal bir öğedir (sınıflar arasındaki ilişkiler), yoksa üstyapısal etmenler (işçi partileri arasındaki ilişkiler) değil.

Bununla birlikte bu politikanın çok önemli üstyapısal bir yönü vardır: Birleşik cephenin ne biçimde gündeme getirileceği.

Birleşik cepheyi yalnızca önderlik düzeyine indirgeyen ve önderliklerle

sürtüşmeye girmemek için tabana çağrıda bulunmayan oportünistler ile birleşik cephe çağrısını yalnızca tabandaki kitlelere yöneltip önderlikleri göz ardı eden aşırı-sol çizgilerin tersine Troçkizm, üç temel nedenle birleşik cepheyi hem tabandaki kitlelere hem de öndeliklere yöneltir: Birincisi, kitlelerin kendi önderlikleri olarak kabul ettikleri reformist partileri göz ardı ederek bu kitlelerden kendimizi soyutlamamak; ikincisi, önderlikleri birleşik cepheyi kabule zorlamak için tabanın önderlikler üzerindeki baskısını güçlendirmek; üçüncüsü, birleşik cephenin görevleriyle yüzleşen reformist önderliklerin bocalamalarını ve ihanetlerini teşhir edebilmek için tabanın bu reformist önderliklerle deneyimlerini tüketmesini sağlamak ve alternatif yeni bir devrimci önderlik geliştirmelerini kolaylaştırmak.

Bununla birlikte, birleşik cephe politikasının olmazsa olmaz bir yönünü oluşturan bu üstyapısal yaklaşım, birleşik cephenin bu gündeme getiriliş biçimi, yalnızca bir biçimdir, bir üstyapısal yaklaşımdır, belirleyici unsur değildir. Belirleyici olan, kitle hareketinin, bizim bu politikayı gündeme getirmemizi zorunlu kılan gereksinimleridir. Birleşik cephe politikası genellikle işçi hareketinin savunmada olduğu dönemlerde gündeme gelir. Bir başka deyişle, kitle hareketinin bütün örgütlenmelerinin ve kesimlerinin tek bir cephe içinde toparlanması ihtiyacı, burjuvazinin saldırıda olduğu ya da bu saldırının belirli bir acil tehlike doğurduğu anlarda ortaya çıkar. Eğer cephe gerçekleştirilemezse, her biri kendi başına mücadele eden farklı işçi örgütlenmelerinin sömürücüler tarafından bozguna uğratılma olasılığı çok daha yüksektir. Öte yandan eğer cephe oluşturulursa aynı anda bütün işçi örgütleriyle savaşmak durumunda kalan sömürücülerin kitleleri bozguna uğratması olasılığı çok daha düşük olacaktır.

Almanya'da, İtalya'da ya da Bolivya'da faşist bir darbe tehlikesi olduğunda birleşik cephe en önemli, en belirleyici görevimiz ve sloganımız durumuna gelir; bu ülkelerde tek bir militandan fazlasına sahip olmasak bile tüm görevler bu ana göreve tabi kılınır. Öte yandan, Avrupa'da birleşik cephenin acil bir ajitasyon sloganı olmamasının nedeni bu kıta işçilerinin göreli yoksulluğudur (ya da mutlak zenginliği). İşçi sınıfı kendisini yakından etkileyen ciddi bir tehlikeyi hissetmediği veya böyle bir sorunla (faşizm, gericilik, zor yaşama koşulları, işsizlik, ırkçılık) karşılaşmadığı sürece bunun tersi olamaz ve olmayacaktır.

Birleşik cephe politikasını nasıl ve hangi araçlarla uygulamalıyız? Bu oldukça hassas bir sorundur. Militanlarımızı nasıl konumlandırmamız gerekir? Kitle hareketinin hangi kesimlerini öncelikli hedefler olarak belirlemeliyiz? Hangi sloganları kullanmalıyız? Bu sorunların doğru çözümü, önderliklerimizin

ve partilerimizin nesnel durumu ve kendi güçlerini hesaplama, bu güçleri doğru dağıtma ve doğru sloganlarla silahlandırma ye teneklerine bağlıdır. Bu sorulara verilecek genel yanıtlar yoktur, çünkü her durum özgüldür. En fazla söyleyebileceğimiz, kitle hareketinin nesnel sorunları en şiddetli yaşayan kesimlerine (ekonomik ve kısmi demokratik sorunları yoğun olarak yaşayan kesimler, daha önce ele aldığımız ulusal sorun gibi) ve politik sorunlar (örneğin, gerici bir darbe) karşısında en büyük duyarlılığı sergileyen kesimlere yönelmemiz ve ulaşmamız gerektiğidir. En nitelikli güçlerimizi ve militanlarımızın çoğunluğunu bu kesimlere taşımalı ve kitle hareketinin bir bütün olarak karşı karşıya olduğu sorunun can alıcı öğesine yanıt getiren özel bir slogan kullanmalıyız. Bununla birlikte, tüm politikalarımızda olduğu gibi birleşik cephe politikasının uygulanmasında da başarı sağlama olasılığımız önce sınıf mücadelesinin nesnel sürecine, daha sonra da diğer işçi partileriyle aramızdaki sayısal ilişkiye bağlı olacaktır.

## Fransa'da Birleşik Cephe

Bir örnek ele alalım. Eğer bir bütün olarak Fransız işçi sınıfının yaşam standartının savunulması için bir program ve slogan oluşturur ve bu eksende iki veya üç sendika konfederasyonunun birliği için çağrıda bulunursak, nesnel koşulların bize yardım etmesi ve politikamızı beceriyle uygulayabilmemiz halinde, bir süre içinde kısmi ya da tam bir başarıya ulaşmamız oldukça muhtemeldir. Eğer patronların yaşam standartına saldırısı artarak sürerse, eğer yaşam standartları ile iş güvenliğinin hangi meslek kesimlerinde nasıl savunulacağını biliyorsak, eğer güçlerimizi kısa vadede birleşik mücadele olasılığının yüksek olduğu kesimler üzerinde yoğunlaştırabilirsek, bu kısmi, birleşik mücadelelerin başarı şansı yüksek olacaktır. Eğer bu mücadelelerden herhangi biri başarıya ulaşırsa bu durum Fransız işçi hareketini etkileyecektir ve patronların saldırısı karşısında bocalayan işçi sınıfına ortak bir mücadele için yol gösterecektir. Bu durumda birleşik cephe politikamız büyük bir başarı kazanmış olacaktır.

Birleşik cephenin yanlış, öznel ve üstyapısal düzeyde kavranışının ne anlama geleceğine ilişkin olarak bir süre önce Fransa'da bir deneyim yaşadık. Hükümetin Komünist Birliğe saldırısı ilginç bir duruma yol açmıştı:

KP de dahil olmak üzere tüm sol partiler hükümete karşı ve demokratik özgürlüklerden yana bir birleşik cephe oluşturmuşlardı. Ama kampanyanın en büyük mitinginde bizim yoldaşlarımıza söz hakkı tanınmadı. Eğer doğru ve

tutarlı bir birleşik cephe politikası uygulamış olsalardı durum bundan çok daha farklı olacaktı.

Eğer Komünist Birlik, faşist histeriye ve hükümetin gerici eğilimlerine karşı mücadelesini sürekli bir birleşik cephe kampanyasına dönüştürmüş olsaydı, eğer KP'nin 20 Temmuz(*) gösterisine katılıp burada faşist çetelere karşı mücadelede bir birleşik işçi cephesinin kurulması gereksinimini dile getirmiş olsaydı, eğer tüm bu kampanyayı bir yıl öncesinden beri sürdürüyor olsaydı, KP'nin Komünist Birliği'nin yasaklanmasına karşı düzenlediği miting birleşik cephe politikamız açısından büyük bir başarı haline gelebilirdi. Mitinge katılan herkes, "Komünist Birlik haklı, bir birleşik cephe kurmak gerekir, bugün biçimlenmekte olan zaten bir böyle bir cephe" diyecek ya da böyle düşünecekti.

> * Moreno'nun "ilginç bir durum" olarak söz ettiği olayın temelinde Fransız faşist örgüt Yeni Düzen'in 21 Haziran 1973'te Cezayirli göçmenlere karşı düzenlediği gösteri yatar. Komünist Birlik sol örgütlere aynı gün bir karşı gösteri düzenlenmesi çağrısında bulunmuştu. Bu çağrıya yanıt gelmemesi üzerine de gösteriyi kendi başına gerçekleştirmiş ve faşistlerle sert çatışmalara girişmişti. Fransız hükümeti bu olayları bahane ederek Komünist Birliği yasadışı ilan etmiş ve partinin önde gelen liderleri Alain Krivine ve Pierre Rousset'yi tutuklamıştı. Birkaç gün sonra Sosyalist Parti'nin önderliğindeki Özgürlükler Komitesi bir miting düzenlemiş ve bu mitinge tüm sol örgütlerden 15.000 kişi katılmıştı. Mitingin amacı Komünist Birlik'in tekrar yasallaştırılması olmasına karşılık Birlik temsilcilerine söz hakkı tanınmamıştı -ç.n.

Yoldaşlarımıza belki de buna rağmen söz verilmeyecekti, ama KP'nin onlara konuşma yaptırmamak için giriştiği manevralar karşısında mitinge katılan kitle şöyle düşünebilecekti: "Bir yılı aşkın bir süredir Komünist Birlikçiler ısrarla hükümetin gerici uygulamalarına ve faşist galeyana karşı somut girişimlerde bulunulması gerektiğini söylüyorlardı, şimdi neden onlara söz verilmiyor?" Bu, KP tabanının önderliği üzerinde basınç yaratmasına ve hatta onu sorgulamasına yol açabilecekti.

Ama en önemlisi, birleşik cephenin göçmen işçiler arasında uygulanmasıydı. Farklı uluslar ve etnik gruplar arasında sabırlı bir çalışmayla bunu gerçekleştirmek için hala zamanımız var. Irkçı saldırılar sürdüğü oranda onları bu saldırılara karşı savunmak üzere bütün eğilimlerin oluşturacağı bir birleşik cephe politikasıyla saldırıları püskürtmek olanaklıdır.

Ama eğer Komünist Birlikten yoldaşlar, partinin savunmaya yönelik görevlerde birleşik cephe politikasını merkezi bir taktik olarak uygulayabilmesi için belirli bir sayısal orana ulaşmasını beklemeye devam ederlerse, Komünist Birliği savunma mitinginde ve Bolivya Halk Meclisinde yaşananlardan daha

farklı bir durumla karşılaşılmaz: Her iki durumda da birleşik cephe pratik bir gerçeklik haline gelmiş ve ne Komünist Birlik ne de POR(C) bu cephenin ajitatörleri ve örgütçüleri olarak devrimci ve proleter yeteneklerini gösterebilme olanağını elde edebilmişlerdir. Buna karşılık, Fransa'da Stalinistler, Bolivya'da ise Lechin bürokrasisi birleşik cephe politikasının şampiyonları haline gelmişlerdir. Birleşik cephenin kurulamaması ve bu nedenle kitle hareketinin yenilgiye uğraması durumunda, bu yenilginin nedeni birleşik cephenin üstyapısal ve öznel kavranışı olacak, bunun sorumluluğunu da, oportünist önderliklerin müdahalesinden önce, merkezi bir görev olarak kitle hareketi içinde birleşik cephe ajitasyonununu gerçekleştirmemiş olan yoldaşlarımız üstlenmek durumunda kalacaklardır.

# 8. BÖLÜM: İki İhmal: Profesyonel Militanlar ve Demokratik Merkeziyetçilik

Camejo'nun parti anlayışına öfkeyle saldıran Germain'in, Leninist Bolşevik parti anlayışının iki temel dayanağı olan profesyonel militanlar ve demokratik merkeziyetçilik konularını göz ardı eden Mandel'e herhangi bir eleştiri yöneltmemesi oldukça ilginçtir. Mandel'in bu iki konuyu ihmal etmesinin ardında bazı nedenler yatmakta. Daha önce Mandel'in ileri işçilerin bilincinin entelektüel olarak ve aydınlar aracılığıyla geliştirilebileceğini düşündüğünü görmüştük; ona göre bu, felsefe, sosyoloji, ekonomi ve Marksist tarihin, kısaca "bir bilim olarak Marksizmin" öğrenilmesine yönelik öznel bir süreçtir. Ancak bireysel olarak gerçekleştirilebilecek olan bu sürecin uygulayıcıları (hep Mandel'in deyimleriyle) aydınlardır; aydınların görevi," ...işçi sınıfının uyanmış ve eleştirici tabakalarına, parçalanmış bilinç düzeylerinden dolayı kendi başlarına başaramayacağı şeyleri götürmek"tir ve bu, "gizli sömürünün ve kılık değiştirmiş baskının skandalinin ne olduğunu görebilmelerini sağlayacak bilimsel bilgi ve bilinçtir.[63]

"İşçi sınıfının uyanmış ve eleştirici tabakalarının", bir başka deyişle, öncü işçilerin gelişimi hangi nesnel zemin üzerinde gerçekleşir? Yani, öncü bir işçinin, devrimci bir militan durumuna gelebilmesi için yaşamını nasıl düzenlemesi gerekir? Mandel'in bir başka çalışmasında buna verdiği yanıt, "devrimci militanların" politik ayrıcalıklarından birinin, "...öbür işçilere oranla yaşamlarının çok daha büyük bir bölümünü toplumsal etkinliğe adamaları..." olduğu yolunda.[64]

Burada Mandel yoldaş, öncü işçinin önceki nesnel durumunun aynen sü receğini ve yalnızca daha fazla özveride bulunacağını ima ediyor. Yani yaşamını şu biçimde düzenlemesi gerekiyor: Her gün düzenli olarak fabrikasında çalışmalı, ardından evinde davetlisi bir aydının yardımıyla Marksizm ve Troçkizm çalışmalı, daha sonra da parti ve yoldaşları için savaşacağı sendikayı ya da diğer işçileri ziyaret etmeli. Toparlarsak, öncü bir işçinin devrimci bir militana dönüşümünde partinin hiçbir katkısı yoktur; Marksist eğitim görevini aydınlar yerine getirir; yaşam derdini işçi kendi başına, fabrikasında çalışarak çözümler; ve eğer aydınlar ve işçiler üzerlerine düşen bu görevleri yerine getirirlerse, böylece "bilimsel bilgi"ye ve dolayısıyla da "bilinç"e ulaşılmış olunur. Bunun ne Marksizmle, ne de Leninist örgüt kuramıyla bir ilgisi vardır.

## Profesyonel Militanlar

Marksizm materyalisttir. Lenin de öyleydi. Lenin'e göre ileri işçinin parçalı bilincinin üstesinden gelebilmesi, zihinsel değil maddi bir süreçtir; bunu tüm yanlarıyla (gerek kuramsal, gerek eylemsel açılardan) başarabilmesi için, profesyonel devrimci olarak serbest zamana gereksinimi vardır. Amaç, onun işçi olarak maruz kaldığı zor ve iğrenç baskılara yeni bir çetin ve ağır yükümlülük eklemek değildir. Amaç, ileri işçiye boş zaman sağlayarak, gerçek yaşamda parçalı bir işçi olmaktan kurtulup kendisini devrimci etkinliğe adayabilmesini olanaklı kılabilmektir. Materyalist ve diyalektik bir düşünür olarak Lenin, maddi koşullardan (8, 11 veya 14 saatlik sürelerle parsellenmiş yabancılaşmış emek) türeyen bilincin kurslar yoluyla aşılabilmesini düşünemezdi. Bir başka deyişle, işçi, mekanizmasını bilmediği bir üretim zinciri içinde kendisi için hiçbir anlam taşımayan bir ürünü üretmek için gündelik yaşamının bir dolu saatini harcadığı sürece, bilinci kaçınılmaz olarak bu etkinliğinin özelliklerini yansıtacak, parçalanmış, parsellenmiş bir bilinç olacaktır. Partinin ona sunabileceği kurslar (toplumsal bir kesim olarak aydınlar değil, Mandel yoldaş!) bu sorunu hafifletebilir, ama çözemez. Bu sorunun üstesinden gelinebilmesi için önce işçinin maddi yaşam koşullarının değiştirilmesi gerekir. Lenin'in bu soruna getirdiği köklü Marksist çözüm, profesyonel devrimci ler kuramıydı. Bu kuram Lenin için neredeyse bir saplantıydı: "Ve biz, yığınların yalnızca artan somut istemler değil, işçi yığınlarının gittikçe artan sayıda profesyonel devrimciler öne sürmesini sağlamalıyız. Böylece profesyonel devrimciler örgütüyle işçi hareketi arasındaki ilişki sorununa varmış bulunuyoruz"; "Azıcık yeteneği olan, bir şeyler vadeden bir işçi ajitatörün *fabrikada 11 saat çalışmasına izin verilmemelidir";* "ve biz bunu başaracağız çünkü kendiliğinden uyanan yığınlar kendi saflarından, artan sayıda *profesyonel devrimciler* yetiştirecektir"; "her yetenekli işçiye

profesyonel bir ajitatör, propagandacı, örgütçü, yayın dağıtıcısı.vb. olabilmesi için yardım etmenin görevimiz olduğunu bilmediğimiz için..."; "işçi-devrimci görevine tam olarak hazırlanabilmek için aynı şekilde profesyonel bir devrimci olmalıdır."[65]

Mandel yoldaşın, partinin işçileri profesyonel öncü militanlara dönüştürmesi noktasındaki "ihmali" kuramsal düzlemle sınırlı değil. Bu konuda, çoğunluk eğilimi ile SWP ve partimiz arasında sürmekte olan bir başka tartışmayla ilişkili, son derece açıklayıcı bir istatistik mevcut: Enternasyonalimizin sahip olduğu profesyonel militanların en az yüzde 70-80'i azınlık eğiliminin militanları. Öte yandan IV.Enternasyonal'in sayısal olarak en güçlü seksiyonlarının önderliklerini (Fransa ve Arjantin seksiyonlarımızı) göz önüne alırsak, Komünist Birlik'te serbest meslek sahibi olan yoldaşların PST'li benzerlerine oranı 20'de bir, ya da 30'da l'dir. Yani, Fransa seksiyonunun ve PST'nin en önemli 100 önderi dikkate alındığında, Fransa seksiyonumuzdaki her 20-30 doktor veya profesöre karşılık Arjantin seksiyonumuzda yalnızca 1 benzer meslek sahibi bulunmaktadır. Somut sayılardan gidecek olursak, bizim 120 üyelik merkez komitemizdeki yoldaşlardan yalnızca üçü serbest meslek sahibi, yaklaşık 100'ü parti profesyoneli ve bunların yüzde 80'i işçi hareketi önderleridir. Partimizin en üst düzey önderliği olan yürütme komitesi, dört yoldaşın dışında tümüyle işçi hareketi içinden gelen profesyonel militanlardan oluşmaktadır. Son olarak, hızlı büyüme nedeniyle harfi harfine uygulayamasak da, partimiz önemli bir geleneğe sahiptir: İşçi hareketi içinde iki yıl boyunca profesyonel militanlık yapmayan hiç kimse partimizin önderliğine yükselemez.

Çoğunluğun diğer seksiyonları ile SWP'yi karşılaştırdığımızda da benzer bir durumun ve ilişkinin bulunduğunu görürüz. Profesyonel militanlar sorununun son bir yanı daha var: Profesyonel militanlar partinin temel dayanağı olmalıdır, çünkü devrimci faaliyet kısmi değil bütünsel bir dikkat ve eğitim gerektirir. Tam anlamıyla yetişmiş bir devrimci, partinin, bir bölgenin ya da alanın önderliğindeki bir kadro, sınıf mücadelesinin herhangi bir durumunda ortaya çıkan politik (bilimsel değil) sorunları kendi araçlarıyla çözebilmelidir. Durumu tahlil etmeyi, buna karşılık gelen gerekli sloganları formüle etmeyi, uygun örgütlenme biçimlerini ileri sürmeyi, partinin güçlerini kendi alanında ya da cephesinde dağıtmayı, faaliyet yürütülecek temel sektörleri belirlemeyi, öncü içindeki propagandayı özel durumlara uyarlamayı, temel Marksist eğitim vermeyi, parti için güç toplamayı ve parti içine giren yeni kesimleri uygun biçimde örgütlemeyi bilmesi gerekir. Tek bir parti kadrosundan tüm bu görevlerin her birinde yeterli olmasını beklemek saçma olacaktır. Önderlik,

eşitsiz gelişen deneyimlerin ve yeteneklerin bütünleştirildiği kadrolar ekibidir. Ne var ki, önderlikte yer alan bir kadro bu görevlerin en azından basit ve sıradan olanlarına yanıt verebilmelidir.

Yetişkin bir devrimci Marksist olarak uzmanlaşabilmek, bunu bir meslek olarak kabul edip uygulamadan olanaklı değildir. Bunu gerçekleştirmek için profesyonel bir militan, tam gün çalışan bir devrimci olmak gerekir. İsrar ediyoruz, profesyonel militanlar partinin diğer kesimlerinin temel dayanağıdırlar. Mandel yoldaşın onları "unutmuş" olması bu nedenden ötürü çok daha affedilmez bir ihmaldir.

## Demokratik Merkeziyetçilik

Mandel, Leninist mücadele partisi tanımlamasında, Bolşevik partinin örgütsel özünü oluşturan demokratik merkeziyetçilik konusunda da yukarıda değindiğimizden aşağı kalmayan bir başka hata daha işlemekte. Demokratik merkeziyetçilik, bir iç işleyişin yanı sıra, örgütümüzün yürütme gücüyle silahlandırılmış bir önderliğe ve iç disipline sahip olması anlamına gelmektedir.

*Sıkı ve merkezi disiplin gereksinimi*, sınıf mücadelesi tarafından dayatılan iki nesnel nedenle ilişkilidir. Birincisi, partimizin en önemli görevi, iktidar ele geçirilene ve daha sonra sosyalizm inşa edilene değin önderliğine aday olarak kitle mücadelesine yol göstermek ve sürekli bir temelde kendisini inşa etmektir. Bu ölümcül mücadeleyi ancak bir ordu gibi çelik bir örgütlenmeyle başarıyla sürdürebiliriz. Güçlerimizin merkezileşmesinde ve koordinasyonunda düşmana en ufak bir açık verme lüksüne sahip değiliz. İkinci neden, işçi hareketinin içinde karşıdevrimci partilerin ve bürokratik aygıtların bulunuyor olmasıdır; bunlar bizim için düşman cephesindedir. Demokrasi adına dağınıklık, düzensizlik içinde, düşman örgütlere karşı koyamayacağımızı anlatmaya çalışıyoruz. Parti örgütlerimizden biri faşist bir saldırıyla karşılaştığında ne yapmamız gerektiğini danışmak için bütün partiye telefon edemeyiz. Bürokrasinin bizi bölme gayretinde olduğu bir mecliste, parti içindeki tartışma henüz bitmemiş olsa dahi farklı tutumlar alamayız.

*İç demokratik işleyiş gereksinimi* parti ile kitle hareketi arasındaki nesnel ilişki ve bu ilişkinin diyalektiğiyle ilgilidir. Birincisi, politik çizgisini kollektif bir biçimde geliştirebilmesi için partinin demokrasiye gereksinimi vardır. Politik çizginin belirlenmesi, birkaç zeki ya da iyi eğitimli bireyin eseri değil, partiyi oluşturan ve kitle hareketinin farklı kesimlerinden gelip o kesimlerdeki parti

faaliyetini güçlendirmek isteyen tüm militanların görüşlerinin çarpışmasının bir ürünü olmalıdır. Ama bir kez belirlendiğinde, bu politik çizgi, parti gruplarının her birinin, bireylerin ve bir bütün olarak partinin militan etkinliği aracılığıyla gerçeklikle yüzleştirilir. Oylanarak kabul edilen politik çizginin doğru ve yanlış yönlerini açığa çıkaran yegane etmen bu etkinlik, ve hataların düzeltilmesini olanaklı kılan da bu etkinliğin sonucunda elde edilen değerlendirmelerin demokratik tartışmasıdır.

Özetle, özne (devrimci parti) ile onun nesnesi (kitle hareketi) arasındaki ilişkiyi kuran, böylece politik çizginin nesnel (bilimsel) formülasyonu ile bu çizginin sınıf mücadelesi gerçekliği içinde nesnel (bilimsel) olarak sınanmasını olanaklı kılan yegane unsur demokrasidir. Bununla birlikte *demokratik merkeziyetçilik* mutlak biçimleriyle ele alındığında birbirine zıt iki kutuptan oluşur. Mutlak anlamıyla merkeziyetçilik, kuramsal sorunlardan genel politik çizgiye, en ayrıntı taktiklere kadar her şeyin önderlik tarafından belirlenmesi anlamına gelir. Böyle bir durumda demokrasi söz konusu değildir. Öte yandan mutlak demokrasi, bütün sorunların tartışmalar aracılığıyla çözümlenmesi anlamına gelir, ki bu da partinin sürekli bir tartışma ortamı içinde bulunması demektir ve bu durumda da merkeziyetçilik söz konusu olamaz. Parti yaşamının belirli bir anında bu iki kutbun hangi oranlarda bulunması gerektiğini önceden saptamak olanaklı değildir; bunu belirleyici bir aritmetik formül ya da reçete yoktur. Örneğin, partinin her zaman yüzde 50 demokratik yüzde 50 merkeziyetçi olması gerektiği ya da buna benzer bir formül savunulamaz. Zira bizim partilerimiz canlı birer gerçekliktir, sürekli bir inşa sürecindedirler. Böylesi bir süreçte, belirli bir anda ne kadar demokrasiye ve ne kadar merkeziyetçiliğe gereksinim olduğu cebirsel bir formül oluşturur; bileşenlerden her birinin oranı, içinde bulunulan anın gerekleri uyarınca farklıdır ve farklı olmalıdır. O halde, her zaman doğru oranları, doğru bileşimi nasıl bulabiliriz? Halen Enternasyonalimiz içinde Frank ve Krivine yoldaşlarla aramızda gerçekleştirmemiz gereken bir tartışma bulunmakta. Bu yoldaşlar dünya partimizde, formülün merkezci kutbunun güçlendirilmesi gerektiği görüşündeler. Biz ise demokratik kutbun güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Şimdi bu tartışmanın ilk adımını atalım.

Demokratik merkeziyetçiliğin en önemli üstünlüklerinden biri tam da cebirsel bir formül olmasıdır. Bir başka deyişle, "nicel", "aritmetik" belirlenimi sınıf mücadelesinin koşullarına ve partinin gelişim düzeyine bağlıdır. Bunun belirlenmesinde temel unsurlardan biri de, parti önderliğinin militanlar karşısında kazanmış olduğu politik prestijdir. Şematik olarak söyleyecek olursak,

önderliğin politik prestiji ne denli yüksekse merkeziyetçilik o denli güçlü olur.

Parti önderliği politik açıdan ne denli başarılıysa, tabanın ona duyduğu güven de o denli yüksek olur; ve taban önderliğe ne denli güven duyu yorsa, parti içinde merkeziyetçilik ve disiplin de o denli sağlam olur. Bunun tersine, politik başarısızlık güvensizlik yaratır ve bu da, hoşumuza gitsin ya da gitmesin, disiplin ve merkeziyetçilik üzerinde olumsuz etki yaratır. Son tahlilde, demokratik merkeziyetçilik formülü yalnızca bir moral-örgütsel ifade değil, bir politik-moral-örgütsel ifadedir. Sınıf mücadelesinden ve partinin gelişmişlik düzeyinden bağımsız değil, tam tersine onunla yakından ilişkili bir formüldür. Ama bu iki unsuru da birbirine karıştırmamak gerekir, zira önderliğin en kötü olduğu bir dönemde bile merkeziyetçiliği bilinçli olarak güçlendirmek, ya da önderliğin son derece güçlü olduğu bir dönemde demokratik tartışmaların sürmesine dikkat etmek durumunda olabiliriz. Bütün bunlarla birlikte ısrar ediyoruz, sınıf mücadelesinin ve partinin gelişmişlik düzeyinin tüm gelgitlerine karşın, demokratik merkeziyetçilik temel olarak bu öğelerce etkilenir ve belirlenir.

Biz tarihin tanıklık ettiği en zorlu devrimci örgütsel aracı, dünya çapındaki Bolşevik partiyi inşa ediyoruz. Bu son derece zor ve çok zaman isteyen bir görevdir. İçinde bulunduğumuz aşamada partinin inşa süreci merkeziyetçi değil, demokratik kutbun güçlendirilmesini gerektirmekte, zira açıkçası gerek ulusal gerekse uluslararası önderliklerimiz seksiyonlarımızdaki militanların gözünde henüz, kitle hareketi içinde sağladıkları başarılarla önemli bir politik prestij kazanabilmiş değildir. Disiplini ve merkeziyetçi kutbu güçlendirmek ancak böylesi bir politik prestijle olanaklıdır; bu olmadığı sürece demokratik öğe öne çıkarılmalıdır.

Bu, merkeziyetçiliği ve disiplini tamamen bir kenara bırakacağımız anlamına gelmez; demokratik merkeziyetçiliği uygulamayı sürdüreceğiz, ancak demokratik yan ağırlıklı olacaktır. Hizip halinde örgütlenmiş oldukça farklı iki eğilim arasında sürmekte olan bugünkü mücadele, bizim bu belirlemelerimizin IV. Enternasyonal'in gerçekliğine ve gereksinimlerine uygun olduğuna işaret etmektedir. Bugün, izlememiz gereken politikaların temel noktalarında anlaşamayan iki hizip bulunurken güçlü bir merkeziyetçiliği zorla kabul ettirme çabası, gelecek kongrede önderliği hangi hizip kazanırsa kazansın Enternasyonal içinde kaçınılmaz bir kopuşa yol açacaktır.

# NOTLAR:

[1]. Buna işaret eden bazı alıntılar: "Öncelikli olarak yeni öncü içinde politik egemenlik etme seçeneği..." *La construccion de los partidos revolucionarios en la Europa capitalista,* ("Kapitalist Avrupa'da Devrimci Partilerin İnşası"), s.16. "...1967-68'te açılan yeni dönemde devrimci Marksistlerin merkezi görevi, kitlesel özellikli yeni öncü içinde egemenlik kazanmak, böylece bir önceki döneme oranla nitel açıdan çok daha güçlü devrimci örgütler inşa etmek, bu yolla devrimci propaganda grupları olmaktan çıkıp proletaryanın içine yerleşme yolunda ilerleyen devrimci politik örgütler durumuna gelmektir." (*ibid.*, s.15.)

[2]. "...öncünün duyarlılığına (gereksinimlerine) uygun olarak dikkatle seçilmiş, kitlelerin mücadelesine ters düşmeyen ve henüz mütevazi de olsa seksiyonlarımıza etkin bir girişim yeteneği sergileme olanağı veren ulusal politik kampanyaların örgütlenmesidir." (*ibid.*, s. 42-43.)

[3]. "...bazı örnek ve 'yabanıl' işçi mücadelelerini çevreleyen sessizlik ve ilgisizlik duvarını yıkabilmek amacıyla güçlerini bölgesel ve ulusal düzeylerde merkezileştirmeleri ve dayanışma eylemleri başlatmaları..." (*ibid.*, s. 43.)

[4]. "...Avrupa Troçkistlerinin temel yönelişi, işçi sınıfının içine yerleşmek, kitle öncüsünün ağırlığından yararlanarak sendikalar, fabrikalar, bürolar ve sokaklardaki işçiler ile bürokrasi arasındaki güç ilişkisini değiştirmek, aynı zamanda propagandalarını ve olanaklı olduğu sürece ajitasyonlarını, ileri işçileri fabrika komitelerinin, ikili iktidar organlarının doğuşuna, yakın gelecekte patlak verecek olan yaygın kitle mücadeleleri, kitlesel grevler ve fabrika işgalleri dalgasına hazırlamak doğrultusunda yoğunlaştırmak olmalıdır." (Ernest Germain, *En defensa del Leninismo, en defensa de la IV lnternacional,* ["Leninizmin Savunusu, IV. Enternasyonal'in Savunusu"], s. 113.)

[5]. "Şimdi, partinin amacı işçi sınıfının politik bilincini geliştirmek demek yerine, formül daha kesinliğe kavuşmuştur: Devrimci öncünün görevi, işçi sınıfının öncülerinin *devrimci bilincini* geliştirmekten oluşmaktadır." (Ernest Mandel, *Leninist Örgüt Teorisi,* Yazın Yayıncılık, İstanbul, Nisan 1971, 2. Baskı, s. 43)

[6]. "Lenin'in örgüt anlayışına göre kendine yakıştırmakla öncü olunmaz. Aksine, öncülük sınıfın ileri bölümleriyle ve onun fiili mücadelesiyle devrimci bağlar kurarak (öncü olarak hareket edebilmenin tarihi hakkı) kazanılmalıdır." (Ernest Mandel, *Leninist Örgüt Teorisi,* s. 17)

[7]. Mandel'in *Leninist Örgüt Teorisi* adlı çalışmasını kastediyoruz.

[8]. Mandel, Ernest; *a.g.y.*, s. 17.

[9]. *ibid.* s. 23

[10]. Troçki, Leon; "Bürokratik Ültimatomculuk", *Faşizme Karşı Mücadele*, Yazın Yayıncılık, İstanbul, Mayıs 1998, üçüncü baskı, s.182

[11]. Mandel, Ernest; *a.g.y.*, s. 65

[12]. *ibid.* s. 19

[13]. *ibid.* s. 19

[14]. *ibid.* s. 19

[15]. Troçki, Leon; "Bürokratik Ültimatomculuk", *Faşizme Karşı Mücadele*, s. 181

[16]. Germain, Ernest; *a.g.y.*, s. 113.

[17]. Lenin, V.I.; "Letters on Tactics", Nisan 8-13 1917, *The Complete Works*

[18]. TMI; *La construccion de los partidos revolucionarios en Europa capitalista*, ("Kapitalist Avrupa'da Devrimci Partilerin İnşası"), s.28.

[19]. PRT (La Verdad) Merkez Komitesi raporu; *Proyecto de tesis sobre la situacion latinoamericana*, ("Latin Amerika Tezleri Taslağı"), PST(A) arşivi

[20]. PRT (La verdad) 5. Kongresi; "Los gobiernos latinoamericanos y la lucha revolucionaria", ("Latin Amerika Hükümetleri ve Devrimci Mücadele"), *Revista de America*, no. 8/9, s.10/11.

[21]. TMI; *a.g.y.*, s.12.

[22]. Mandel, Ernest; *a.g.y.*, s. 46.

[23]. *ibid.;* s.25

[24]. Troçki, Leon; *Adonde va Francia?*, ("Fransa Nereye Gidiyor?"),

Ediciones Pluma, Buenos Aires, 1974, s.60.

[25]. Troçki, Leon; "Manifiesto de la Cuarta Internacional sobre la guerra imperialista y la revoluciün proletaria mundial", (Dördüncü Enternasyonal'in Emperyalist Savaş ve Dünya Proleter Devrimi Üzerine Bildirgesi"), *Escritos*, Pluma, Bogota, 1976, cilt XI, 2. Kitap, s.297-98.

[26]. Lenin, V.I.; *Komünizmin Çocukluk Hastalığı 'Sol' Komünizm*, Sol Yayınları, Haziran 1991, 5. Baskı, Ankara s. 92.

[27]. *ibid.*, s. 91.

[28]. "Proleter Devrimde Komünist Partilerin Rolü Üzerine Karar", *Komünist Enternasyonalin İlk Dört Kongresi;* Buenos Aires, Cuadernos de Pasado y Presente, 1973, s. 135 ve 131.

[29]. "Komünist Enternarnasyonal'in Temel Görevleri", *Komünist Enternasyonalin İlk Dört Kongresi*, s. 118.

[30]. Troçki, Leon; "Devrimin Karakteri", 18 haziran 1931, *İspanyol Devrimi*, Yazın Yayıncılık, İstanbul, Ekim 2000, s. 139.

[31]. Troçki, Leon; "Sınıf, parti ve liderlik", 20 Ağustos 1940, *İspanyol Devrimi*, s. 372.

[32]. Troçki, Leon; "İspanya'da bir zafer olanaklı mı?", 23 Nisan 1937, *İspanyol Devrimi*, s. 274.

[33]. *ibid.* s. 273.

[34]. Troçki, Leon; "Zafer Stratejisi", 25 Şubat 1937, *İspanyol Devrimi*, s. 255.

[35]. Troçki, Leon; "Enternasyonal Sekretarya'sına mektup" 27 Temmuz 1937, *İspanyol Devrimi*, s.242.

[36]. Troçki, Leon; "Birlik kararlı bir dönüm noktasıyla yüz yüze", *Escritos*, Bogota, 1976, 6. cilt, 1. kitap, s. 62.

[37]. *ibid.*, s. 55.

[38]. Troçki, Leon; "Komünizm, Anarko-Sendikalizm, Sosyal Demokrasi", 24 Ocak 1931, *İspanyol Devrimi*, s. 74

[39]. Lenin, V.I.; *Komünizmin Çocukluk Hastalığı 'Sol' Komünizm*, Sol Yayınları, 5. Baskı, Haziran 1991, Ankara, s. 92

[40]. TMI, *a.g.y.* s. 42-43.

[41]. Germain, Ernest; *a.g.y.*, s. 113.

[42]. *ibid.*, s. 102.

[43]. Lenin, V.I.; *Ne Yapmalı*, Sol Yayınları, 4.baskı, Kasım 1992, Ankara, s. 175.

[44]. *ibid.*, s. 75-76.

[45]. Troçki, Leon; "Devrimin Karakteri", *İspanyol Devrimi*, s. 139

[46]. Troçki, Leon; *Adonde va Francia?* s. 81-82.

[47]. Troçki, Leon; "İşçi Partisi Üzerine Tartışma", *Devrimci Marksizmde "Geçiş Programı" Anlayışı*, Eleştiri Yayınevi, Nisan 1980, İstanbul, s. 248.

[48]. *ibid.*, s. 271, (düzeltilmiş çeviri).

[49]. Germain, Ernest; *a.g.y.*, s. 91.

[50]. *ibid.*, s. 93.

[51]. Troçki, Leon; *Devrimci Marksizmde "Geçiş Programı" Anlayışı*, s. 234-235.

[52]. *ibid.*, s. 153-154.

[53]. Troçki, Leon; "24 Haziran 1931 Mektubu", *İspanyol Devrimi*, s. 143-144.

[54]. Troçki, *Devrimci Marksizmde "Geçiş Programı" Anlayışı*, s. 239.

[55]. Germain, Ernest; *a.g.y.*, s. 93.

[56]. Troçki, Leon; *Devrimci Marksizmde "Geçiş Programı" Anlayışı*, s. 269.

[57]. *ibid.*, s.235.

[58]. *ibid.*, s.237.

[59]. Troçki, Leon; "Pekin'deki Dostlara Mektup, 3 Ekim 1932", *Escritos*, c. 3, k. 2, s. 322.

[60]. Troçki, Leon; *Adonde va Francia?* s.82

[61]. Gernmain, Ernest; *a.g.y.*, s. 94-95.

[62]. Fransız Komünist Birlik'ten bir yoldaşın parti merkezimizde yaptığı konuşmadan, *Tutanaklar*, PST(Arjantin) Arşivi.

[63]. Mandel, Ernest; *a.g.y.*, s. 65.

[64]. Mandel, Ernest; "Debate on Workers' Control", *International Socialist Review*, Mayıs-Haziran 1969, s.55.

[65]. Lenin, V.I; *Ne Yapmalı*, Sol Yayınları, 4.baskı, Ankara, s. 112.

# Devrime Adanan Bir Ömür; Nahuel Moreno

Gerçek adı "Hugo Miguel Bressano Capacete" olan Arjantinli devrimci Nahuel Moreno 24 Nisan 1924'te, İspanyol ve İtalyan asıllı bir ailenin çocuğu olarak Buenos Aires yakınlarındaki Rivadavia'da doğdu. Gençlik yıllarında felsefeye merak sardı ve erken yaşlarda politikaya atıldı. İkinci Dünya Savaşı'nın arifesinde Arjantin'de bir yandan faşist hareket güçlenmekte, bir yandan da sınıf mücadelesi yükselmekteydi. 1940'ta Troçkist harekete katılan Moreno, 1944'te beş arkadaşıyla birlikte sanayi bölgesi Villa Pobladora'da Marksist İşçi Grubu'nu (GOM) kurdu. Bu örgüt o güne dek Arjantin Troçkizmi'nde belirgin olan işçi sınıfına yabancılaşmış "bohem devrimciliğe" tepki olarak gelişen ve Leninist-Troçkist programı ait olduğu yere, yani fabrikalara ve işçi mahallelerine taşıma hedefine yönelen bir ilk adım olacaktı. GOM daha sonra Devrimci İşçi Partisi (POR) adını aldı. Peronizmin sendikal hareket içinde etkinlik kazanmaya başladığı bu dönemde Moreno, tekstil işçileri derneği ve Anglo-CIABASA buzdolabı fabrikası işçileri sendikası gibi oldukça önemli işçi örgütlerinin

kurucusu ve yöneticisi oldu. GOM'un entrizm yaptığı Sosyalist Parti içinde 1947 yılına dek Buenos Aires Sosyalist Gençlik hareketinin genel sekreterliğini yaptı. 1952'de Sosyalist Parti'nin önderliğine girdi. Ancak bir süre sonra Sosyalist Parti'nin ABD emperyalizmini destekleyen politikalar izlemeye başlamasıyla birlikte GOM partiden koptu.

1955'te General Peron emperyalizmin desteklediği bir darbeyle devrilirken, Moreno İşçi İttifakı Hareketi'nin (MAO) kurucusu ve önderi olarak Peronizmden kopmuş politik örgütlerin ve sendikaların oluşturduğu diktatörlük karşıtı cephenin kurulmasına önayak oldu. 1956'da gerçekleşen ve Peron'un devrilmesinden sonraki en büyük seferberlik olan metalürji işçileri grevinde aktif rol aldı. Tüm bu zorlu dönem boyunca bir yan dan da haftalık İşçi Sözü (Palabra Obrera) gazetesinin yöneticiliğini yaptı. Gazete bir yandan Troçkist programın işçi sınıfına taşınması, bir yandan da sınıfın nesnel gereksinimleri doğrultusunda bizzat bu programın geliştirilmesi ve güncelleştirilmesi hedefini taşımaktaydı.

1960'ların başında Moreno, Devrimci İşçi Partisi'nin (PRT) kurulmasına önderlik etti. Ne var ki parti, Küba devriminin ve aşırı sol bir çizgi izlemeye başlayan Dördüncü Enternasyonal Birleşik Sekreterliği'nin etkisiyle öncücü-gerillacı bir çizgiye saptı. Partinin kurduğu Devrimci Halk Ordusu (ERP) ise kısa bir süre sonra Troçkizmden koptu. Moreno bu gelişmeler üzerine 1968'de PRT'den ayrılan devrimci Troçkistlerle birlikte Sosyalist İşçi Partisi'ni (PST) kurdu. Kısa bir sürede işçi sınıfı hareketi içinde geniş bir etkiye ulaşan PST, 1973 seçimlerinde aktif bir kampanya yürüttü. Giderek yükselen işçi hareketini bastırmak üzere 1976 yılında iktidarın askeri diktatörlük tarafından ele geçirilmesinin ardından parti yasadışı ilan edildi ve ağır saldırılara uğradı. Diktatörlük koşulları altında yeraltına çekilen partinin militanı olan yüzlerce Troçkist acımasızca katledildi, işkenceden geçirildi ya da uzun yıllar boyunca hapse mahkum edildi. Tüm bu olumsuz koşullar altında Nahuel Moreno'nun önderliğindeki PST, politik ve örgütsel sürekliliğini korumayı başardığı gibi 1982 yılında diktatörlüğün devrilmesiyle birlikte, demokrasiye geçişin koşullarını hazırlayan devrimci mücadelelere etkin olarak katıldı. Aynı yıl, işçi sınıfının daha geniş kesimlerine ulaşabilmek amacıyla Sosyalizme Doğru Hareket (MAS) kuruldu. MAS, Moreno'nun GOM'un inşasından beri ısrarla sürdürdüğü parti inşası çizgisinde o güne dek görülmemiş bir etkiye ulaşacak yeni bir adımı ifade edecekti.

Uluslararası alanda ise Nahuel Moreno, Dördüncü Enternasyonal'in 1948 ve 1951 yıllarında gerçekleştirilen ikinci ve üçüncü dünya kongrelerinde partisinin

delegesi olarak hazır bulundu. Bu dönemde, Birleşik Sekreterlik'in izlemekte olduğu ve gerçekte Troçkist partileri Stalinist partilere yamayarak onları uzun yıllar etkisiz kılacak olan "derin entrizm" çizgisi Enternasyonal içinde büyük tartışmalara yol açmıştı. Moreno, kitle etkisine sahip Troçkist parti önderleriyle birlikte, Michel Pablo ve Ernest Mandel önderliğindeki Birleşik Sekreterlik'ten koparak Dördüncü Enternasyonal Uluslararası Komitesi'nin kuruluşuna önderlik etti.

Moreno, ayrıca 60'lı yıllar boyunca (SLATO) adıyla bilinen ve Latin Amerika'nın çeşitli ülkelerinde kitlesel etkinliğe sahip Troçkist partilerin katılımıyla oluşturulan Ortodoks Troçkizm Latin Amerika Sekreterliği'nin kurucusu ve önderi oldu. SLATO'yu oluşturan Latin Amerika partileri, 1963'te uluslararası Troçkist hareket içinde gerçekleşen birleşmeye katılmakla birlikte, Birleşik Sekreterlik içindeki gerillacı ve Avro-komünizm yanlısı eğilimlere karşı sistematik bir şekilde teorik ve politik mücadele verdi. Bütün bu dönem boyunca, Moreno'nun sözcülüğünü yaptığı devrimci parti inşası stratejisi doğrultusunda başta Kolombiya, Venezuela, Peru ve Brezilya olmak üzere pek çok Latin Amerika ülkesinde ve çeşitli Avrupa ülkelerinde yeni devrimci Troçkist partiler inşa edildi.

1979'da "Kasap" lakaplı diktatör Somoza'ya karşı Nikaragua devrimini savunmak için Latin Amerikalı Troçkist devrimcilerden oluşan Simon Bolivar Uluslararası Tugayı'nı örgütleyen de Moreno oldu. İspanyol İç Savaşı'ndan sonra ilk kez bir uluslararası işçi tugayı devrimci savaşın pek çok cephesinde Dördüncü Enternasyonal bayrağı altında yer aldı. Ne var ki, Troçkist militanlar Nikaragua'da Dörüncü Enternasyonal'in devrim programını hayata geçirmek üzere savaşırken, Ernest Mandel yönetimindeki Birleşik Sekreterlik bir halk cephesi karakteri taşıyan Sandinist cepheye "koşulsuz destek" sunmaktaydı. Moreno'nun önderlik ettiği uluslararası akım, işte bu koşullar altında Dördüncü Enternasyonal Birleşik Sekreterliği'nden ayrıldı ve 1979'da Pierre Lambert önderliğindeki Dördüncü Enternasyonal Uluslararası Komitesi ile birlikte "Girişim Komitesi"ni kurdu. Bununla birlikte bu komitenin ömrü kısa oldu ve Lambertçi akımın Fransa'da Mitterand hükümetine verdiği politik destek nedeniyle dağıldı. Moreno'nun yıllardır ısrarla sürdürdüğü mücadele yönteminin en üst ifadesi, 1982 yılında onlarca ülkede örgüdü Uluslararası İşçi Birliği-Dördüncü Enternasyonal'in (LIT-CI) kuruluşu oldu.

Ulusal ve uluslararası politik faaliyetleri nedeniyle kendi ülkesinde defalarca tutuklandığı gibi dünyanın pek çok ülkesinin zindanlarını da yakından tanıdı

Nahuel Moreno. 1978'de diktatörlük koşulları altındaki Brezilyada tutuklandığında onun özgürlüğü için, başını Uluslararası Af Örgütü'nün çektiği ve dönemin bir çok tanınmış simasının katıldığı bir kampanya gerçekleştirildi (Moreno'ya özgürlük talep edenler arasında Felipe Gonzalez, Mario Soares, Gabriel Garcia Marquez de vardı). 1987 yılında Buenos Aires'te öldüğünde geriye eşsiz değerdeki deneyimlerin saklı olduğu bir mücadele yöntemi bıraktı. Bugün tüm bu yöntem ve deneyimler onlarca ülkede örgütlü olan Uluslararası İşçi Birliği-Dördüncü Enternasyonalin mücadelesinde somutlaşmaktadır.

## Yayımlanmış Çalışmaları;

*Arjantin Tarımının Durumu* (1948). Arjantin tarımı üzerine o güne dek yazılmış tek bilimsel ve ciddi Marksist çalışma.

*Latin Amerika'nın İspanyollar ve Portekizliler tarafından Sömürgeleştirilmesi Üzerine Tezler* (1972).

Amerika'nın Sömürgeleştirilmesinde Feodalizm ve Kapitalizm; Andre Gunder Frank'a bir Yanıt

*Arjantin Tarihini Bilimsel Yorumlama Yöntemi* (1974). Moreno'nun Buenos Aires ve La Plata üniversitelerindeki konferanslarından derlenmiş bir çalışma.

*Arjantin Politik Sürecinde Sol Akımlar* (1958 )

*Çin ve Vietnam devrimleri; Dünya Devriminin Elli Yılı* (1968).

*Marksist Mantık ve Modern Bilimler* (1981). Gerçekte PST'nin teorik okulu için hazırlanmış bu felsefi çalışma farklı ülkeler ve dillerde defalarca yayımlandı. Halen Kolombiya ve Portekiz üniversitelerinde başvuru metinlerinden biri olarak kullanılmaktadır.

*Peronizmin Kavramşı İçin Anahtar* (1954).

*Krizdeki Ülke Arjantin* (1964).

*Ongania Diktatörlüğüne Karşı* (1966).

*Angola: İlerleyen Siyah Devrim* (1976).

*Proletaryanın Devrimci Diktatörlüğü* (1979).

*Che Guevara; Sürekli Devrimin Kahramanı ve Şehidi.* 1963 yılından itibaren Moreno'nun Fokocu teoriye karşı yürüttüğü politik mücadeleye ait metinlerden oluşan kitap

*Örgütlenme Sorunları Üzerine.* MAS'ın gençlik organı Juventud Socialista tarafından davet edildiği toplantılarda, genç Troçkist militanların karşılaştıkları örgütlenme sorunlarına ilişkin yürüttüğü tartışmalardan derlenen kitap.

*Venezuela Kadro Okulu Dersleri* (1982).

Bütün bu çalışmalarının yanı sıra Moreno'nun, "Leninist Parti mi, Mandelci Parti mi?", "Portekiz Devrimi", "Girişim Komitesi Programı", "Uluslararası İşçi Birliği Dünya Bildirgesi", "Geçiş Programı'nın Güncelleştirilmesi" gibi pek çok önemli politik yapıtı bulunmaktadır. Bunların bir bölümü Arjantin'de *Morenazo* başlığını taşıyan bir kitapta toplanmıştır.

# Atölye Yayınevinden Çıkan Kitaplar

Sıradışı Kitaplar Dizisi:

Köprü Cücesi - Tarık Sipahi

Kertenkele Kumu - Tarık Sipahi

Politik Kitaplar Dizisi:

Proletaryanın Devrimci Diktatörlüğü - Nahuel Moreno